

Frisssdiplomások 2014

Kutatási zárótanulmány

Diplomás Pályakövetési Rendszer országos kutatás

Educatio Nonprofit Kft. Felsőoktatási Osztály

Készítette: Veroszta Zsuzsanna

2015. május

Tartalom

I. Vezetői összefoglaló.....	7
II. A kutatás módszertana	11
2.1. A kutatás bemutatása.....	11
1.2. Az adatfelvétel módszertana.....	12
1.3. A kutatás alapsokasága és a minta jellemzői	12
1.4. A súlyozási eljárás.....	13
III. Tanulmányi életút.....	15
2.1. A felsőfokú tanulmányok időszaka.....	15
2.2. A felsőfokú továbbtanulás.....	17
IV. Külföldi tapasztalatok	24
4.1. A nyelvismeret.....	24
4.2. Külföldi tanulmányok	27
4.3. Külföldi munkavállalás.....	29
V. Átmenet a felsőoktatás és a munkaerőpiac között.....	33
5.1. Abszolutórium és diplomaszerezés közötti időszak kitolódása.....	33
3.2. Munkatapasztalat a diplomázás előtt	41
3.3. Az első munkahely.....	44
VI. A frissdiplomás munkahely	52
6.1. A munkáltató tulajdonviszonyai.....	52
VI. A frissdiplomás munka	60
6.1. Munkanélküliség	60
6.2. A foglalkoztatás formái.....	62
6.4. Illeszkedés.....	73
6.5. Mellékállás.....	78
VII. A frissdiplomások jövedelme.....	81
VIII. Elégedettség	93

Ábrák jegyzéke

1.	tábla: A válaszadók intézményi megoszlása.....	11
1.	tábla: Képzési terület szerinti illeszkedés.....	12
2.	tábla: Munkarend szerinti illeszkedés.....	13
3.	tábla: Nemek szerinti illeszkedés.....	13
4.	tábla: A végzés éve szerinti illeszkedés.....	13
5.	tábla: A súlyváltozó paraméterei.....	14
6.	ábra: A végzettség képzési formája.....	15
7.	ábra: A felsőfokú tanulmányok munkarendje.....	16
8.	ábra: A felsőfokú tanulmányok képzési területe.....	16
9.	ábra: A felsőfokú tanulmányok finanszírozási formája.....	17
10.	ábra: A felsőfokú tanulmányi életút.....	17
11.	ábra: A felsőoktatásban részt vevők aktuális képzési formája.....	18
12.	ábra: A 2013-ban végzettek aktuális felsőoktatási részvétele.....	19
13.	ábra: A 2013-ban végzett, felsőoktatásban maradók képzési összetétele.....	19
14.	ábra: Újabb diploma szerzése a 2009-ben ill. 2011-ben végzettek körében.....	20
15.	ábra: Az újabb diploma képzési szintje a 2009-ben ill. 2011-ben végzett, majd ismét diplomát szerzetek körében.....	21
16.	ábra: A továbbtanulási tervek: MA/MSc.....	22
17.	ábra: A továbbtanulási tervek: szakirányú továbbképzés, rezidensképzés.....	23
18.	ábra: A továbbtanulási tervek: doktori képzés.....	23
19.	ábra: A nyelvismeret gyakorisága a végzettek körében.....	24
20.	ábra: Az egyes nyelveket legalább alapszinten ismerők aránya képzési területenként.....	25
21.	ábra: Az egyes nyelveket legalább alapszinten ismerők aránya a végzés éve szerint.....	26
22.	ábra: Az egyes nyelveket legalább alapszinten ismerők aránya a tanulmányok munkarendje szerint.....	26
23.	ábra: A külföldi tanulmányok finanszírozási forrásai.....	27
24.	ábra: A diplomázás előtt külföldi tanulmányokat folytató végzettek aránya az egyes képzési területeken.....	28
25.	ábra: A diplomázás előtt külföldi tanulmányokat folytató végzettek aránya az egyes képzési szinteken.....	28
26.	ábra: A diplomázás után külföldi munkát vállalók aránya képzési területenként.....	29
27.	ábra: A külföldi munka szakterületi illeszkedése.....	30
28.	ábra: Végzettséghez kapcsolódó külföldi munkát végzők aránya képzési területenként.....	31
29.	ábra: A következő 5 évben (további) külföldi munkát tervezők aránya.....	32
30.	ábra: A következő 5 évben (további) külföldi munkát tervezők aránya képzési területi bontásban.....	33
31.	ábra: Végzettek megoszlása az abszolutórium és a diploma-szerzés között eltelt idő szerint.....	34
32.	ábra: Közvetlenül az abszolutórium után nem diplomázottak képzési területi aránya.....	34
33.	ábra: A diplomát ezidáig nem szerzetek aránya képzési területenként.....	35
34.	ábra: Közvetlenül az abszolutórium után nem diplomázottak aránya képzési szintenként.....	36
35.	ábra: Közvetlenül az abszolutórium után nem diplomázottak aránya a végzés éve szerint.....	37

36.	ábra: Közvetlenül az abszolutórium után nem diplomázottak aránya képzési szint szerint.....	37
37.	ábra: A diplomaszerezés kitolódása a nyelvvizsga hiánya miatt képzési területenként.....	37
38.	ábra: A diplomaszerezés kitolódása a nyelvvizsga hiánya miatt képzési szintenként	38
39.	ábra: A diplomaszerezés kitolódása a nyelvvizsga hiánya miatt a végzés éve szerint	38
40.	ábra: A diplomaszerezés kitolódása a nyelvvizsga hiánya miatt a képzés munkarendje szerint	39
41.	ábra: Kilépett-e a munkaerő-piacra diploma nélkül?.....	39
42.	ábra: Érezte-e a diploma hiányát a munkaerő-piaci érvényesülésben?	40
43.	ábra: A diplomaszerezés kitolódásának hatását a munkaerő-piaci érvényesülésben nem érzékelők aránya képzési terület szerint.....	41
44.	ábra: A diplomázás előtti munkatapasztalat-szerzés	41
45.	ábra: Munkavégzés a tanulmányok alatt a képzés munkarendje szerinti bontásban	42
46.	ábra: Munkavégzés a tanulmányok alatt képzési területi bontásban.....	43
47.	ábra: Munkavégzés a tanulmányok alatt képzési szint szerinti bontásban	44
48.	ábra: Az abszolutórium megszerzése után keresett-e munkát?	44
49.	ábra: Az abszolutórium után egy hónapon belül állást találók aránya képzési terület szerint.	45
50.	ábra: Az abszolutórium után egy hónapon belül állást találók aránya képzési szint szerint	46
51.	ábra: A diploma utáni első munkába állás átlagos ideje képzési terület szerinti bontásban....	47
52.	ábra: A diploma utáni első munkába állás átlagos ideje képzési szint szerinti bontásban	47
53.	ábra: A diploma utáni első munkába állás átlagos ideje nemek szerinti bontásban	48
54.	ábra: Az álláskeresési célból kezdeményezett és a megvalósult kapcsolatfelvételek átlagos száma képzési területi bontásban	48
55.	ábra: Az álláskeresési célból kezdeményezett és a megvalósult kapcsolatfelvételek átlagos száma képzési szint szerinti bontásban.....	49
57.	ábra: Hogyan jutott az abszolutórium utáni első munkájához?.....	50
58.	ábra: Az első diplomás munkahely szakterületi kapcsolódása.....	51
59.	ábra: Köz- és magántulajdon aránya a végzettek aktuális munkahelyén	52
60.	ábra: Magyar és külföldi tulajdon aránya a végzettek aktuális munkahelyén	53
61.	ábra: A végzeteket foglalkoztató cég létszáma.....	54
62.	ábra: A végzettek megoszlása a foglalkoztató ágazata szerint	54
63.	ábra: Magántulajdonú cégnél dolgozók aránya képzési területi bontásban	55
64.	ábra: A teljes mértékben külföldi tulajdonú cégeknél dolgozók aránya képzési területi bontásban.....	56
65.	ábra: Az 1000 fő feletti foglalkoztatott létszámú cégeknél dolgozók aránya képzési területi bontásban.....	57
66.	ábra: Köz- és magántulajdon aránya a végzettek aktuális munkahelyén nemek szerinti bontásban.....	58
67.	ábra: Külföldi tulajdonú cégeknél dolgozók aránya nemek szerinti bontásban	59
68.	ábra: Az 1000 fő feletti foglalkoztatott létszámú cégeknél dolgozók aránya képzési területi bontásban.....	59
69.	ábra: A végzettek aktuális munkaerő-piaci státusza	60
70.	ábra: A megkereséskor munkanélküliek aránya képzési területi bontásban.....	61
71.	ábra: A megkereséskor munkanélküliek aránya képzési szint szerinti bontásban	62
72.	ábra: A megkereséskor munkanélküliek aránya a végzés éve szerinti bontásban	62
73.	ábra: A munkaviszony formája	62
74.	ábra: Az alkalmazás formája képzési területenként.....	63

75.	ábra: Az alkalmazás formája a végzés éve szerint.....	64
76.	ábra: A foglalkoztatás típusa	65
77.	ábra: Közalkalmazottak/köztisztviselők aránya képzési területenként	65
78.	ábra: Vezetőként dolgozók aránya	66
79.	ábra: A végzettek beosztása a végzés éve szerint	68
80.	ábra: Vezető pozícióban dolgozók aránya nemek szerint	68
81.	ábra: Alkalmazottak, beosztottak száma.....	69
82.	ábra: Alkalmazottak/beosztottak száma képzési területenként	69
83.	ábra: Alkalmazottak/beosztottak száma a végzés éve szerint	70
84.	ábra: Alkalmazottak/beosztottak száma nemek szerint	71
85.	ábra: A végzettek munkaidő szerinti megoszlása	71
86.	ábra: Részmunkaidőben foglalkoztatottak aránya képzési területenként.....	72
87.	ábra: Részmunkaidőben foglalkoztatottak aránya nemek szerint	72
6.3.	Külföldi munkavégzés	73
88.	ábra: A megkereséskor külföldön dolgozók aránya képzési területi bontásban	73
89.	ábra: A végzett munka illeszkedése a tanulmányok szakterületéhez	74
90.	ábra: A tanulmányok és a végzett munka horizontális illeszkedése képzési területek szerint .	74
91.	ábra: A tanulmányok és a végzett munka horizontális illeszkedése képzési szintek szerint	75
92.	ábra: A tanulmányok és a végzett munka horizontális illeszkedése nemek szerint	76
93.	ábra: Felsőfokú végzettséget nem igénylő munkát végzők aránya képzési területek szerint ..	77
94.	ábra: A tanulmányok és a végzett munka vertikális illeszkedése képzési szintek szerint.....	77
95.	ábra: Felsőfokú végzettséget nem igénylő munkát végzők aránya nemek szerint.....	78
96.	ábra: A mellékállás és a végzettség szakterületének illeszkedése	78
97.	ábra: A mellékállással rendelkezők aránya képzési területi bontásban.....	79
98.	ábra: A szakterülethez kapcsolódó mellékállással rendelkezők aránya képzési területi bontásban.....	80
99.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek képzési terület szerinti bontásban	82
100.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek képzési szint szerinti bontásban.....	82
101.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a végzettség éve szerinti bontásban	83
102.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a foglalkoztatottak ágazata szerinti bontásban	84
103.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a munkáltató tulajdonviszonya szerinti bontásban.....	84
104.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a munkáltató tulajdonviszonya szerinti bontásban.....	85
105.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a munkáltató foglalkoztatott-létszáma szerinti bontásban.....	85
106.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a foglalkoztatási forma szerinti bontásban ..	86
107.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a foglalkoztatottak munkaviszonya szerinti bontásban.....	86
108.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a foglalkoztatottak pozíciója szerinti bontásban.....	87
109.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a végzettséget megelőző külföldi tanulmányok szerinti bontásban	87

110. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a végzettséget megelőző munkatapasztalat szerinti bontásban	88
111. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a többiekhez viszonyított tanulmányi eredmény szerinti bontásban.....	89
112. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek nemek szerinti bontásban, az egyes képzési területeken	89
113. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek az apa legmagasabb iskolai végzettsége szerinti bontásban	91
114. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a kibocsátó család anyagi helyzete szerinti bontásban.....	91
115. ábra: Elégedettség a végzett munka egyes aspektusaival	93
116. ábra: Elégedettség a végzett munka egyes aspektusaival képzési területenként	93
117. ábra: Elégedettség a végzett munka egyes aspektusaival nemek szerint.....	94

I. Vezetői összefoglaló

A magyarországi Diplomás Pályakövető Rendszer (DPR) keretein belül 2014 tavaszán 33 felsőoktatási intézmény gyűjtött adatokat végzettjeiről és hallgatóiról. A hazai pályakövetési rendszer negyedik évében zajlott adatfelvételek köre az egy, három és öt éve abszolutóriumot szerettek körére terjedt ki. Az adatfelvétel módszere online kérdőíves megkérdezés. A kutatás az alapsokaság – a 2009-ben, 2011-ben és 2013-ban abszolutóriumot szerettek – teljes körére kiterjedt, az alábbi képzési formákon: hagyományos egyetemi, főiskolai, egységes és osztatlan illetve bachelor és mesterképzések. A Felsőoktatási Információs Rendszer adatai alapján a vizsgálatban résztvevő intézmények alapján számított alapsokaság: 176.383 fő. Az adatfelvételek révén összeállt adatbázis elemszáma 21.164 fő. Az átlagos válaszadási ráta eszerint 12 százalékot ér el. Az adatbázison az alábbi változók mentén zajlott súlyozási eljárás: a végzettség képzési területe; a végzettség munkarendje; a válaszadó neme; az abszolutórium-szerzés éve.

Nagyarányú felsőoktatási továbbtanulás

A végzettek 28 százaléka már a vizsgált képzése megkezdésekor is rendelkezett felsőfokú végzettséggel (ezt az arányt nyilván a mesterszakos diplomások adatai is táplálják). Emellett a frissdiplomások körében összességében 15 százalékos azok aránya, akik a megkereséskor is felsőoktatási hallgatók voltak, a végzettek 16 százaléka pedig a vizsgált felsőfokú végzettség megszerzése óta eltelt 1-3-5 éves időszakban újabb diplomát is szerzett. A megkereséskor is felsőoktatásban tanulók legnagyobb, 50 százalékos arányban mesterképzéseken vesznek részt. A doktori képzésekbe bekapcsolódott végzettek átlagos aránya a továbbtanulókon belül 18 százalékos. A régebben kilépett évfolyamok, azaz a 2009-ben illetve 2011-ben, 3-5 éve végzettek esetében már elegendő idő telt el a diplomaszerezés óta újabb felsőfokú végzettség megszerzésére is. Az 5 éve végzettek között legnagyobb arányban BA/BSc képzéseken végzettek szereztek újabb diplomát, arányuk 30 százalékos. A diplomázás utáni harmadik évben vizsgált 2011-es kilépő évfolyam esetében is a BA/BSc diplomákhoz társul a legnagyobb diplomaszerezési hajlandóság. Azok körében, akik a 3-5 éve végzett évfolyamokból 2013-ra újabb diplomát szereztek, főiskolai és bachelor diplomák esetében egyértelműen a mesterképzések jelentős súlya dominál. Az egységes és osztatlan képzési szinthez, valamint a mesterképzésekhez ugyanakkor a kiegészítő, rezidensképzések kapcsolódnak nagyobb arányban. Emellett mesterképzési terveket a 2013-ban végzett BSc diplomások majd felénél találunk.

Erős külföldi orientáció

A frissdiplomások nyelvtudásában az angol nyelv ismerete szinte teljes körű, a német nyelvet ismerők aránya háromnegyedes. Általánosan magas arányú nyelvismeretet találunk a természettudományi, orvos- és egészségtudományi és gazdaságtudományi szakterületeken. A frissdiplomások nyelvismerete a vizsgált öt évben tendenciaszerűen nem változott, ugyanakkor munkarend szerint jelentősen eltér. Szembetűnő a nappali tagozatos képzéseken végzettek magasabb szintű nyelvismerete.

A frissdiplomások tíz százaléka felsőfokú tanulmányai alatt bekapcsolódott a nemzetközi tanulmányi hallgatói mobilitásba. E hallgatók külföldi tanulmányaik finanszírozásához az esetek kétharmadában

Tempus/Erasmus ösztöndíjat (is) igénybe vettek, egyharmaduk esetében a saját, avagy családi finanszírozás is meghatározó anyagi forrást jelentett a mobilitásban. A legnagyobb arányú tanulmányi mobilitással a bölcsészet- és gazdaságtudományi képzési területek hallgatói jellemezhetők. Az átlagnál lényegesen kisebb arányban végeztek külföldi tanulmányokat felsőoktatási éveik alatt a közigazgatási, a pedagógus és informatikai képzések egykori hallgatói. A külföldi tanulmányi mobilitásra a bachelor szinten végzetteknek kisebb eséllyel nyílt.

A felsőfokú tanulmányokat követő években a frissdiplomások 7 százaléka dolgozott már külföldön és további 6 százaléka a megkeresés időpontjában is külföldi munkavégzésről jelzett vissza. A külföldi munkavégzés leggyakoribb országa Németország, Ausztria és az Egyesült Királyság. A külföldi munkát végzők/végzettek aránya a sporttudományi, informatikai, természettudományi és műszaki képzési területek diplomásai között haladja meg az átlagot és igen csekély a jogi, közigazgatási és pedagógiai frissdiplomások között. A külföldön dolgozók 39 százaléka felsőfokú végzettségéhez nem kapcsolódó munkát vállalt külföldön, a diplomázás utáni időszakban. A végzettséghez kapcsolódó külföldi munkát végzők aránya orvosi-egészségügyi, műszaki avagy informatikai végzettséggel a legnagyobb. Bölcsész, agrár, közigazgatási, társadalom- vagy sporttudományi frissdiplomával külföldi munkát vállalók között jelentős – 50 százalék feletti – azok aránya, akik felsőfokú képzésükhöz nem illeszkedő munkát végeznek. A frissdiplomások 28 százaléka tervez (további) külföldi munkát az elkövetkező öt évben, további kb. egyharmaduk nem látja előre ilyen irányú terveit. A (további) külföldi munkát tervezők a legnagyobb arányban a műszaki és informatikai képzési terület frissdiplomásai között vannak jelen.

A diplomaszerzés kitolódása

Az abszolutórium és a diplomaszerzés közti időszak kitolódása a végzettek egyharmadát érinti. Közülük is 48 százalék a megkeresés időpontjáig nem zárta le diplomával felsőfokú tanulmányait. A késve diplomát szerzettekben belül az abszolutórium és diplomaszerzés között eltelt idő az esetek többségében egy éves időtartamot ölel fel. Az abszolutórium és diplomaszerzés közti időszak kitolódása az átlagnál nagyobb mértékben jellemzi azokat a hallgatókat, akik jogi, társadalom- és gazdaságtudományi területeken szereztek abszolutóriumot, illetve a hagyományos főiskolai képzésben és a BA/BSc képzéseken és nem nappali tagozaton abszolutóriumot szerzettek körét. A késedelmes diplomaszerzés okaként a válaszolók háromnegyede a nyelvvizsga hiányát jelölte meg problémaként. Az egyéb okok között a sikertelen záróvizsgát, a szakdolgozat késedelmes leadását, a munkahelyi leterheltséget illetve a személyes, családi okokat vagy párhuzamosan végzett másik képzést említik leginkább. A „nyelvvizsga-probléma” a késedelmesen diplomázók közül is főként a pedagógus – közigazgatási képzések hallgatóit érinti. A diploma megszerzésének elmaradása nem feltétlenül akadályozza meg a munkaerő-piaci kilépést, betagozódást. A késedelmesen diplomázók 43 százaléka már az abszolutórium megszerzésekor is dolgozott. Közel ugyanennyien pedig diploma nélkül is kiléptek a munkaerő-piacra. A diploma hiánya a munkaerő-piaci érvényesülésben a diploma nélkül munkát vállaló válaszadók egynegyedének okozott komoly problémát.

A képzés és munkaerőpiac összefonódása

A pályakövetési rendszer a munkaerő-piaci bekapcsolódást már a felsőfokú tanulmányok idejére vonatkozóan is vizsgálja. A frissdiplomások 45 százaléka már az abszolutórium megszerzésekor is főállásban dolgozott. Ez az arány egyötödös a nappali tagozaton végzettek körében. A válaszadók megközelítőleg 60 százaléka végzett tanulmányai alatt szakterületéhez kapcsolódó munkát, s közel ugyanennyien kapcsolódtak be valamilyen nem szakmai munkatevékenységbe. A szakmai

munkavégzésre leginkább az informatikai, pedagógusképzési és sporttudományi képzési területek hallgatóinak nyílt lehetősége a felsőfokú tanulmányok során. Nem szakterülethez kötődő munkát az átlagosnál gyakrabban végeznek hallgatóként az agrár és sporttudományi képzési területeken tanulók.

Jelentős foglalkoztatási különbségek

A foglalkoztatott frissdiplomások több mint fele dolgozik a magánszféra vállalatainál, kétharmaduk dolgozik magyar tulajdonú vállalatoknál. Ezer fő feletti munkavállalót foglalkoztató cégnél a válaszadók 28 százaléka dolgozik. A magánszférában elhelyezkedők legmagasabb arányát az informatika, műszaki és gazdasági szakterületek frissdiplomásai között találjuk. A pedagógiai, orvosi-egészségtudományi és közigazgatási diplomások alapvetően a közszféra foglalkoztatóihoz kötődnek. A külföldi tulajdonú cégeknél foglalkoztatottak esetében a kép a fentiekhez hasonló. A közszféra és a hazai tulajdonban lévő cégek az átlagnál lényegesen nagyobb arányban foglalkoztatják a nőket, mint a férfiakat. Ágazati bontásban azt találjuk, hogy míg a nők az oktatás, közigazgatás és egészségügy vállalataiban felülreprezentáltak, addig a férfiak aránya a feldolgozóipar, információ-kommunikáció ágazatokban működő munkáltatóknál magasabb.

A foglalkoztatásban lévő frissdiplomások az esetek 83 százalékában állandó jellegű és határozatlan idejű munkaszerződéssel dolgoznak. Határozott idejű alkalmazási formában az átlagnál nagyobb arányban dolgoznak a természettudományi valamint az orvos- és egészségügyi képzési területek frissdiplomásai. Az alkalmazottként dolgozó frissdiplomások egyötöde tölt be munkahelyén vezető pozíciót. Ezek között a középvezetői szint a leggyakoribb. A diplomaszerezés utáni néhány évben a vezető pozíciót betöltők aránya a közigazgatási és agrártudományi szakterületek végzettjei körében haladja meg az átlagot. A diplomázást követő években zajló karrierépítési folyamatokat jól mutatja, ahogyan a vezető pozíció betöltésének lehetősége a végzést követő években fokozatosan növekszik, miközben a diplomaszerezéstől távolodva egyre csökken azoknak az aránya, akik munkahelyükön beosztott nem diplomás feladatkört látnak el. Minden vezetői szinten a vezető beosztásban dolgozó férfiak jelentősen nagyobb arányát találjuk. A nem diplomás foglalkozás lényegesen gyakrabban fordul elő a nők körében.

A foglalkoztatottak körében a végzett munka szakterületi illeszkedése az esetek többségében, 80 százalékában megvalósul. Ez nem feltétlenül jelent kizárólagosságot, többnyire arról van szó, hogy a végzett munka ellátása megköveteli a szakterületi, vagy ahhoz kapcsolódó végzettséget. Szoros egyezésről a munka és végzettség között az esetek 20 százalékában számolnak be a frissdiplomások. A nem felsőfokú tanulmányaik szakterületén dolgozók aránya a bölcsészettudományi szakterületen a legnagyobb, de az átlagnál magasabb a sport-, társadalom-, és természettudományi diplomások körében is. Ugyanakkor erősen szakmai vonatkozásúak az orvos- és egészségügyi, jogi, pedagógiai, műszaki és informatikai diplomákkal betölthető munkakörök. A frissdiplomás foglalkoztatottak 17 százaléka érzi úgy, hogy munkája nem igényel felsőfokú végzettséget. A felsőfokú végzettséget nem igénylő munkát végzők aránya az átlagosnál magasabb a bölcsész, agrár és sporttudományi területek végzettjei között. Ritkának mondható mindez ugyanakkor jogi, informatikai, pedagógiai vagy orvos-egészségtudományi diplomával.

Az önbevalláson alapuló adatok szerint a Magyarországon elhelyezkedett frissdiplomások havi nettó átlagjövedelme 179.450 forint. A jövedelmet a külföldön dolgozóakra kiterjedően is vizsgálva 196.760 ezer forintos havi nettó átlagjövedelmeket mérhetünk. A jövedelmeket képzési területi bontásban

vizsgálva a legmagasabb átlagértékeket a műszaki, informatikai és gazdaságtudományi diplomások keresetében mértük. Jövedelmi hátrányt elsősorban a pedagógusképzéshez, a sport- és agrártudományi diplomákhoz társíthatunk. A frissdiplomások fizetése a végzés évétől távolodva fokozatosan növekszik, ami a már eleve az országos átlagot meghaladó jövedelmi szint mellett megerősíti a diploma kedvező munkaerő-piaci megtérülését. A hazai munkaerőpiacon a legmagasabb frissdiplomás fizetéseket az energia-, pénzügyi-, info-kommunikációs szektorok vállalataiban találtuk. A legalacsonyabb Magyarországon szerzett jövedelmeket az oktatás, egészségügy, vendéglátás és művészet ágazata kínálja. A munkáltató tulajdonviszonyait tekintve a magánszféra vállalatai által kínált jövedelmek lényegesen (több mint 40 ezer forinttal) magasabbnak bizonyultak, mint a közszférában mért átlagkereset. A Magyarországon foglalkoztatottak közül a külföldi tulajdonú cégek alkalmazottai számoltak be a legmagasabb, 240 ezer forintos átlag jövedelmekről.

A férfiak és nők elhelyezkedése közt a fentiekben tapasztalt jelentős foglalkoztatási különbségek a jövedelmek szintjén is megmutatkoznak. A Magyarországon foglalkoztatott frissdiplomások közül a férfiak átlagosan havi 55 ezer forinttal keresnek többet a női diplomásoknál. A férfiak és nők átlagkeresete képzés területeken belül is jelentősen eltér. A legkisebb különbség a természettudományi és közigazgatási területeken mérhető, de mértéke itt is megközelíti a hússzezer forintos havi átlagot. A nemek közti jövedelmi különbségek informatikai, műszaki vagy gazdaságtudományi végzettséggel a hatvanezer forintot is meghaladják.

II. A kutatás módszertana

2.1. A kutatás bemutatása

A magyarországi Diplomás Pályakövető Rendszer (DPR) keretein belül 2014 tavaszán 33 felsőoktatási intézmény gyűjtött adatokat végzettjeiről és hallgatóiról. A hazai pályakövetési rendszer negyedik évében zajlott adatfelvételek köre az egy, három és öt éve abszolutóriumot szerzettek körére terjedt ki.

1. tábla: A válaszadók intézményi megoszlása

Intézmény neve	Esetszám	Megoszlás (%)
SZTE	2194	10,4
BCE	1823	8,6
BME	1806	8,5
PTE	1727	8,2
ELTE	1402	6,6
DE	1314	6,2
PPKE	1119	5,3
SZE	987	4,7
SZIE	905	4,3
PE	848	4,0
SE	753	3,6
NYF	650	3,1
ZSKF	629	3,0
EKF	591	2,8
NKE	546	2,6
OE	477	2,3
KF	392	1,9
NYME	392	1,9
DF	355	1,7
ME	346	1,6
BGF	333	1,6
KE	323	1,5
EDUTUS	196	0,9
GDF	190	0,9
ÁVF	187	0,9
BKF	170	0,8
AVKF	117	0,6
WJLF	107	0,5
EJF	106	0,5
MOME	90	0,4
SZF	43	0,2
KJF	25	0,1
ANNYE	21	0,1
Összesen	21164	100,0

1.2. Az adatfelvétel módszertana

A Diplomás Pályakövetési Rendszer 2014-es adatfelvételére 2014 első félévében (február-június) került sor. Az adatfelvétel módszere online kérdőíves megkeresés. A kutatás az alapsokaság – a 2009-ben, 2011-ben és 2013-ban abszolutóriumot szerettek – teljes körére kiterjedt, beleértve a hagyományos egyetemi, főiskolai, az osztatlan és az alap- és mesterképzések végzettjeit¹.

Az adatfelvételt a Diplomás Pályakövető Rendszer országos programjában résztvevő 33 felsőoktatási intézmény végezte, a saját végzettjeikről rendelkezésükre álló belső címlisták alapján. Az online megkeresésre beérkezett anonim válaszokat a felsőoktatási intézmények gyűjtik és kezelik, majd az ezekből összeálló - interfész-specifikáció alapján egységesített szerkezetű - intézményi adatbázisokat az Educatio Nonprofit Kft. egyesíti, tisztítja és súlyozza. A súlyozáshoz szükséges alapsokaságra vonatkozó statisztikai adatok a Felsőoktatási Információs Rendszerből származnak.

A kutatás kérdőíve a végzetteknek küldött e-mailben található linken érhető el, a kitöltés online felületen történik. A végzettek által megadott adatokat az intézmény anonim módon kezeli. A kérdőívek egy egységes szerkezetben, kötelezően lekérdezendő központi blokk mellett intézmény-specifikus kérdésekkel is bővíthetnek, azonban az országos adatbázis kizárólag a közös kérdőívelemek egységes szerkezetű adattartalmát foglalja magába. A kérdőívek kitöltése során a válaszok egy részét (abszolutórium éve, képzési terület, képzési szint) a megkeresés alapjául szolgáló adatbázis felhasználásával az intézmények adják meg, ezzel biztosítva az adatok érvényességét.

1.3. A kutatás alapsokasága és a minta jellemzői

A végzettek körében végzett online kérdőíves megkeresés a programban résztvevő felsőoktatási intézményekben 2009-ben, 2011-ben és 2013-ban abszolutóriumot szerettek teljes körére kiterjedt, az alábbi képzési formákon: hagyományos egyetemi, főiskolai, egységes és osztatlan, illetve bachelor és mesterképzések.

A Felsőoktatási Információs Rendszer adatai alapján az **alapsokaság létszáma 186.227 fő**. A vizsgálatban részt vevő intézmények alapján számított alapsokaság: 176.383 fő.

Az adatfelvételek (önkéntes válaszadás) révén összeállt **adatbázis elemszáma 21.164 fő**.

Az átlagos válaszadási ráta eszerint **12 százalékot ér el**.

Az alapsokaság és a minta a súlyképző változók mentén az alábbi megoszlásokat mutatja:

1. tábla: Képzési terület szerinti illeszkedés

	minta-arány (%)	alappopulációs arány (%)	számított súlyok
Agrár képzési terület	3,9	5,07	1,314351

¹ Ez a pályázati kötelezettségvállalás függvényében kiterjedt a felsőfokú szakképzések, doktori képzések és a szakirányú továbbképzések végzettjeire is, ám ezeket az adatokat az országos adatbázis nem összesíti.

Bölcsészettudomány képzési terület	13,7	14,73	1,076508
Gazdaságtudományok képzési terület	20,4	23,21	1,139258
Informatika képzési terület	7,1	4,76	0,673298
Jogi és igazgatási képzési terület	4,5	4,39	0,972406
Műszaki képzési terület	15,3	12,66	0,828973
Művészet/művészetközvetítés képzési terület	1,1	1,23	1,111979
Közigazgatási rendészeti és katonai	2,9	2,77	0,943129
Orvos- és egészségtudomány képzési terület	6,0	6,04	1,014255
Pedagógusképzés képzési terület	8,7	8,31	0,95739
Sporttudomány képzési terület	1,0	1,78	1,693654
Társadalomtudomány képzési terület	10,2	9,95	0,976168
Természettudomány képzési terület	5,3	5,12	0,961944
Összesen	100,0	100,0	

2. tábla: Munkarend szerinti illeszkedés

	minta-arány (%)	alappopulációs arány (%)	számított súlyok
Nappali munkarend	64,7	66,52	1,028297
Egyéb munkarend	35,3	33,48	0,948147
Összesen	100,0	100,0	

3. tábla: Nemek szerinti illeszkedés

	minta-arány	alappopulációs arány	számított súlyok
Férfi	39,01	38,23	0,980078
Nő	60,99	61,77	1,012741
Összesen	100,0	100,0	

4. tábla: A végzés éve szerinti illeszkedés

	minta-arány	alappopulációs arány	számított súlyok
2009	29,5	33,68	1,1426
2011	28,8	32,55	1,1308
2013	41,7	33,76	0,8090
Összesen	100,0	100,0	

1.4. A súlyozási eljárás

Cellasúlyozást végeztünk a fenti négy változó mentén, az alábbi kategóriák alkalmazásával:

A végzettség képzési területe:

agrár/bölcsészettudomány/gazdaságtudományok/informatika/jogi és

igazgatási/műszaki/művészeti és művészetközvetítés/ közigazgatási, rendészeti és katonai

/orvos-és egészségtudományi/pedagógusképzés/sporttudomány/társadalomtudomány
/természettudomány

Az eljárás során a művészeti és művészetközvetítési képzési területeken végzettek adatait az alacsony elemszám miatt összevontan kezeltük. A művészeti/művészetközvetítói összevont képzési területi kategória, valamint a közigazgatási, rendészeti és katonai képzési terület végzettjei esetében – az alacsony elemszám miatt – a súlyozási paramétereket az abszolutóriumszerzés évére korlátoztuk.

A művészeti és művészetközvetítő képzési területeke esetében a csekély elemszám és a szakterületek rokonsága miatt – ahol indokolt – az elemzés során is az összevont kategóriát alkalmazzuk. Ugyanakkor a művészeti képzések elégtelen lefedettsége miatt az esetek többségében ezen összevont terület eredményeit képzési területi bontásban nem közöljük.

A végzettség munkarendje: nappali/egyéb

Az elvégzett tanulmányok munkarendjét kétértékű változóval jelöltük, ahol a nappali tagozat mellett az „egyéb” kategória foglalja magába a levelező, esti és távoktatás munkarendben szerzett végzettségeket.

A válaszadó neme: férfi/nő

Az abszolutórium-szerzés éve: 2009/2011/2013

Mindezek alapján a súlyozási eljárásban az egyes súlyozási kategóriák esetében az alábbi súlyokkal dolgoztunk. (A hiányzó paraméterekkel bíró esetek 1-es súlyt kaptak).

5. tábla: A súlyváltozó paraméterei

Esetszám	21164
Mean	1,0000
Median	0,9927
Std. Deviation	0,25622
Variance	0,066
Range	1,78
Minimum	0,37
Maximum	2,15

III. Tanulmányi életút

A felsőoktatási kilépés és átmenet időszaka a munkaerő-piaci jellemzők vizsgálata mellett a képzési meghatározottságok feltárását is indokolja. Az átmenet megértése és a tanulmányok folytonosságának megragadása érdekében az alábbiakban a már befejezett és a folyamatban lévő avagy tervezett felsőfokú tanulmányokat tekintjük át a frissdiplomások körében.

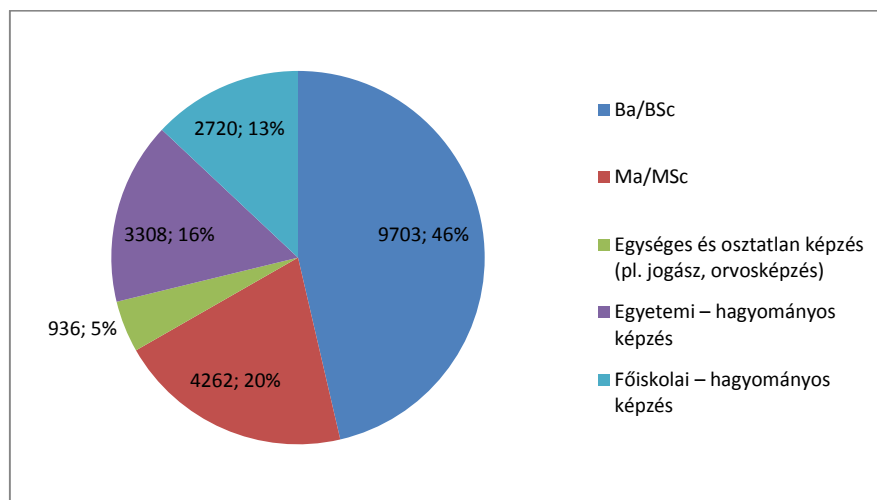
2.1. A felsőfokú tanulmányok időszaka

Az adatbázisban szereplő végzettek között a BA/BSc diplomát szerzettek vannak többségben, arányuk 46 százalék. A mesterszintű diplomások aránya egyötödös. A vizsgálatba bevont legkorábbi végzett évfolyam 2009-ben lépett ki a felsőoktatásból. Alapvetően ennek az időszaknak a diplomásai foglalják magukba a hagyományos egyetemi (16%) és főiskolai (13%) képzések végzettjeit. A jelenlegi rendszerben már osztatlan mesterképzés elnevezéssel működő egységes és osztatlan képzési formákról a végzettek 5 százaléka lépett ki. E diplomások többségét a jogászok és orvosok csoportja alkotja.

6. ábra: A végzettség képzési formája

Esetszám, százalék

N=20929

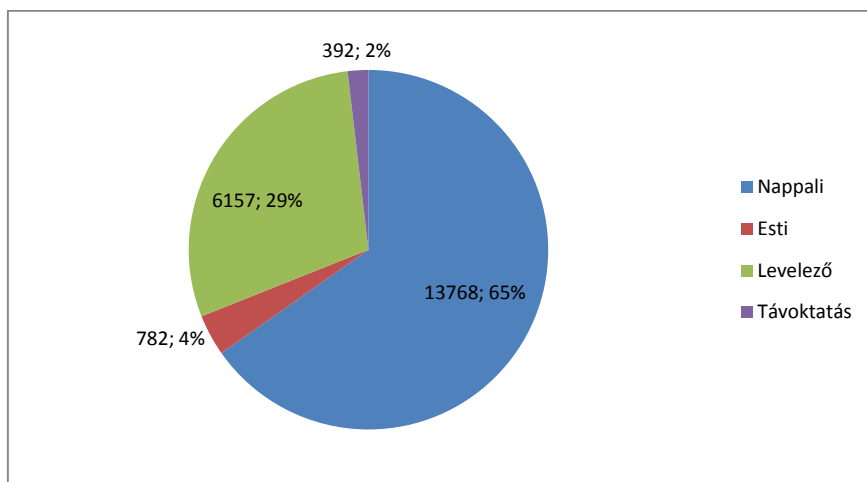

Az elvégzett képzés munkarendjét tekintve a nappali tagozatos hallgatók adják a minta majd kétharmadát, összesen 65 százalékos arányukkal. Számottevő emellett a levelező munkarendű képzésben végzettek 29 százalékos aránya. Az esti és távoktatási munkarendű képzések frissdiplomásainak aránya lényegében elenyésző, 4, illetve 2 százalékos.

7. ábra: A felsőfokú tanulmányok munkarendje

Esetszám, százalék

N=21100

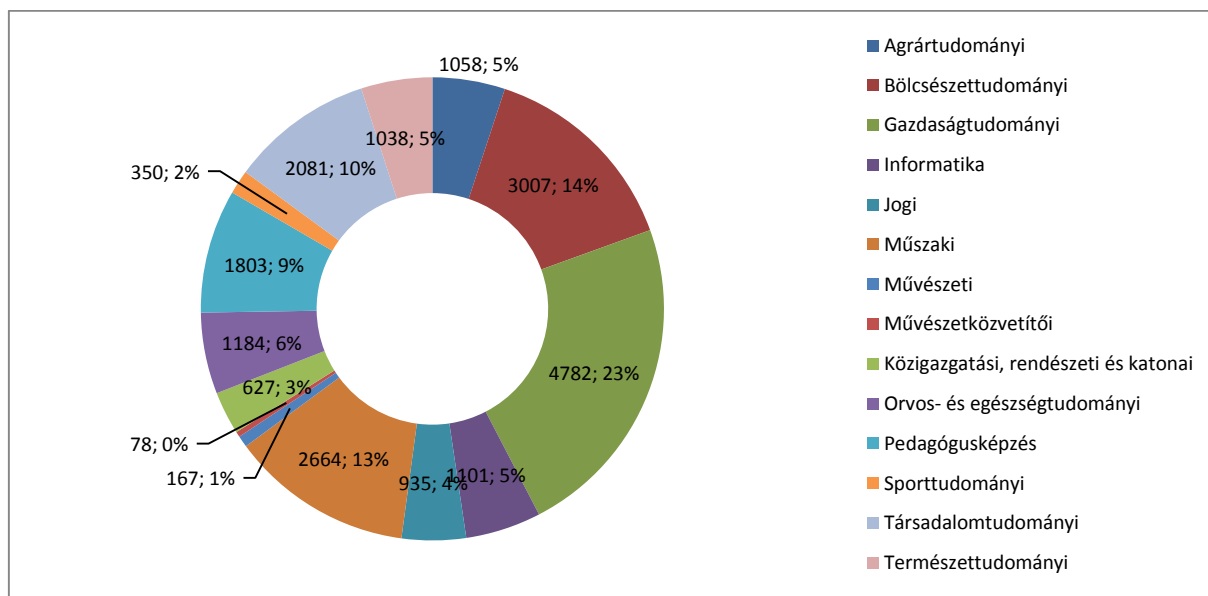

A vizsgált három év frissdiplomás kibocsátásának képzési területi megoszlásán jól látszik a bölcsészet- (14%), gazdaságtudományi (23%) és műszaki (13%) szakterületek nagy súlya. A felsőoktatásban kiadott abszolutóriumok majd egynegyedét (23%-át) gazdaságtudományi képzési területen szerezték. Előbbiek mellett még a társadalomtudományi képzési terület tíz százalékos és a pedagógusképzés kilenc százalékos részesedése mondható jelentősnek. Ezen megoszlási adatok – a súlyozásnak köszönhetően – leképezik a teljes alapsokaság megoszlását.

8. ábra: A felsőfokú tanulmányok képzési területe

Esetszám, százalék

N=21100

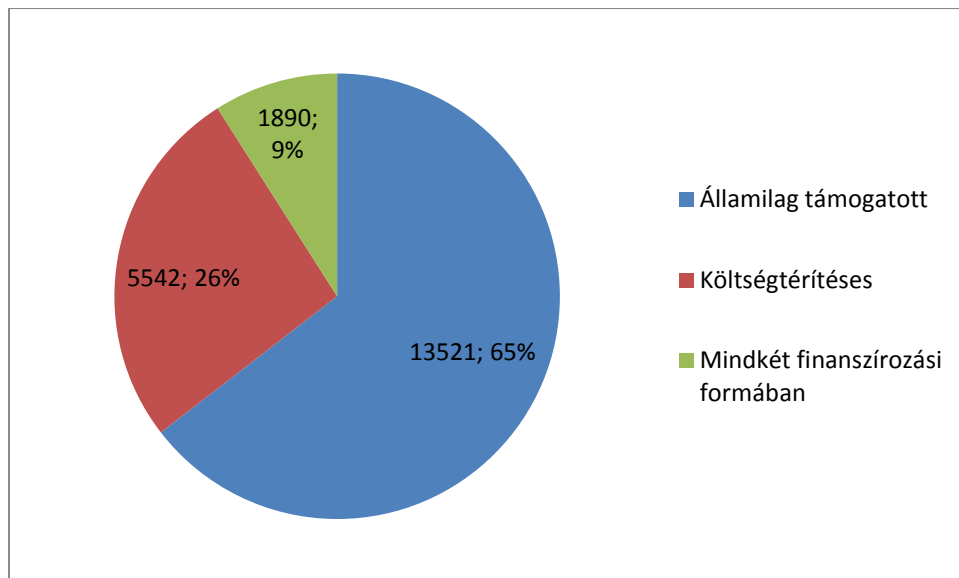

A frissdiplomások 65 százaléka végzett államilag támogatott képzési formában, további 9 százalékuk részlegesen támogatott volt felsőfokú tanulmányai alatt. A költségtérítéses képzésekről kilépők aránya 26 százalékos.

9. ábra: A felsőfokú tanulmányok finanszírozási formája

Esetszám, százalék

N=20954

2.2. A felsőfokú továbbtanulás

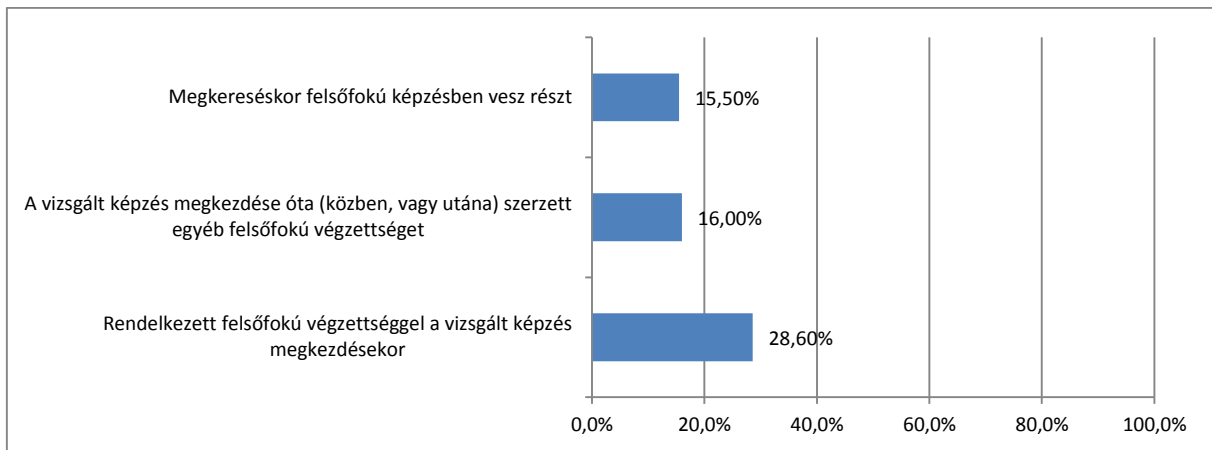
A felsőoktatás és munkaerő-piaci közti átmenet folytonosságát, a tanulmányok kitolódását mutatják azok az adatok, mely szerint a végzettek 28 százaléka már a vizsgált képzése megkezdésekor is rendelkezett felsőfokú végzettséggel. A mesterszakos végzettség esetében ez egyébként alapfeltétel is. Emellett a frissdiplomások körében összességében 15,5 százalékos azok aránya, akik a megkereséskor is felsőoktatási hallgatók voltak. A végzettek 16 százaléka pedig a vizsgált felsőfokú végzettség megszerzése óta eltelt 1-3-5 éves időszakban újabb diplomát is szerzett.

10. ábra: A felsőfokú tanulmányi életút

Az egyes képzéseken részt vettek aránya

Százalék

N=21090; 21105; 21135

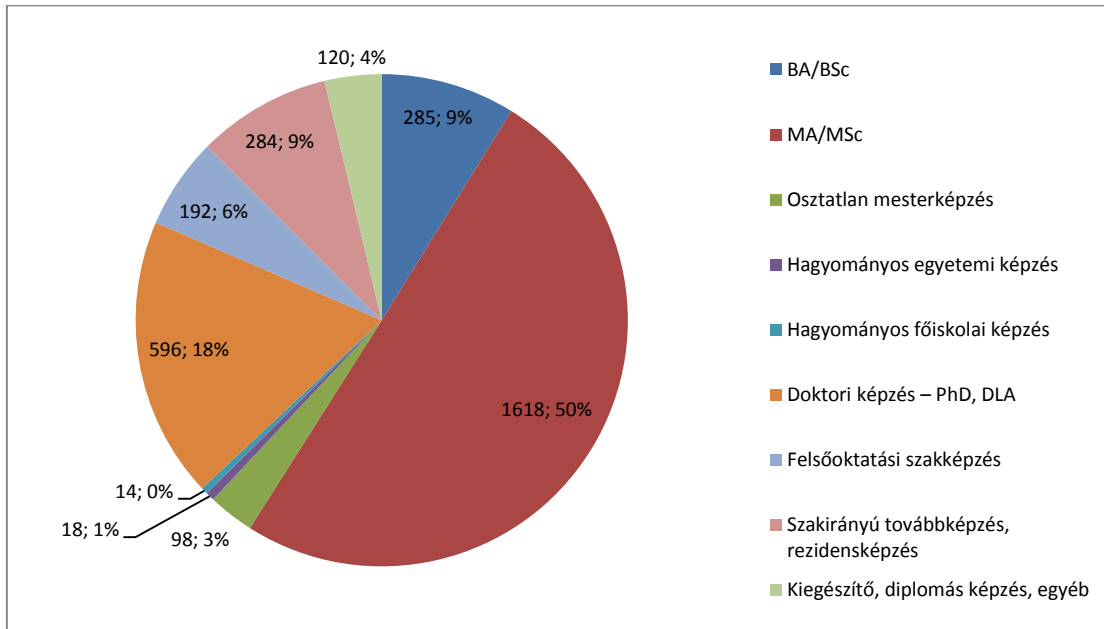
A megkereséséskor is felsőoktatásban tanulók legnagyobb, 50 százalékos arányban mesterképzéseken vesznek részt. A doktori képzésekre bekapcsolódó végzettek átlagos aránya a továbbtanulókon belül 18 százalékos. A továbbtanulás azonban időbeli és képzési szerkezeti bontásban egyaránt nagy eltéréseket mutat.

11. ábra: A felsőoktatásban résztvevők aktuális képzési formája

Esetszám, százalék

Megkereséséskor felsőoktatásban tanulók körében

N=3226

A tanulmányok folytatása legerőteljesebben az egy évvel a végzés után megkeresettek csoportjában érhető tetten. Ebben az alcsoportban – a 2013-ban végzettek körében – összesen 20,7 százalékyian vesznek részt továbbra is a felsőoktatás valamely képzésében. Ezen belül is a felsőfokú képzést folytatók aránya az egy évvel ezelőtt BA/BSc diplomát szerzetek körében a legnagyobb, közülük 27,4 százalékyian továbbra is a felsőoktatásban vannak (többnyire mesterképzéseken). Az egységes és osztatlan képzési szinten végzetek 16,7 százaléka ugyancsak a felsőoktatásban tanul a végzést

követő egy évben (többnyire rezidensképzéseken). A többi képzési szint hallgatóinak esetében ez az arány tíz százalék körüli.

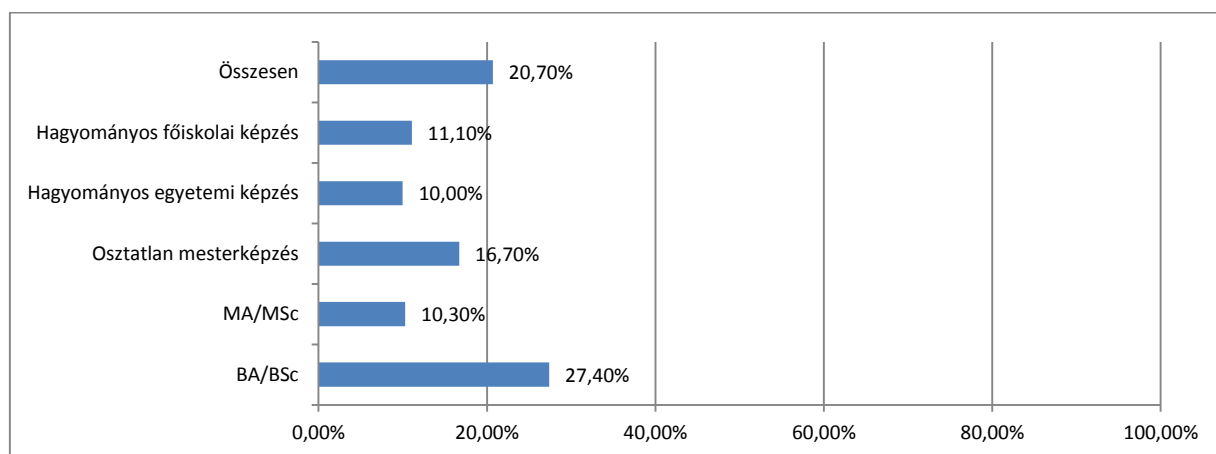
12. ábra: A 2013-ban végzettek aktuális felsőoktatási részvétele

Felsőoktatásban résztvevők a 2013-ban megszerzett végzettség képzési szintje szerinti bontásban

2013-ban végzettek körében

Százalék

N=7191

Amennyiben kizárólag az egy éve végzett, továbbra is felsőoktatásban tanulók által folytatott képzéseket a 2013-ban megszerzett végzettségük szerinti bontásban vizsgáljuk (mintegy ezerötyszáz főt érint ez) a BA/BSc diplomák esetében a mesterképzési továbbtanulási út dominanciáját tapasztalhatjuk. A két hagyományos képzési forma – hagyományos egyetemi és főiskolai – jellemző felsőfokú tanulmányi továbblépése szintén az MA/MSc képzés (42 ill. 44 százalékos). A mester- és egységes és osztatlan képzésben szerzett diplomások esetében a doktori képzési továbbhaladás is jelentős (45, ill. 26 százalék). Mindemellett az osztatlan képzésekről a leggyakoribb továbbtanulási út a rezidensképzések, továbbképzések felé visz (53%).

13. ábra: A 2013-ban végzett, felsőoktatásban maradók képzési összetétele

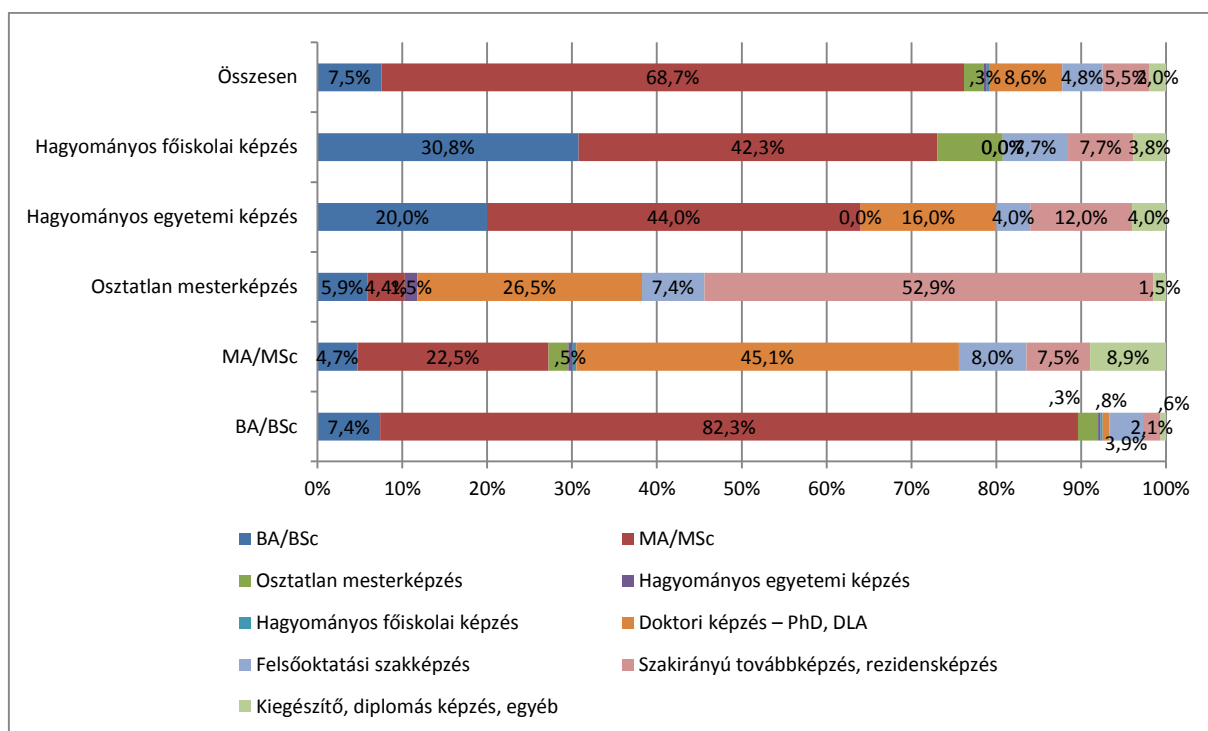
A megkereséskor a felsőoktatásban tanulók körében

2013-ban végzettek körében

A megszerzett végzettség képzési szintje szerinti bontásban

Százalék

N=1472

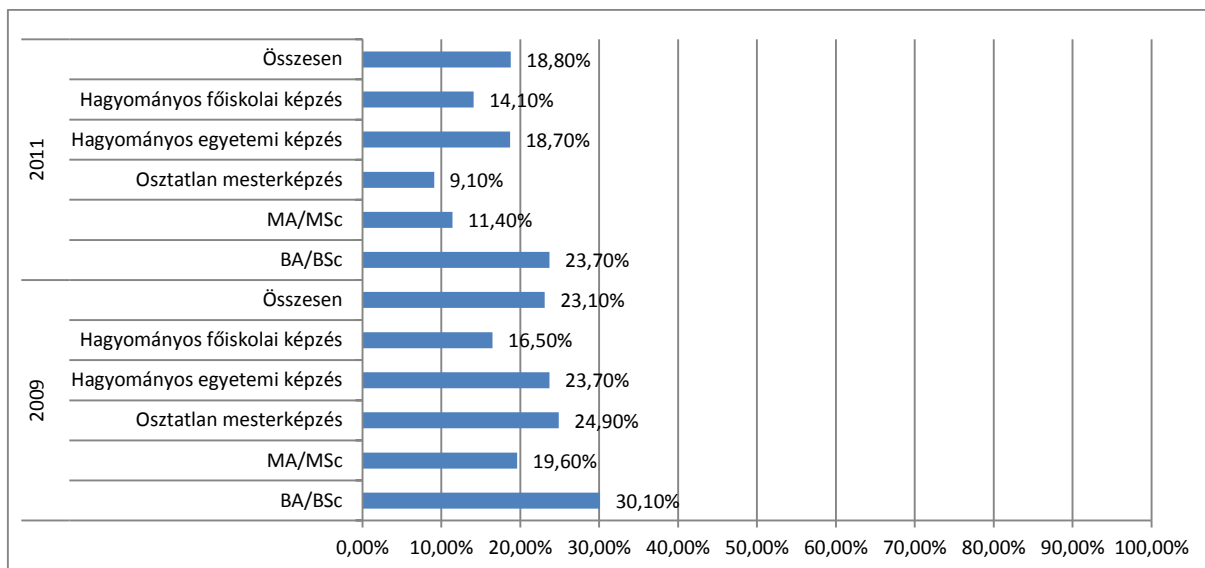
A régebben kilépett évfolyamok, azaz a 2009-ben, illetve 2011-ben, azaz 3-5 éve végzettek esetében már elegendő idő telt el a diplomaszerezés óta újabb felsőfokú végzettség megszerzésére is. Így ezt a mutatót külön is az előbbi két alcsoport esetében külön is vizsgáljuk. A kiindulásként vizsgált végzettség alapján a 2009-ben, azaz 5 éve végzettek között legnagyobb arányban BA/BSc képzéseken végzettek szereztek újabb diplomát, arányuk 30 százalékos. További diplomaszerezést tekintve a diplomázás utáni harmadik évben vizsgált 2011-es kilépő évfolyam esetében is a BA/BSc diplomákhoz társul a legnagyobb diplomaszerezési hajlandóság (23,7%). E végzettek körében mindemellett nagyobb az esélye annak is, hogy a válaszadók még a megkereséskor is felsőoktatási képzésben vesznek részt.

14. ábra: Újabb diploma szerzése a 2009-ben, ill. 2011-ben végzettek körében

Újabb diplomát szerzők a vizsgált diploma képzési szintje szerinti bontásban

Százalék

N=6660; 6816

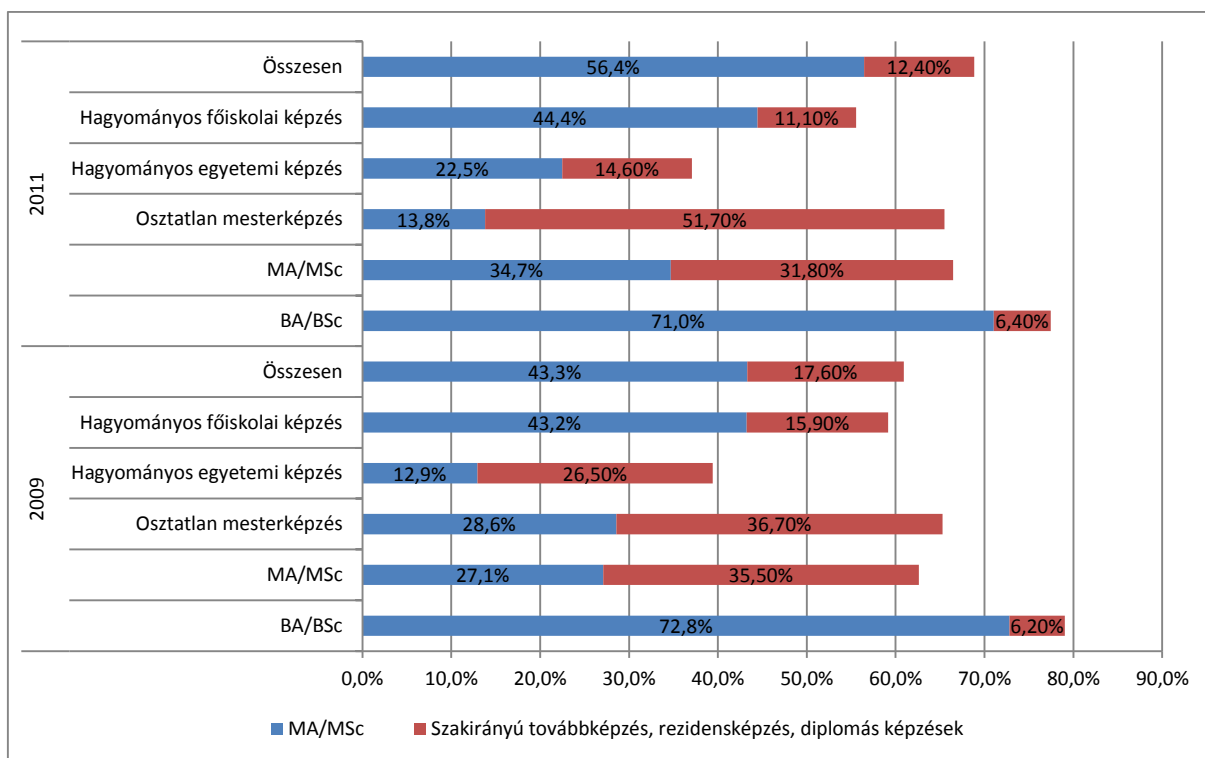

Azok körében, akik a 3-5 éve végzett évfolyamokból 2013-ra újabb diplomát szereztek, főiskolai és bachelor diplomák esetében egyértelműen a mesterképzések jelentős súlya dominál. Az egységes és osztatlan képzési szinthez, valamint a mesterképzésekhez ugyanakkor a kiegészítő képzések kapcsolódnak nagyobb arányban.

15. ábra: Az újabb diploma képzési szintje a 2009-ben, ill. 2011-ben végzett, majd ismét diplomát szereztek körében

Százalék

N=1235; 1561

A frissdiplomások további tanulmányi terveit a megcélzott leggyakoribb képzési szintek szerint vizsgáljuk. Az elemzés során emellett a diplomaszerezés éve és a vizsgált diploma képzési szintje szerint bontjuk a válaszokat. Mesterképzési terveket a 2013-ban végzett BSc diplomások 49 százalékánál találunk. E tekintetben az egy éve hagyományos főiskolai diplomát szerettek is aktívak, 38 százalékuk tervezi bekapcsolódását MSc képzésbe. A további MA/MSc tanulmányok iránti hajlandóság a diplomázás évétől távolodva fokozatosan csökken (nyilván azért is, mert idővel sokan valóban átléptek mesterképzésbe). Összességében a legkisebb arányban az egységes és osztatlan, a leginkább a bachelor és főiskolai diplomások terveznek a későbbiekben mesterképzést.

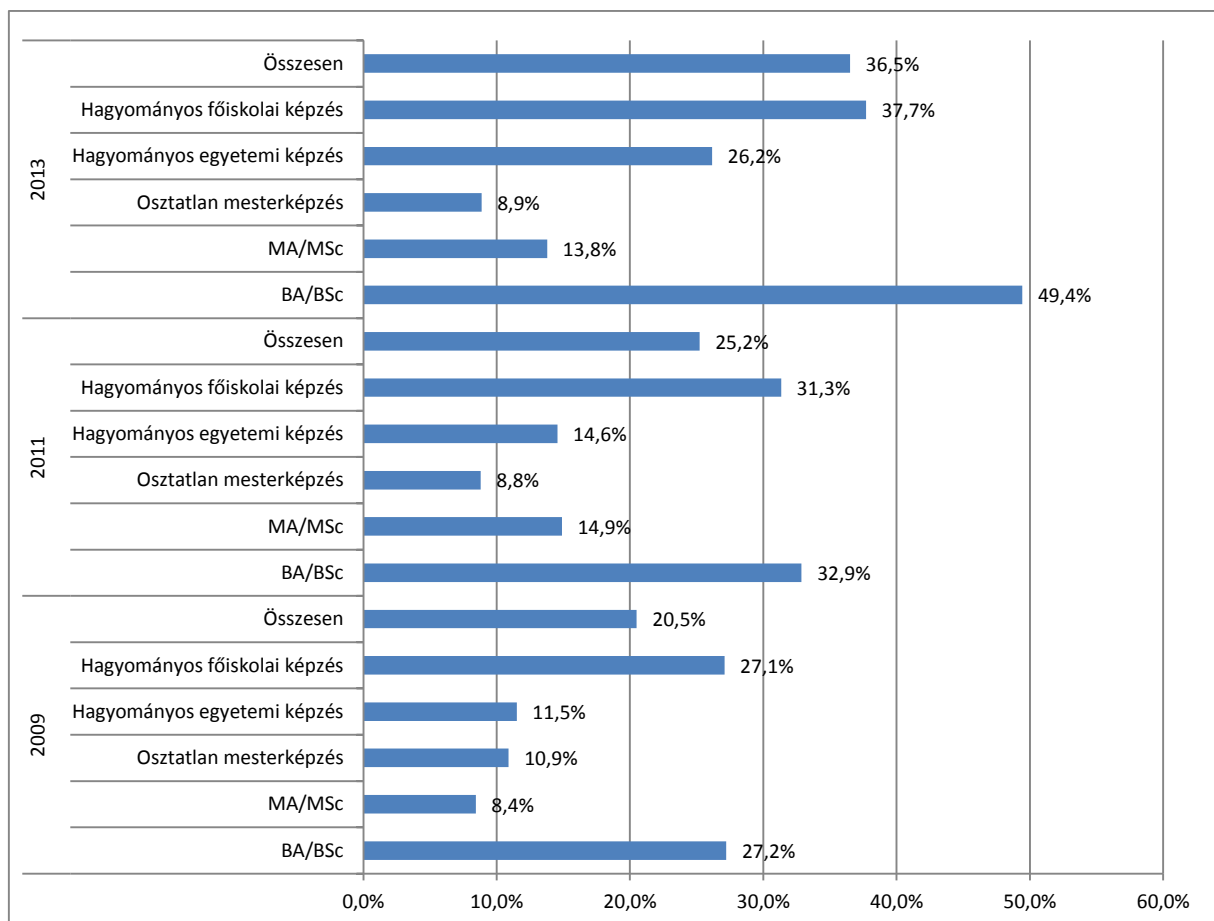
16. ábra: A továbbtanulási tervek: MA/MSc

A mesterképzési tanulmányokat tervezők aránya

A végzettségszerzés éve és képzési szintje szerint

Százalékos megoszlás

N=17125

A szakirányú továbbképzésre, rezidensképzésre vonatkozó továbbtanulási motivációs adatok egyértelműen mutatják, hogy ez a képzési forma a főként jogászokat, orvosokat kibocsátó egységes és osztatlan képzésekhez társul. Az időben csökkenő arányokat itt is a megvalósult bekapcsolódás (is) dominálhatja.

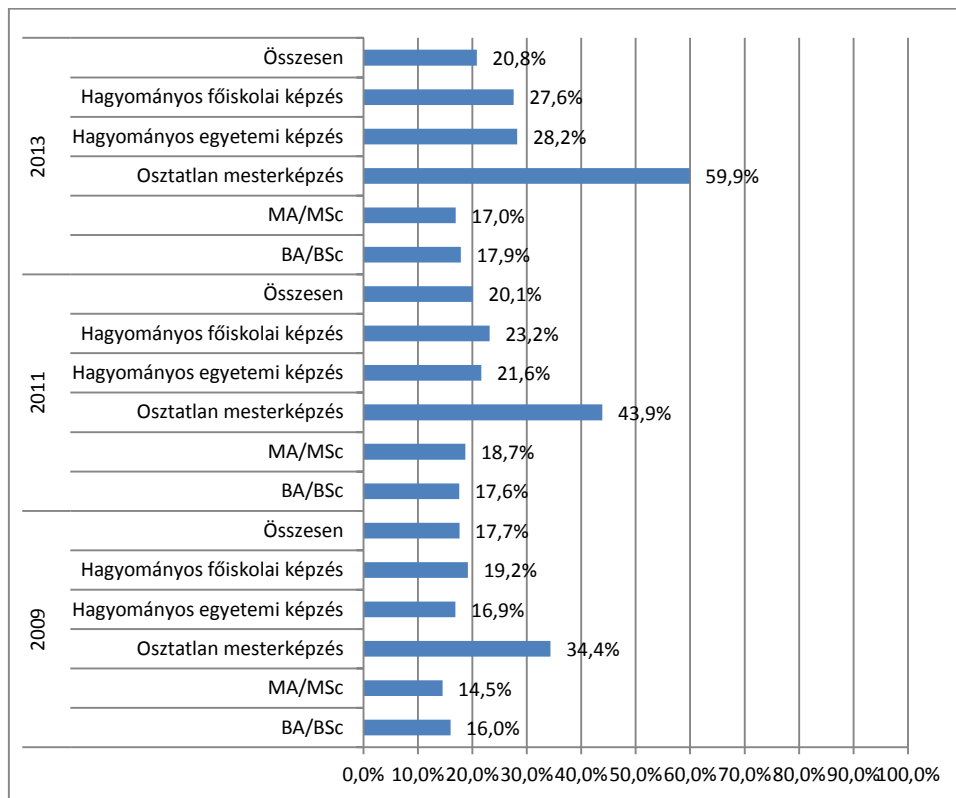
17. ábra: A továbbtanulási tervek: szakirányú továbbképzés, rezidensképzés

A szakirányú továbbképzés, rezidensképzési tanulmányokat tervezők aránya

A végzettségszerzés éve és képzési szintje szerint

Százalékos megoszlás

N=16160

A doktori képzés iránti továbbtanulási motiváció esetében csak a potenciális belépő képzési csoportok – egyetemi, MA/MSc és egységes/osztatlan képzéseken diplomázók – válaszait tekintjük át. Az eredmények itt is a képzési tervek – nyilvánvalóan a már megvalósult belépések miatti – időbeni csökkenését mutatják. Összességében a végzettségszerzés évétől távolodva a mesterszakos diplomát szerettek érdeklődése mutatkozik legnagyobbnak a doktori tanulmányok iránt. Nekik egy évvel a végzés után 30 százalékuk tervezi doktori képzés megkezdését, ebben az időszakban ugyanakkor a továbbtanulási motivációs arányok a három képzési formát tekintve viszonylag kiegyenlítették.

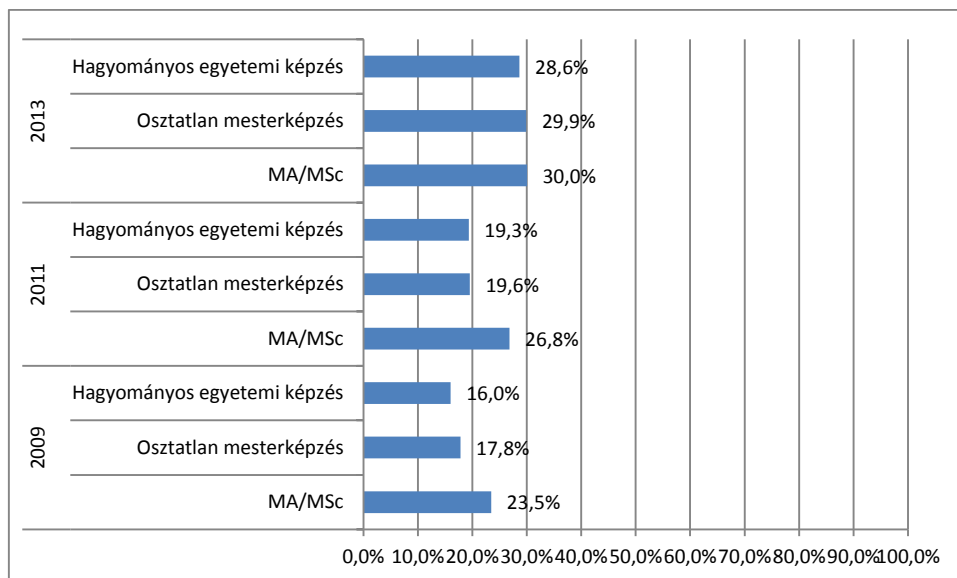
18. ábra: A továbbtanulási tervek: doktori képzés

A doktori képzést tervezők aránya

A végzettségszerzés éve és képzési szintje szerint

Százalékos megoszlás

N=16200

IV. Külföldi tapasztalatok

4.1. A nyelvismeret

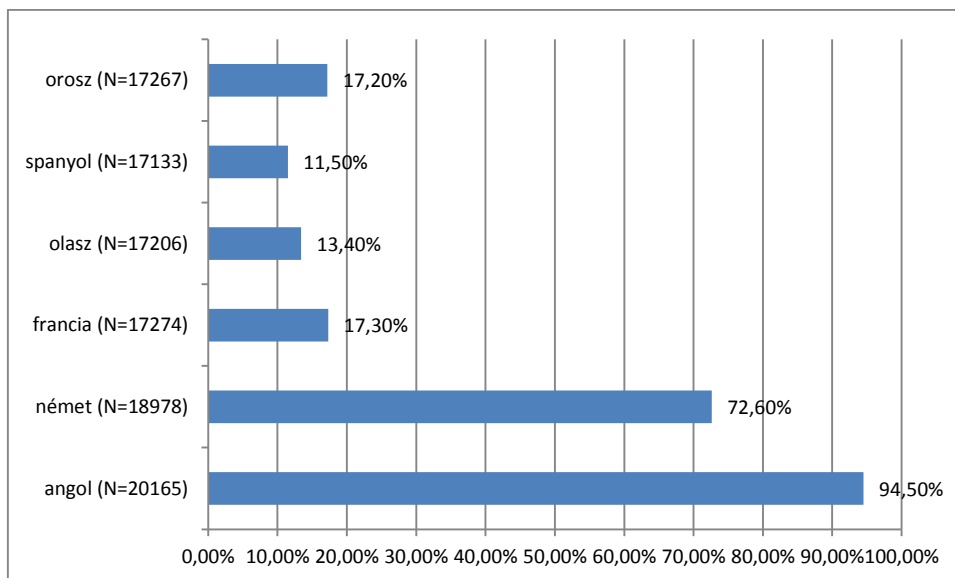
A végzetek nyelvtudását hatfokú skálán mértük, melyen a nyelvismeret négy szintje mellett lehetőség nyílt a nyelvismeret hiányának feltüntetésére, illetve annak jelzésére is, ha valaki számára az adott nyelv az anyanyelve. A nyelvismeretre vonatkozó adattáblákban a nyelvtudás minden szintjét – beleértve az anyanyelvi kategóriát is – összevontan nyelvtudásként kezeljük. Az így létrehozott mutató szerint a frissdiplomások között az angol nyelv ismerete dominál (94,5 %), ezt követi a német nyelvet ismerők 72,6 százalékos aránya. Az orosz és francia nyelvet ismerők aránya 17 százalékos, míg a spanyol és olasz nyelvek ismerete 11-13 százalék körül alakul.

19. ábra: A nyelvismeret gyakorisága a végzetek körében

Az egyes idegen nyelveket legalább alapszinten ismerők aránya

A nem magyar anyanyelvűek figyelembe vétele nélkül

Százalék

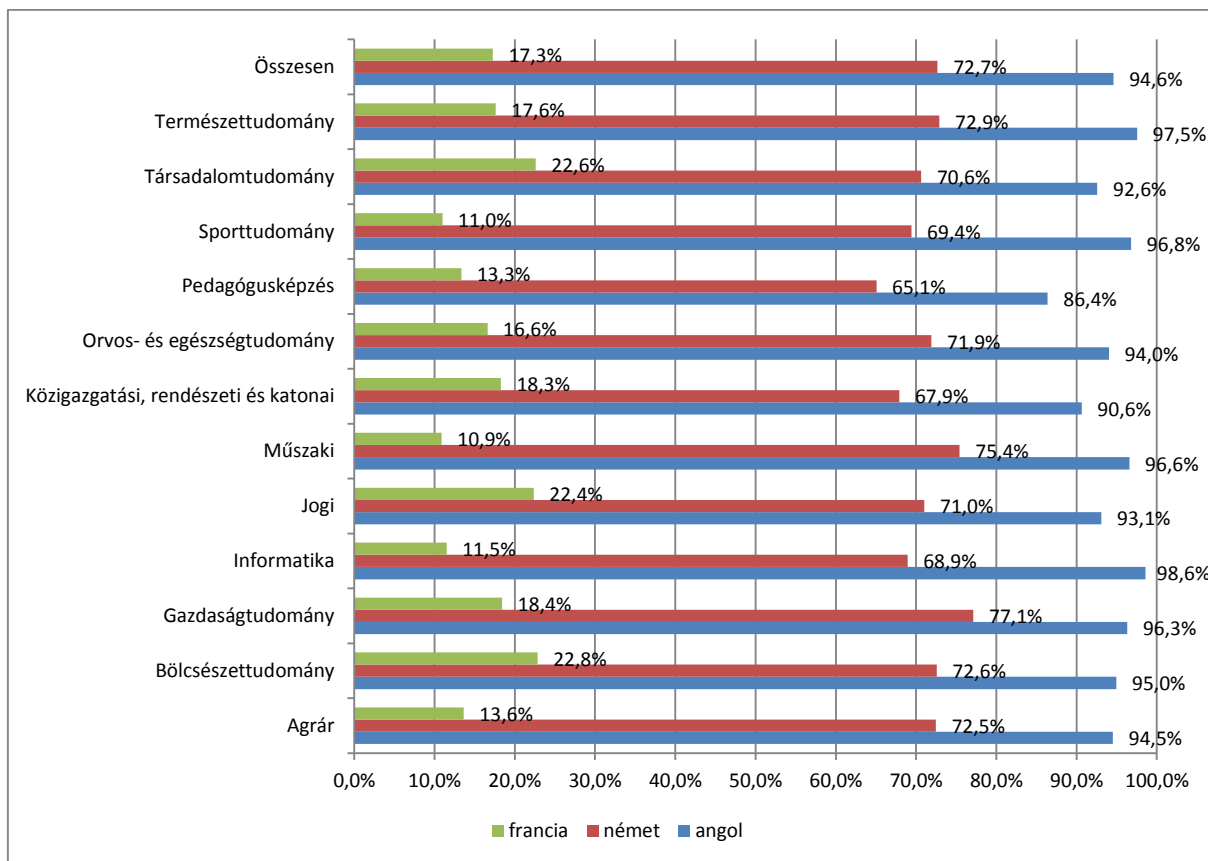

A nyelvismeretet képzési területi bontásban – az angol, német és francia nyelvet figyelembe véve – vizsgálva általánosan magas arányú nyelvismeretet találunk a természettudományi, orvos- és egészség tudományi és gazdaságtudományi szakterületeken. Ezen kívül nyelvekre bontva a francia nyelv ismerete a társadalom- és bölcsészettudományi, jogi képzések frissdiplomásai körében haladja meg az átlagot, míg a német nyelvet legnagyobb arányban a műszaki és gazdaságtudományi diplomások ismerik. Összevetésben relatíve alacsonynak a pedagógusdiplomások nyelvismerete mondható.

20. ábra: Az egyes nyelveket legalább alapszinten ismerők aránya képzési területenként

Százalék

N= 17123; 18809; 19981

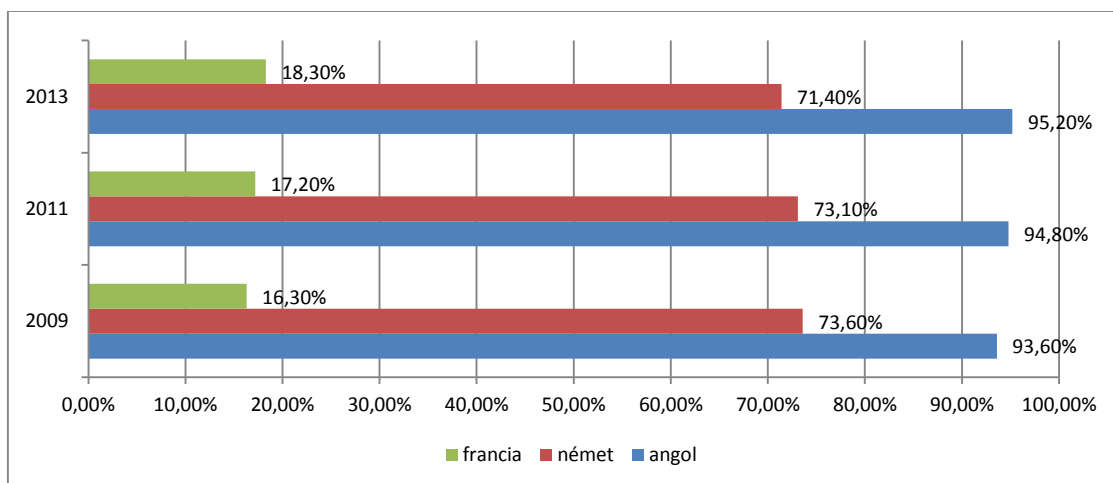

A frissdiplomások nyelvismerete a vizsgált öt évben tendenciaszerűen nem változott.

21. ábra: Az egyes nyelveket legalább alapszinten ismerők aránya a végzés éve szerint

Százalék

N= 20072; 18895; 17205

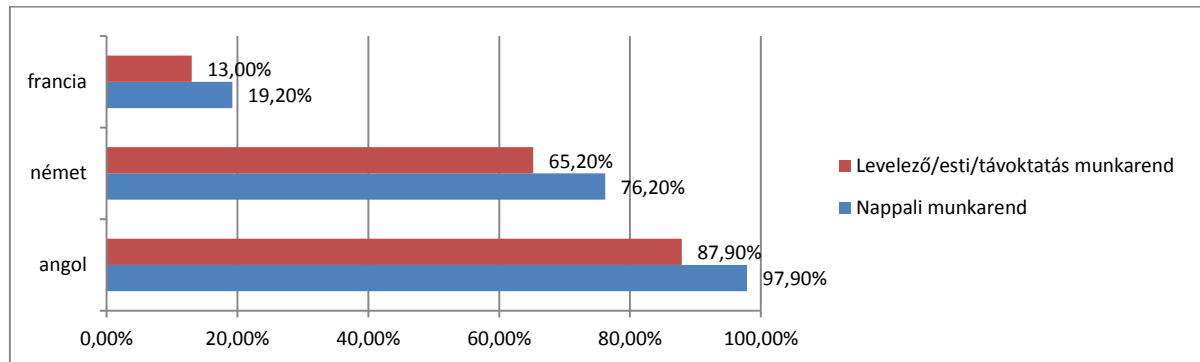

Munkarend szerinti bontásban (ahol az esti, levelező és távoktatási formák végzettjeit egy csoportba soroltuk) szembevetve a nappali tagozatos képzéseken végzettek magasabb szintű nyelvismerete, mindhárom vizsgált idegen nyelv esetében.

22. ábra: Az egyes nyelveket legalább alapszinten ismerők aránya a tanulmányok munkarendje szerint

Százalék

N= 17253; 18954; 20134

4.2. Külföldi tanulmányok

A frissdiplomások közül a kérdőív alapjául szolgáló tanulmányai alatt kb. minden tizedik (10,4%) kapcsolódott be a nemzetközi tanulmányi hallgatói mobilitásba, többségében – 70 százalékban – egy alkalommal. Külföldi tanulmányaik finanszírozásához az esetek döntő többségében (67%) Tempus/Erasmus ösztöndíjat (is) igénybe vettek. Ugyanakkor a mobil hallgatók egyharmada esetében a saját, avagy családi finanszírozás is meghatározó anyagi forrást jelentett a mobilitásban. A külföldi, nemzetközi ösztöndíjak súlya 20 százalék körüli.

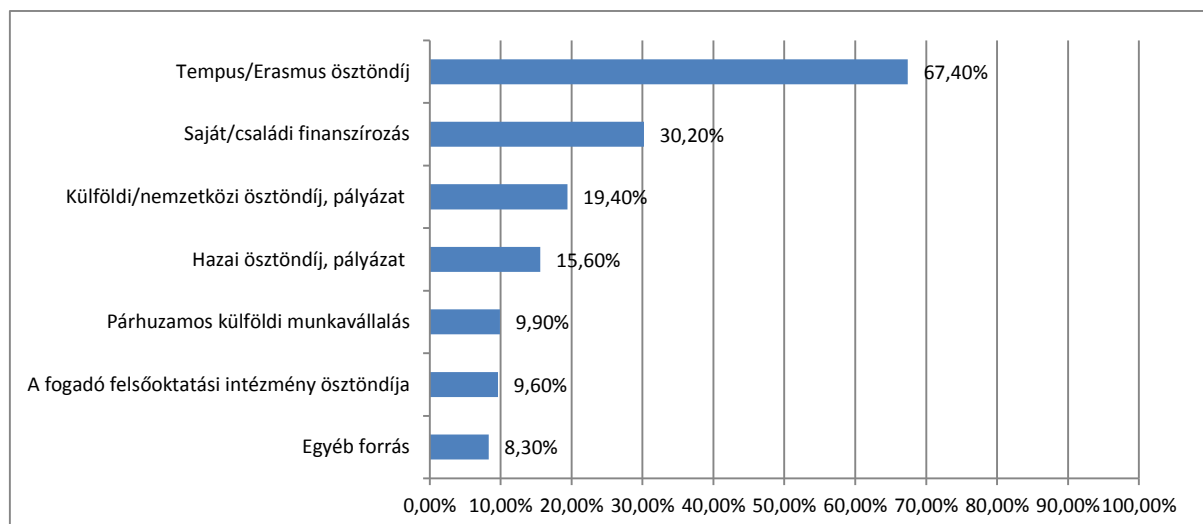
23. ábra: A külföldi tanulmányok finanszírozási forrásai

Az egyes források említési gyakorisága

Külföldi tanulmányokat végzettek körében

Százalék

N= 2190

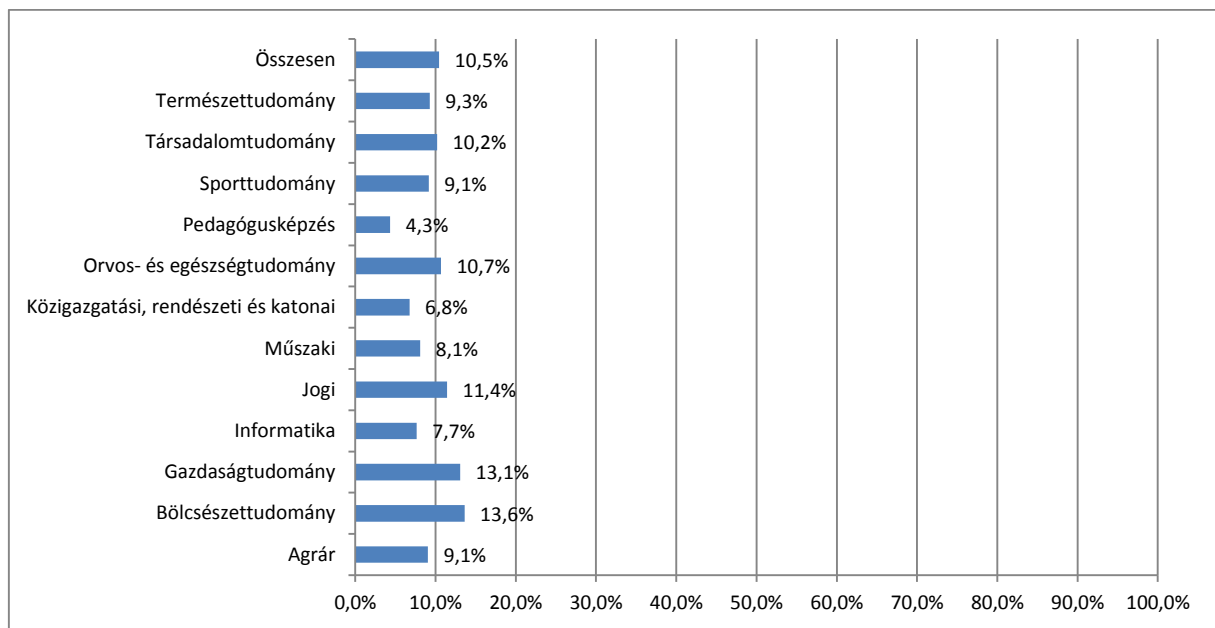

A legnagyobb arányú tanulmányi mobilitással a bölcsészeti- (13,6%) és gazdaságtudományi (13,1%) képzési területek hallgatói jellemezhetők. Az átlagnál lényegesen kisebb arányban végeztek külföldi tanulmányokat felsőoktatási éveik alatt a közigazgatási (6,8%), a pedagógus (4,3%) és informatikai képzések (7,7%) egykori hallgatói.

24. ábra: A diplomázás előtt külföldi tanulmányokat folytató végzetek aránya az egyes képzési területeken

Százalék

N=20831

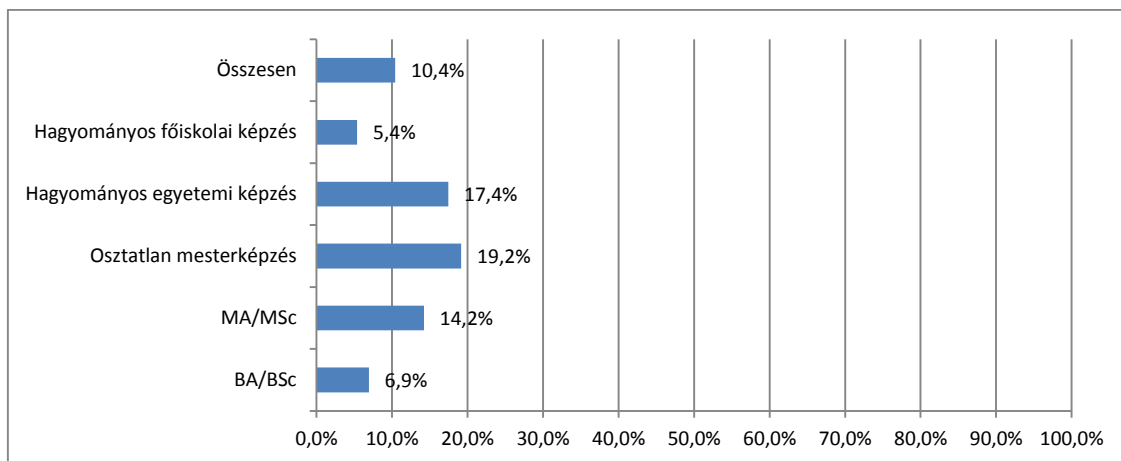

A külföldi tanulmányi mobilitás leginkább a hagyományos egyetemi és osztatlan képzésekhez kötődik (17, ill. 19 százalékos gyakorisággal). Fontos adatnak tűnik, hogy az új típusú képzéseken – különösen a bachelor szinten (7%) – végzetteknek kisebb eséllyel nyílt alkalmuk mobilitási tapasztalat szerzésére.

25. ábra: A diplomázás előtt külföldi tanulmányokat folytató végzetek aránya az egyes képzési szinteken

Százalék

N=20823

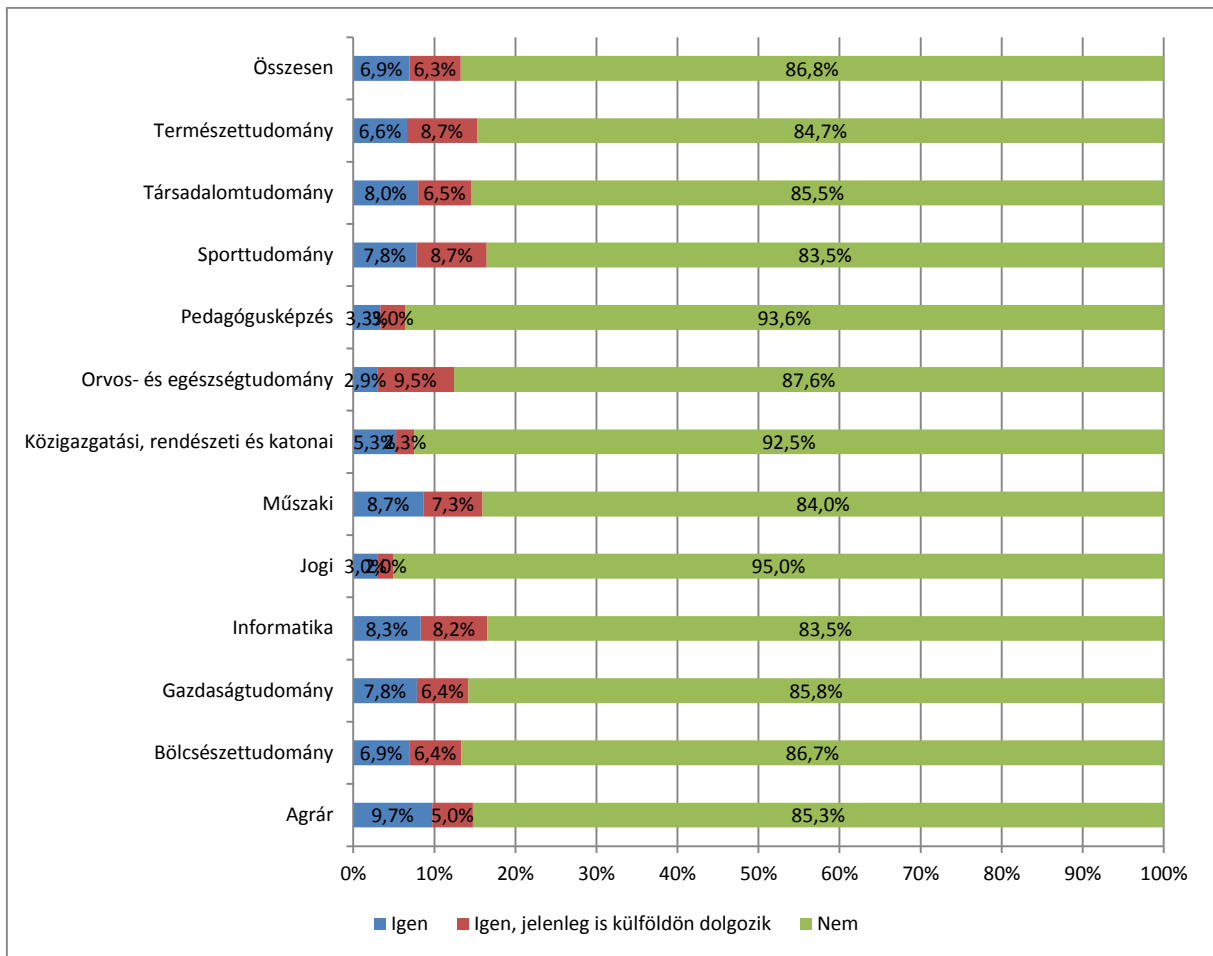
4.3. Külföldi munkavállalás

A felsőfokú tanulmányokat követően a lekérdezés idejéig a frissdiplomások átlagosan 6,9 százaléka dolgozott már külföldön és további 6,3 százalékuk a megkeresés időpontjában is külföldi munkavégzésről jelzett vissza. A külföldi munkavégzés leggyakoribb országa Németország, Ausztria és az Egyesült Királyság. A külföldi munkát végzők/végzettek aránya a sporttudományi, informatikai, természettudományi és műszaki képzési területek diplomásai között haladja meg az átlagot és igen csekély a jogi, közigazgatási és pedagógiai frissdiplomások között.

26. ábra: A diplomázás után külföldi munkát vállalók aránya képzési területenként

Százalék

N=19890

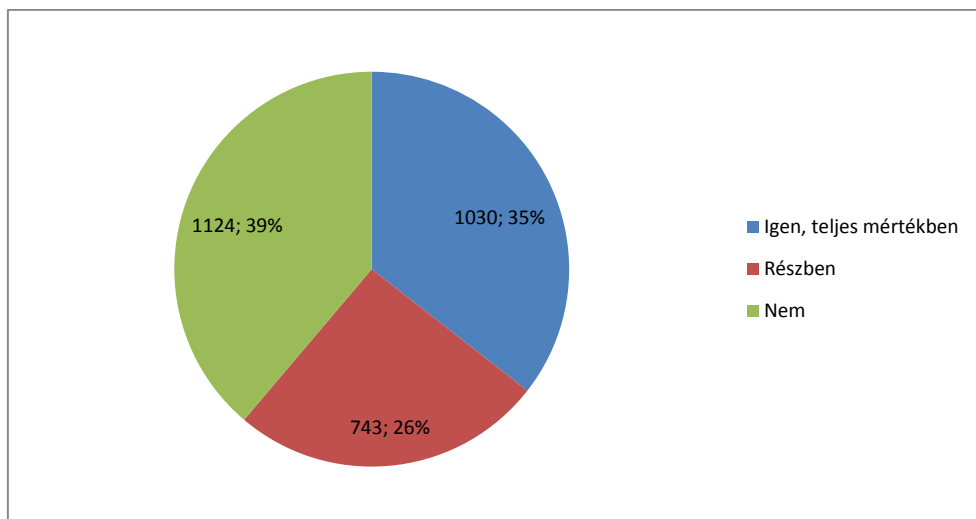
A végzettség után külföldi munkavégzési tapasztalatot szereztek esetében vizsgáltuk a külföldön végzett munka szakterületi illeszkedését is. Eszerint a külföldön dolgozók 39 százaléka felsőfokú végzettségéhez nem kapcsolódó munkát vállalt külföldön, a diplomázás utáni időszakban. Egyharmaduk teljes mértékben, 26 százalékuk részben szakterületén tudott külföldön elhelyezkedni.

27. ábra: A külföldi munka szakterületi illeszkedése

A végzettség óta külföldi munkát vállalók körében

Esetszám, százalék

N=2897

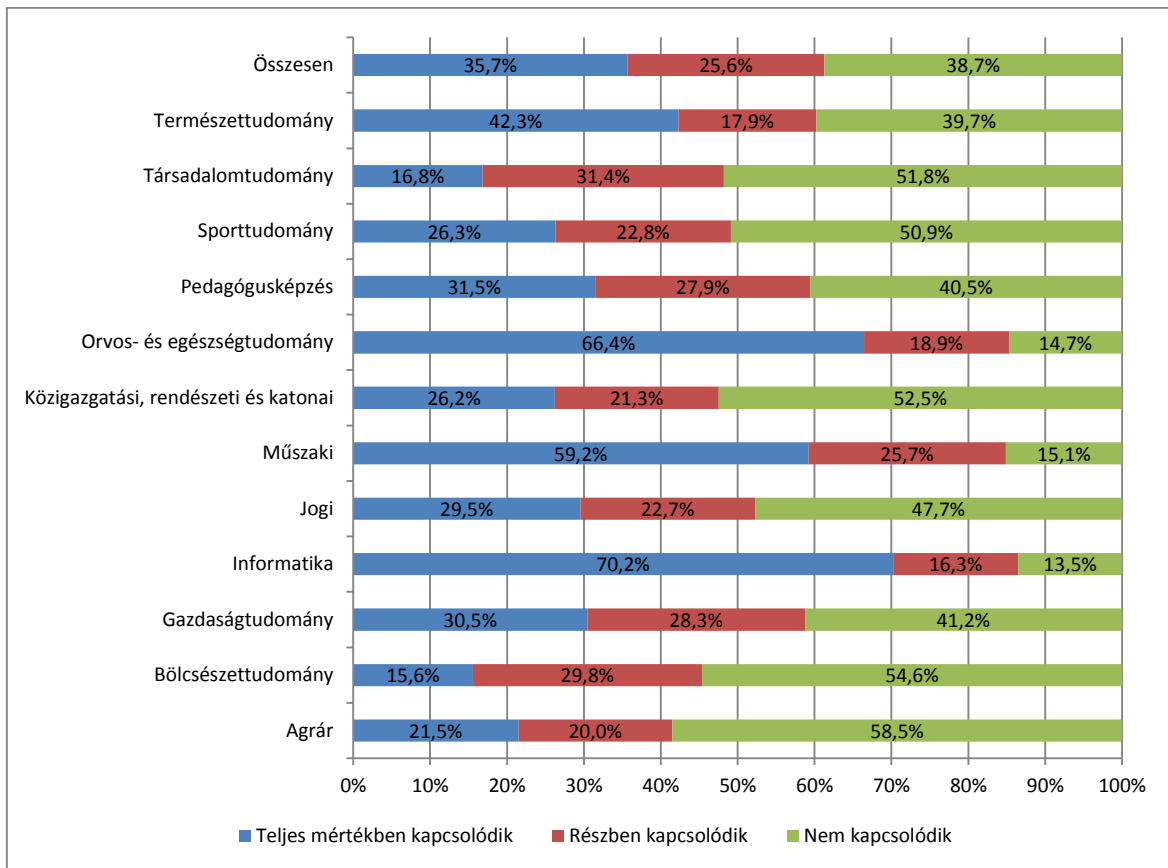
A végzettséghez kapcsolódó külföldi munkát végzők aránya képzési területenként jelentősen eltér. Orvosi-egészségügyi, műszaki, avagy informatikai végzettséggel nagy az esélye külföldön is a szakterületi munkavégzésnek. Ugyanakkor a bölcsész, agrár, közigazgatási, társadalom- vagy sporttudományi frissdiplomával külföldi munkát vállalók között azok aránya jelentős – 50 százalék feletti – akik felsőfokú képzésükhöz nem illeszkedő munkát végeznek.

28. ábra: Végzettséghez kapcsolódó külföldi munkát végzők aránya képzési területenként

A végzettség óta külföldi munkát vállalók körében

Százalék

N=2881

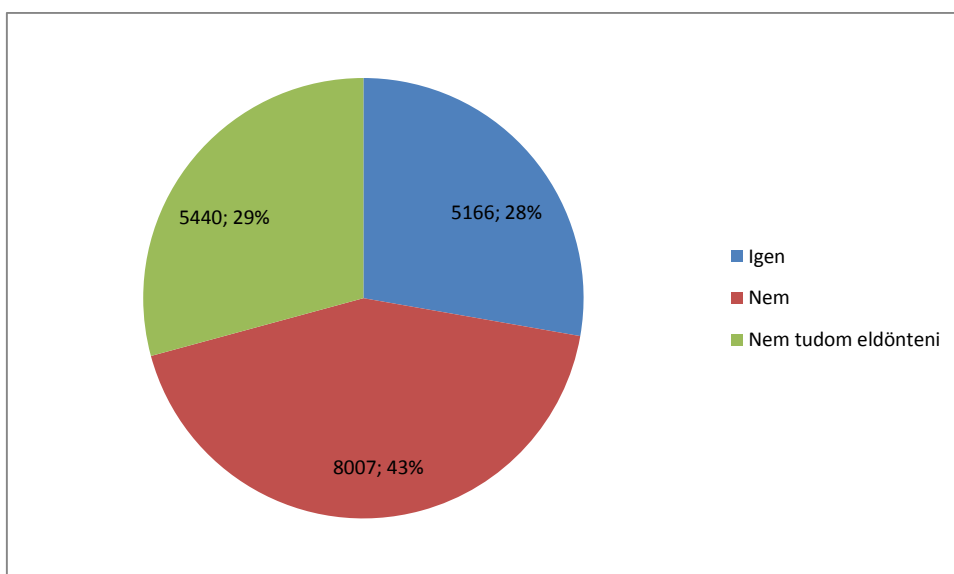

A vizsgált frissdiplomások 28 százaléka tervez (további) külföldi munkát az elkövetkező öt évben, további kb. egyharmaduk nem látja előre ilyen irányú terveit. Összességében 43 százalék a külföldi munkavégzést nem tervezők aránya.

29. ábra: A következő 5 évben (további) külföldi munkát tervezők aránya

Esetszám, százalék

N=18613

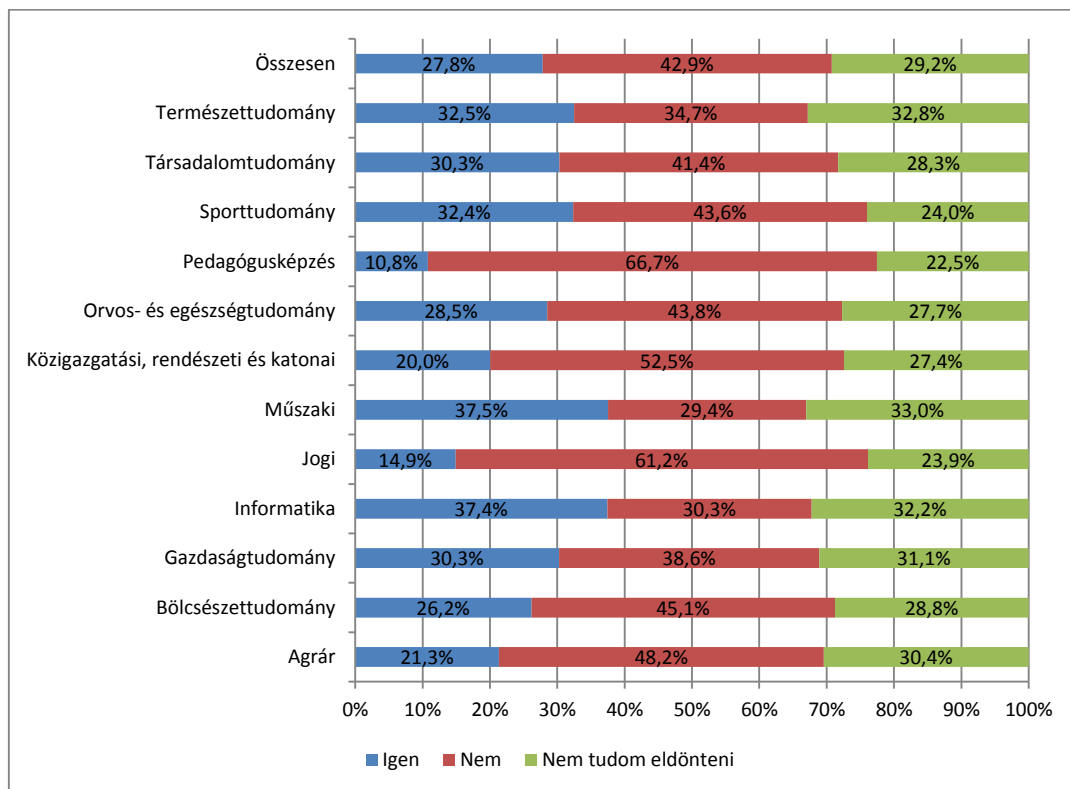

A (további) külföldi munkát tervezők a legnagyobb (37%) arányban a műszaki és informatikai képzési terület frissdiplomásai között vannak jelen. A jogi, pedagógusképzési, közigazgatási és agrártudományi frissdiplomások az átlagnál ritkábban terveznek külföldi munkavállalást az elkövetkező öt évben. A tervek gyakorisága és a külföldi munkavállalás illeszkedési mintái összefüggést mutatnak.

30. ábra: A következő 5 évben (további) külföldi munkát tervezők aránya képzési területi bontásban

Százalék

N=18421

V. Átmenet a felsőoktatás és a munkaerőpiac között

5.1. Abszolutórium és diplomaszerezés közötti időszak kitolódása

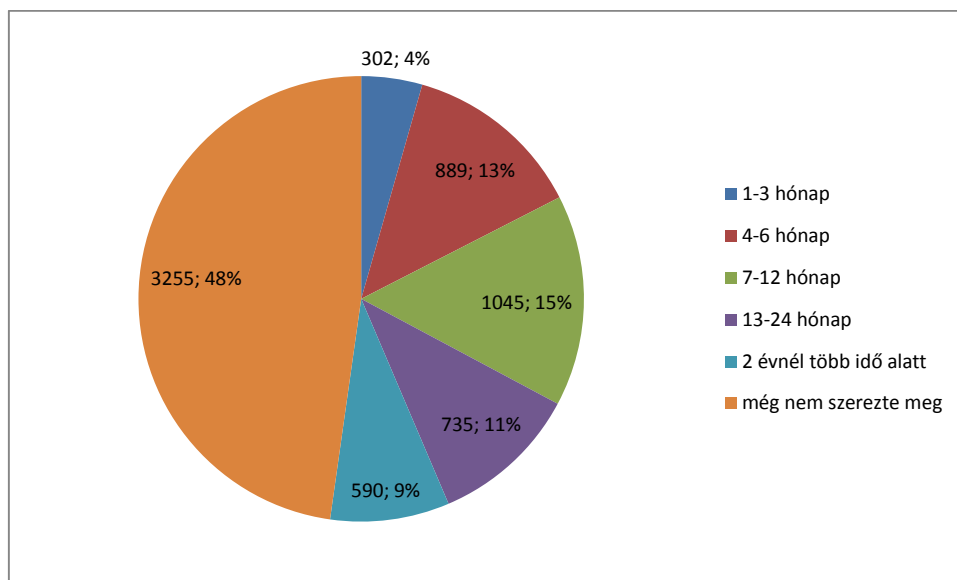
A képzés és a munkaerőpiac közti átmeneti időszak vizsgálata a diplomás pályakövetés számára kiemelten fontos terület. Ezen belül is külön foglalkozunk a magyar frissdiplomások közül sokat érintő problémával, az abszolutórium és a diplomaszerezés közti időszak kitolódásával, valamint ennek okaival és következményeivel. A probléma az adatok tanúsága szerint valóban meglehetősen széles kört érint. A vizsgált végzetek egyharmada (32,4%) az abszolutórium megszerzése után közvetlenül nem szerzett diplomát, közülük is 48 százalék a megkeresés időpontjáig nem zárta le diplomával felsőfokú tanulmányait. A késve diplomát szerzettekben belül az abszolutórium és diplomaszerezés között eltelt idő az esetek többségében egy éves időtartamot ölel fel.

31. ábra: Végzetek megoszlása az abszolutórium és a diplomaszerezés között eltelt idő szerint

Az abszolutórium megszerzése után közvetlenül nem diplomázók körében

Százalék

N=6815

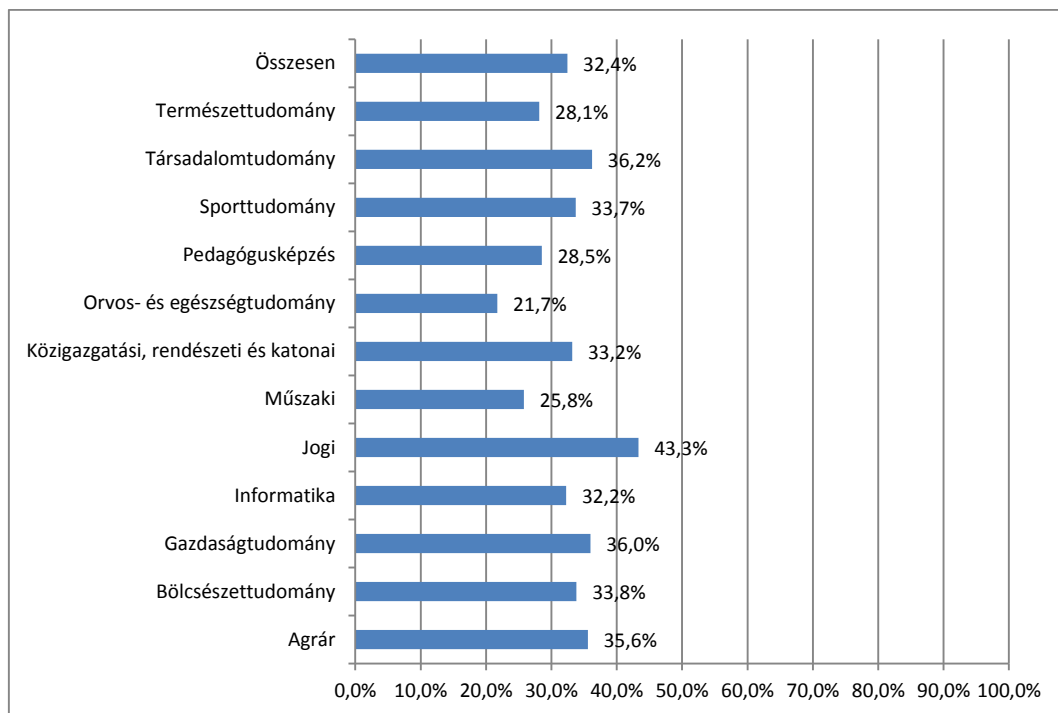

Az abszolutórium és diplomaszerezés közti időszak kitolódása a kb. egyharmados átlagnál nagyobb mértékben jellemzi azokat a hallgatókat, akik jogi, társadalom- és gazdaságtudományi területeken szereztek abszolutóriumot. Ugyanakkor a műszaki, orvos- és egészségtudományi képzési területeken ez az időbeli eltolódás a hallgatók maximum egynegyedét érinti.

32. ábra: Közvetlenül az abszolutórium után nem diplomázottak képzési területi aránya

Százalékos megoszlás

N=20930

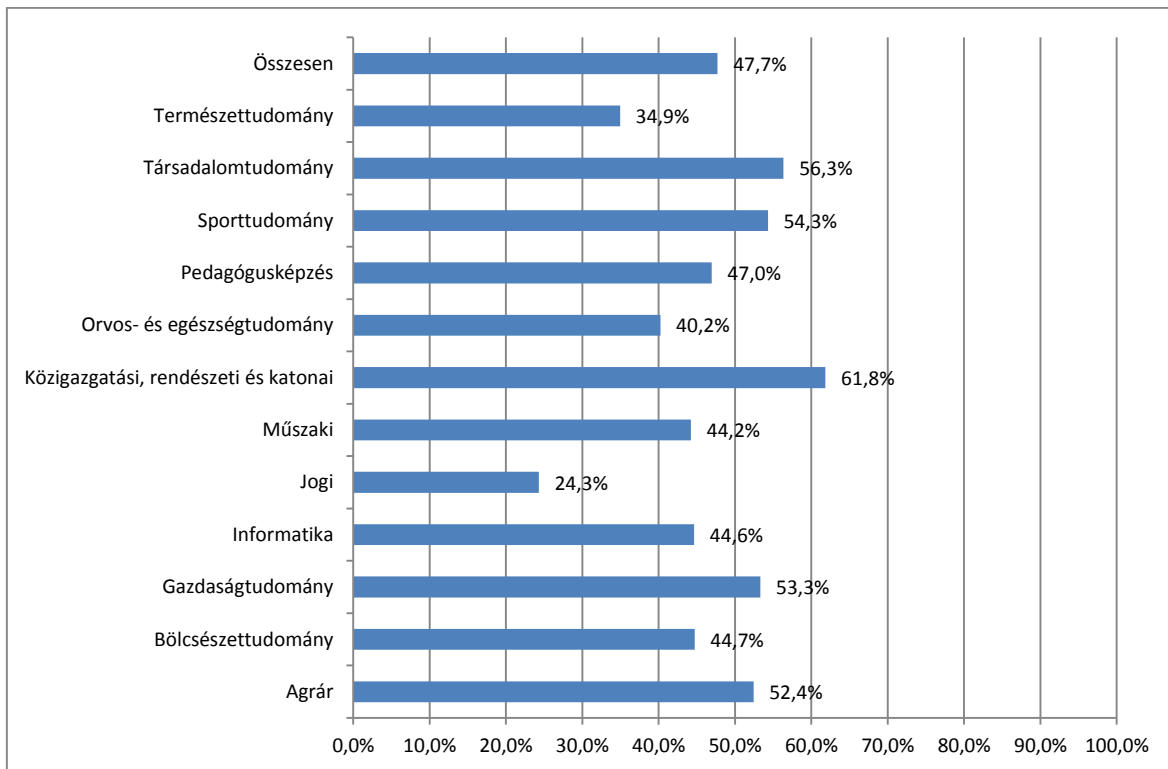
A diplomát a megkeresés időpontjáig sem szerzett végzetek aránya az abszolutórium után közvetlenül nem diplomázottak körében különösen a közigazgatási és társadalomtudományi területek végzettjeinek körében magas. A jogi területen végzetteket e probléma – a gyakoribb kitolódás ellenére – az átlagnál lényegesen kevésbé érinti. Ez arra utal, hogy a jogi diplomák esetében képzési strukturális sajátosságok állnak a háttérben.

33. ábra: A diplomát ezidáig nem szerettek aránya képzési területenként

Abszolutórium után közvetlenül nem diplomázók körében

Százalékos megoszlás

N=6736

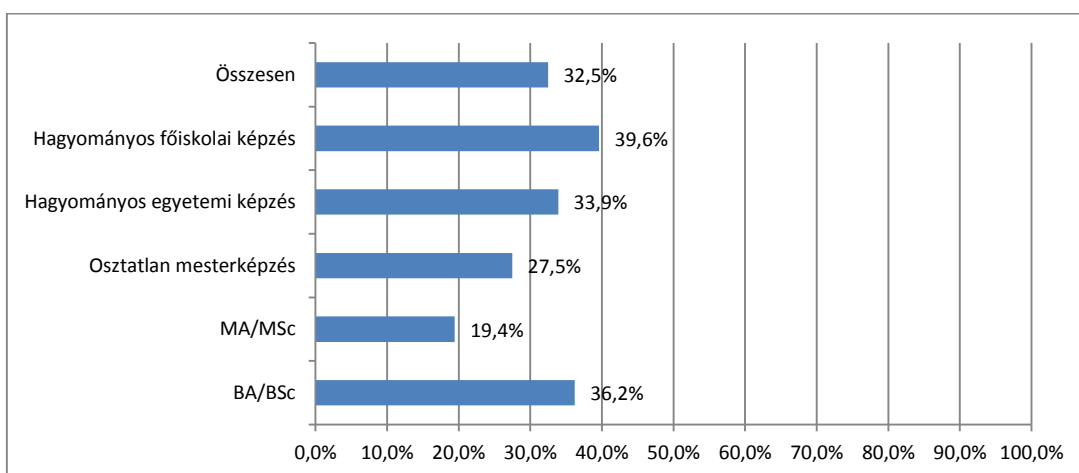

Az abszolutórium és diplomaszerzés közti időszak kitolódása a hagyományos főiskolai képzésben és a BA/BSc képzéseken abszolutóriumot szerettek körét érinti leginkább. Úgy tűnik, a mesterképzési és osztatlan/egységes képzéseken szerzett abszolutóriumok az esetek nagyobb hányadában járnak együtt diplomaszerzéssel, azaz a felsőfokú tanulmányok hivatalos lezárásával.

34. ábra: Közvetlenül az abszolutórium után nem diplomázottak aránya képzési szintenként

Százalékos megoszlás

N=20922

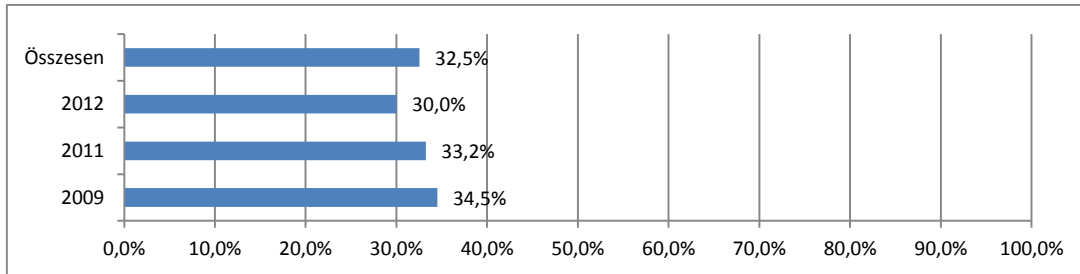

A diplomaszerzés elhúzódása az átlagnál némileg nagyobb mértékben érintette a régebben (2009, 2011) abszolutóriumot szerettek körét. Közöttük 33-34 százalék azok aránya, akik beszámoltak ilyen jellegű problémáról, míg az egy éve kilépett évfolyam esetében ez az arány 30 százalékos.

35. ábra: Közvetlenül az abszolutórium után nem diplomázottak aránya a végzés éve szerint

Százalékos megoszlás

N=20956

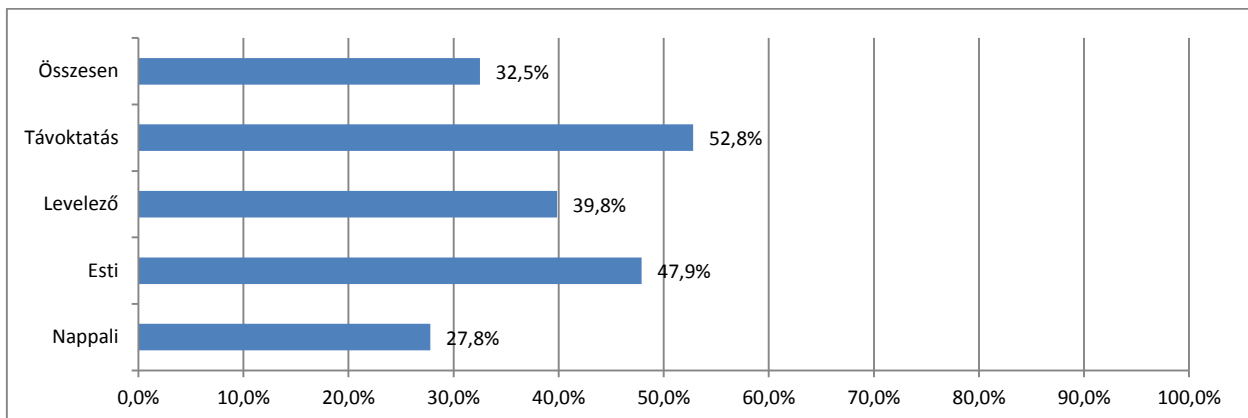

Az abszolutóriumszerzés után közvetlenül nem diplomázók magas aránya munkarend szerinti bontásban a távoktatási képzéseken tanulókat érinti leginkább (52,8%). A nappali tagozatos hallgatók esetében ez az arány átlag alatti, 27,8 százalék.

36. ábra: Közvetlenül az abszolutórium után nem diplomázottak aránya képzési szint szerint

Százalékos megoszlás

N=21089

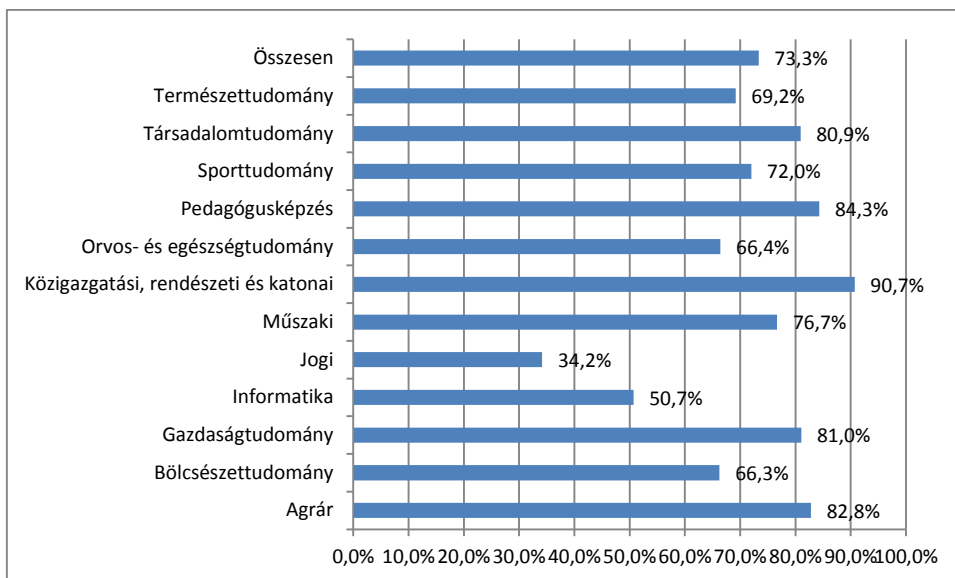
A késedelmes diplomaszerzés okaként a többség – a válaszolók 73,5 százaléka – a nyelvvizsga hiányát jelölte meg problémaként. Az egyéb okok között a sikertelen záróvizsgát, a szakdolgozat késedelmes leadását, a munkahelyi leterheltséget illetve a személyes, családi okokat vagy párhuzamosan végzett másik képzést említik leginkább. A „nyelvvizsga-probléma” a késedelmesen diplomázók közül is főként a pedagógus- közigazgatási képzések hallgatóit érinti. A jogi és informatikai képzéseken tanulók esetében inkább más (a jogászok esetében elsősorban képzésszervezési) okok állnak az abszolutórium és végzettség-szerzés közti időszak kitolódása között.

37. ábra: A diplomaszerzés kitolódása a nyelvvizsga hiánya miatt képzési területenként

Az abszolutóriumszerzés után közvetlenül nem diplomázók körében

Százalékos megoszlás

N=6607

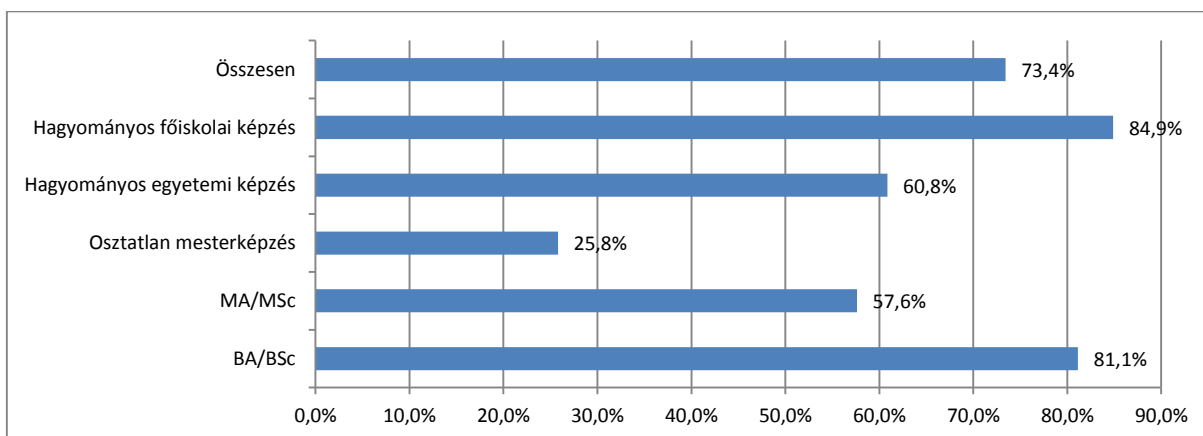
A nyelvvizsga hiányából fakadó késedelmes diplomaszerezés gyakorisága képzési szintenként is eltér. A főiskolai és bachelor képzéseken tanuló késedelmesen diplomázók között ez az ok dominál, ám viszonylag ritka az előfordulása az egységes és osztatlan képzés végzősei körében.

38. ábra: A diplomaszerezés kitolódása a nyelvvizsga hiánya miatt képzési szintenként

Az abszolutóriumszerzés után közvetlenül nem diplomázók körében

Százalékos megoszlás

N=6614

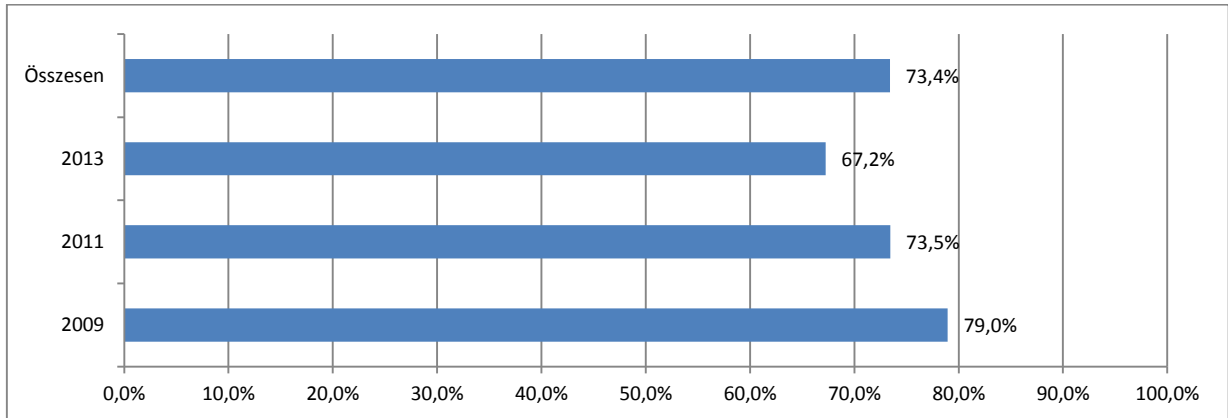
A végzés éve szerinti elemzés azt mutatja, hogy a nyelvvizsga hiánya a 2013-ban végzettek körében némileg kisebb súllyal okozta a tanulmányok késedelmes lezárását, mint a korábbi végzett évfolyamok esetében. Ennek oka lehet, hogy ebben az évfolyamban – a végzéshez közel – az egyéb tanulmányi kötelezettségek súlya is jelentős (már csak azért is erre kell következtetnünk, mert a nyelvtudás szintje, mit láthattuk nem emelkedett számottevően).

39. ábra: A diplomaszerezés kitolódása a nyelvvizsga hiánya miatt a végzés éve szerint

Az abszolutóriumszerzés után közvetlenül nem diplomázók körében

Százalékos megoszlás

N=6638

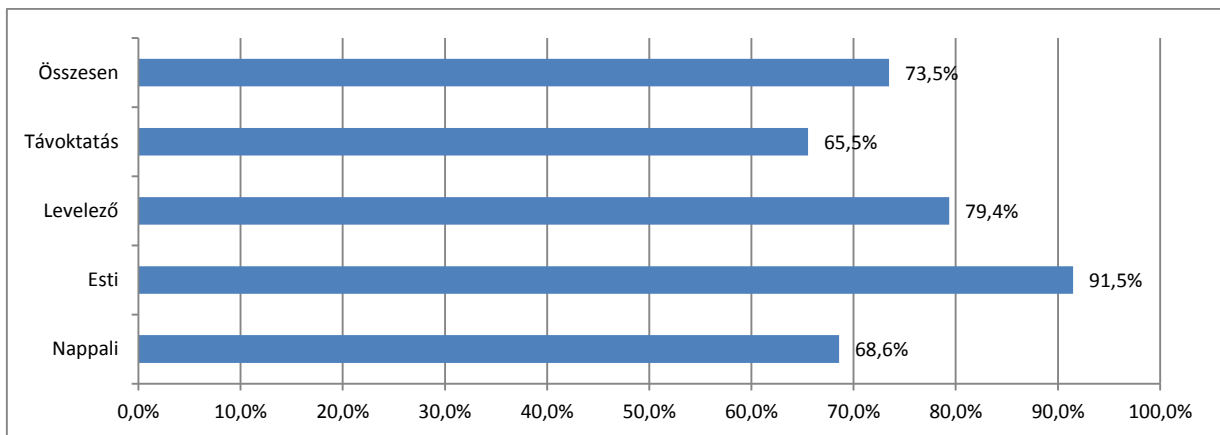
Az abszolutórium után közvetlenül nem diplomázók körében főként az esti és levelező tagozatos hallgatókat kényszeríti a diplomaszerezés elhalasztására az előírt nyelvvizsga hiánya.

40. ábra: A diplomaszerezés kitolódása a nyelvvizsga hiánya miatt a képzés munkarendje szerint

Az abszolutóriumszerzés után közvetlenül nem diplomázók körében

Százalékos megoszlás

N=6673

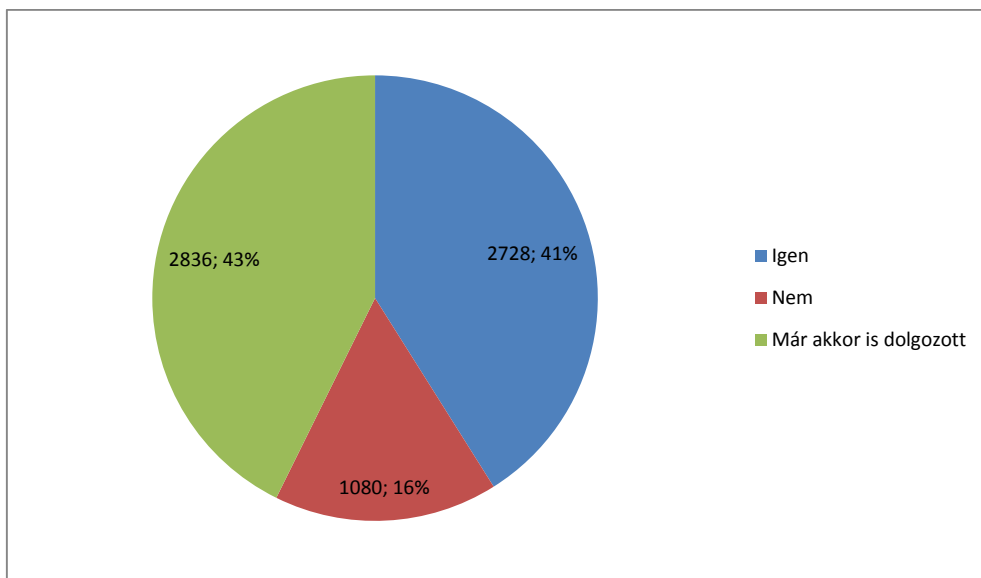
A diploma megszerzésének elmaradása nem feltétlenül akadályozza meg a munkaerő-piaci kilépést, betagozódást. A késedelmesen diplomázók 43 százaléka már az abszolutórium megszerzésekor is dolgozott. Közel ugyanennyien pedig diploma nélkül is kiléptek a munkaerőpiacra.

41. ábra: Kilépett-e a munkaerő-piacra diploma nélkül?

Az abszolutórium megszerzése után közvetlenül nem diplomázók körében

Esetszám, százalék

N=6643

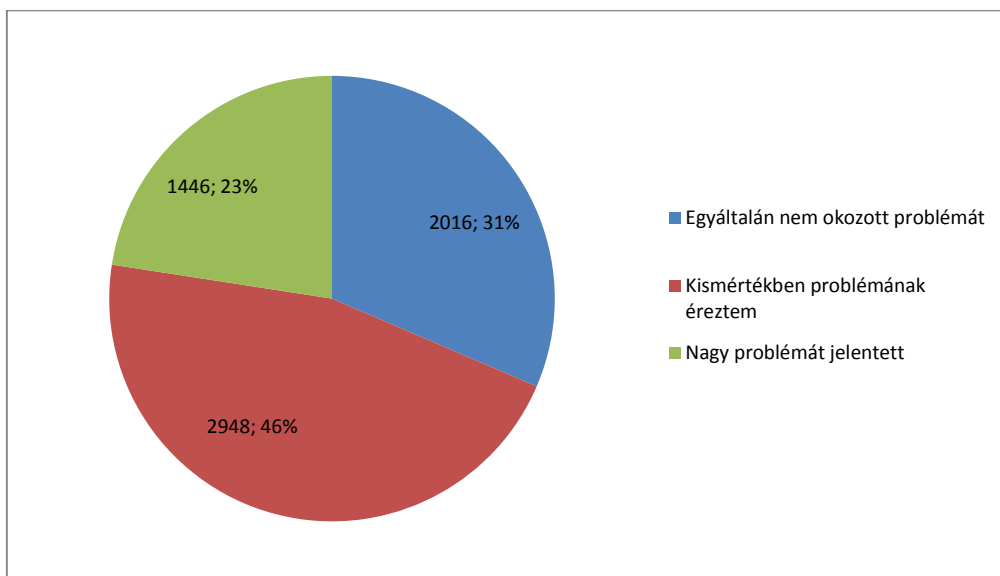
A diploma hiánya a munkaerő-piaci érvényesülésben a diploma nélkül munkát vállaló válaszadók 23 százalékának okozott komoly problémát. Az érintettek egyharmada azt tapasztalta, hogy munkaerő-piaci részvételét a diplomaszerezés halasztódása érdemben nem befolyásolta. A válaszadók 46 százaléka számára kismértékű problémát jelentett a diploma hiánya.

42. ábra: Érezte-e a diploma hiányát a munkaerő-piaci érvényesülésben?

Az abszolutorium megszerzése után közvetlenül nem diplomázók körében

Esetszám, százalék

N=6410

A diploma, mint foglalkoztatási követelmény szakterületenként eltérő súlyú. Azok aránya, akik a diploma hiányát nem érzékelték munkaerő-piaci érvényesülésük során az átlagnál magasabb az informatikai, gazdaságtudományi és bölcsészettudományi szakterületeken. E tekintetben a műszaki,

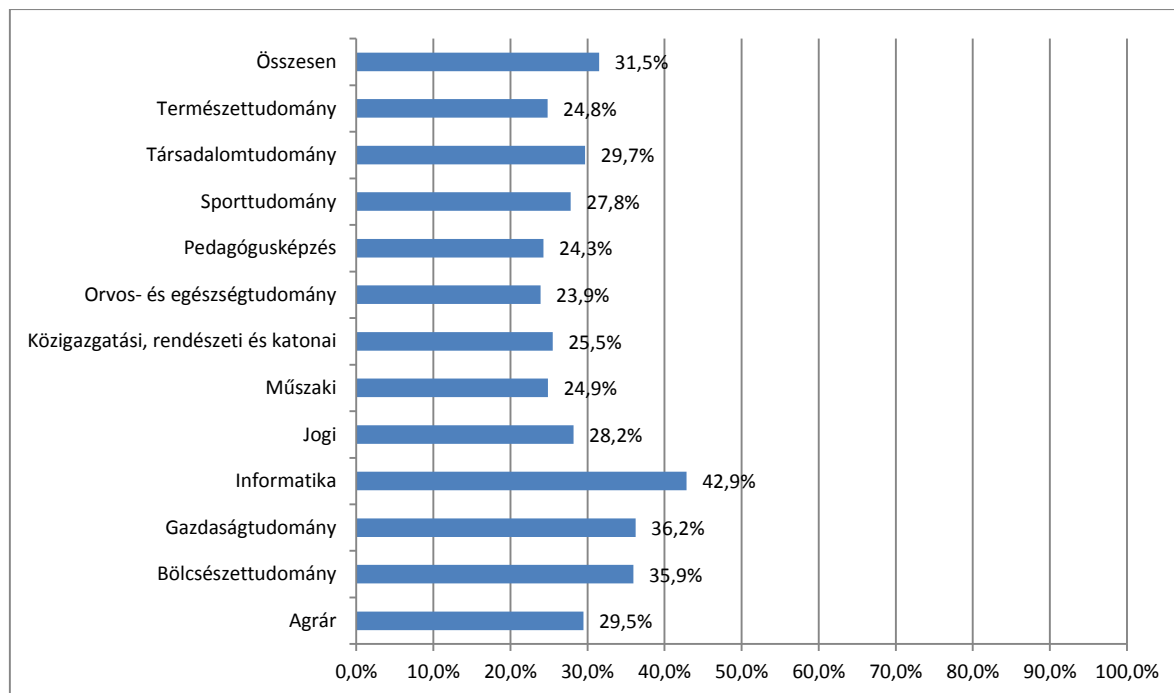
orvosi, pedagógiai, természettudományi végzetek felé szigorúbbak a munkaerőpiac adminisztratív elvárásai.

43. ábra: A diplomaszerzés kitolódásának hatását a munkaerő-piaci érvényesülésben nem érzékelők aránya képzési terület szerint

Az abszolutóriumszerzés után közvetlenül nem diplomázók körében

Százalékos megoszlás

N=6330

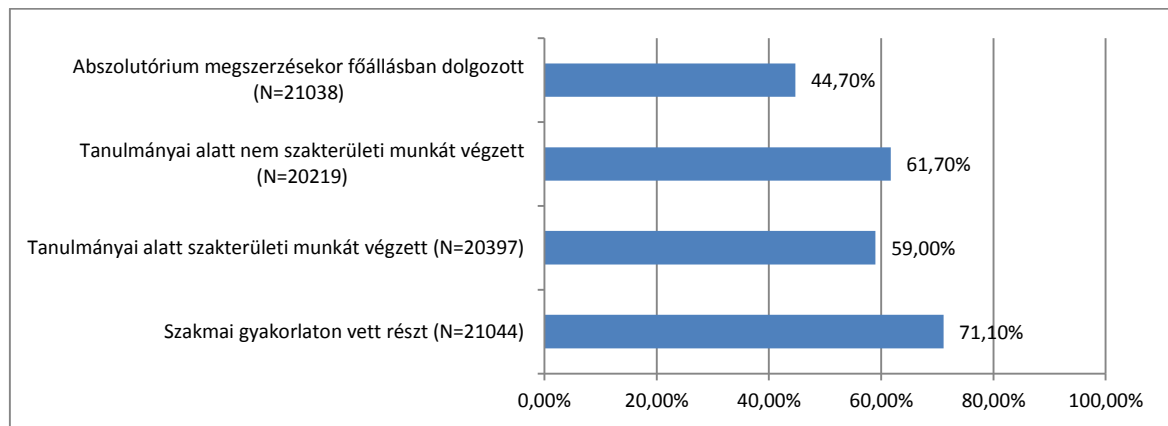
3.2. Munkatapasztalat a diplomázás előtt

A diplomás pályakövetési vizsgálat fontos megközelítésmódja, hogy a diplomások munkaerő-piaci kilépése az átmenet folyamatként értelmezhető, s nem egy meghatározott ponthoz (mint az abszolutórium, vagy diplomaszerzés) kötődik. Ehhez igazodva a munkaerő-piaci bekapcsolódást már a felsőfokú tanulmányok idejére vonatkozóan is vizsgáljuk. A képzés és munka világának összekapcsolódását jól mutatja, hogy a frissdiplomások 45 százaléka már az abszolutórium megszerzésekor is főállásban dolgozott. Megközelítőleg 60 százalékuk végzett tanulmányai alatt szakterületéhez kapcsolódó munkát, s közel ugyanennyien (62%) kapcsolódtak be valamilyen nem szakmai munkatevékenységbe. A tanulmányok részét képező kötelező szakmai gyakorlatról a válaszadók 71 százaléka jelzett vissza.

44. ábra: A diplomázás előtti munkatapasztalat-szerzés

Az egyes munkaerő-piaci tapasztalatszerzési formák gyakorisága a végzetek körében

Százalék

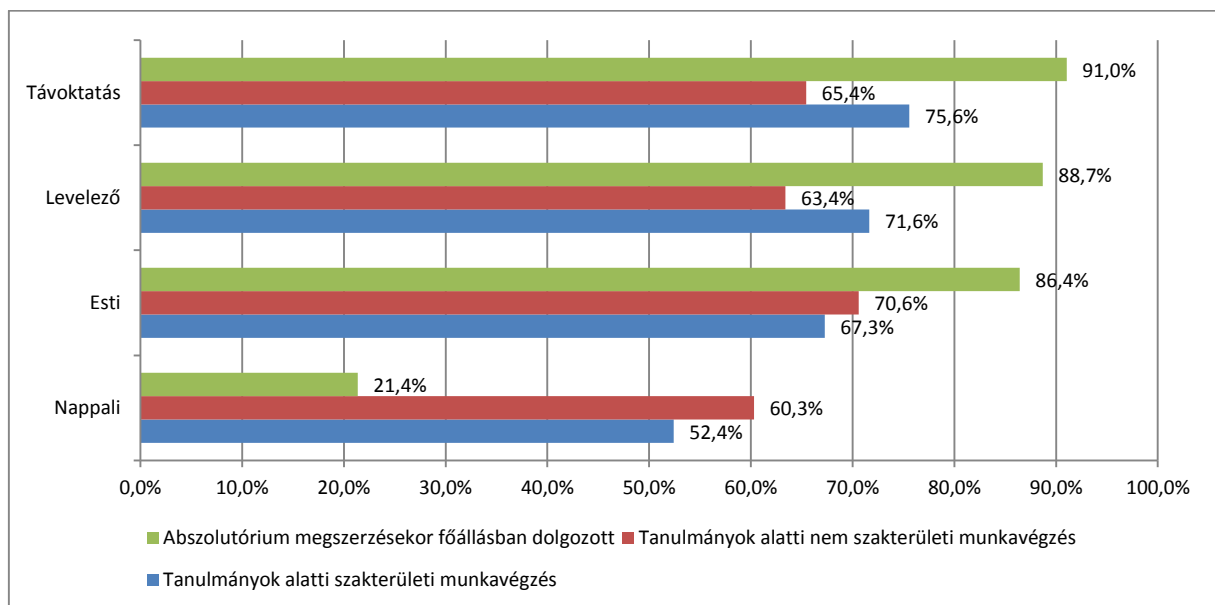

A tanulás és munkavégzés összekapcsolása természetesen főként a nem nappali munkarendben tanulókat jellemzi. Ezt mutatja az abszolutórium megszerzésének időpontjában főállásban dolgozók munkarend szerinti vizsgálata, mely szerint a nappali tagozaton 21 százalék, míg a többi munkarendben 90 százalék körüli a végzéskor főállásban foglalkoztatottak aránya. Bár nem ilyen jelentős eltéréssel, de a szakterületi és nem szakterületi munkavégzés is nagyobb gyakorisággal fordul elő a nem nappali tagozatos hallgatók körében.

45. ábra: Munkavégzés a tanulmányok alatt a képzés munkarendje szerinti bontásban

Százalékos megoszlás

N=21038; 20219; 20397

Az egyes képzési területek esetében a munkaerő-piaci bekapcsolódás mintázatai eltérően alakulnak. Jelentős az abszolutóriumszerzéskor foglalkoztatottak aránya a pedagógiai, közigazgatási képzési területeken (62, ill. 63 százalék). Orvos- és egészségtudományi vagy természettudományi képzésben ez az átlagnál jóval gyakrabban fordul elő (32, ill. 26 százalék).

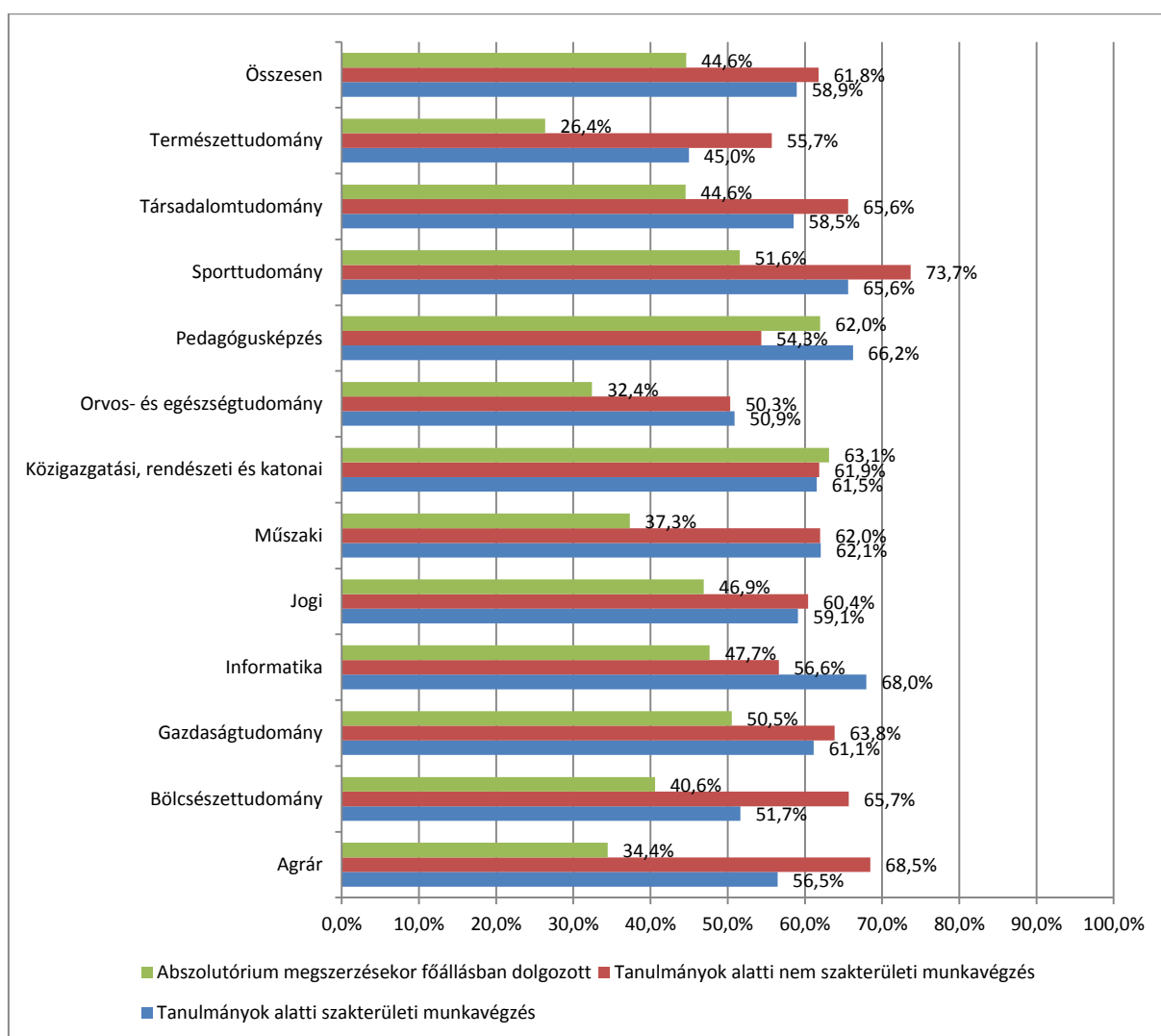
A szakmai munkavégzésre leginkább az informatikai, pedagógusképzési és sporttudományi képzési területek hallgatóinak nyílik lehetősége a felsőfokú tanulmányok során (65 százalékot meghaladó arányban).

Nem szakterülethez kötődő munkát az átlagosnál gyakrabban végeznek hallgatóként az agrár és sporttudományi képzési területeken tanulók (68, ill. 73%).

46. ábra: Munkavégzés a tanulmányok alatt képzési területi bontásban

Százalékos megoszlás

N=20816; 20027; 20199

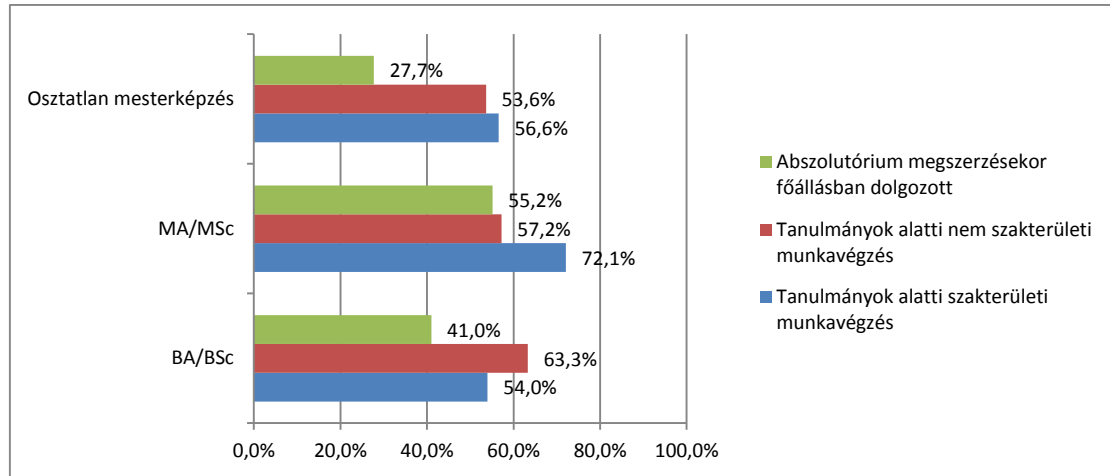

A Bologna-típusú képzési rendszer egyes képzési szintjein tanulók közül a már végzéskor meglévő főállású munkaviszony főként a mesterképzések hallgatóit jellemzi (55%), mint ahogy körükben a legnagyobb a felsőfokú tanulmányaik alatt szakterületi munkát végzők aránya is (72%). A végzés idejére tehető foglalkoztatottságról az egységes/osztatlan képzések hallgatói közül 28 százalék számol be. A nem szakmai munka gyakorisága a bachelor képzések hallgatói körében emelkedik az átlag fölé (63%).

47. ábra: Munkavégzés a tanulmányok alatt képzési szint szerinti bontásban

Százalék

N=20803; 20016; 20190

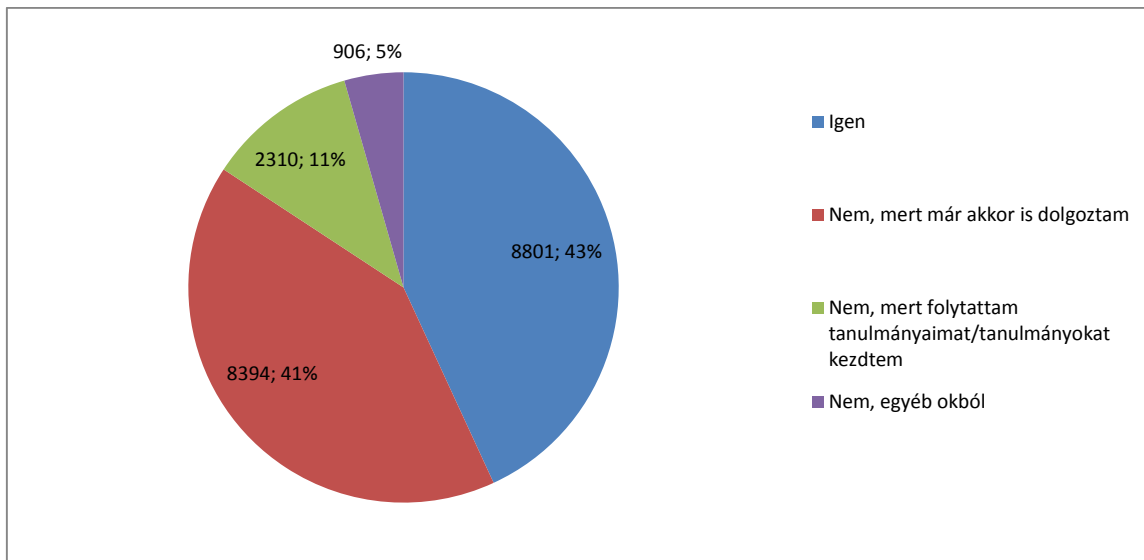
3.3. Az első munkahely

Utalva a képzés és munkaerő-piaci kilépés közti átmenet fentiekben is bemutatott folytonosságára, megállapíthatjuk, hogy a válaszadók csak egy része tekinthető olyan frissdiplomás munkavállalónak, akinek a végzettség megszerzése az első munkahely keresésével esik egybe. Összességében a végzettek 43 százaléka jelezte, hogy az abszolutórium megszerzése után friss munkakeresőként lépett ki a munkaerőpiacra. A frissdiplomások 41 százaléka – mint láthattuk – már a diplomaszerezéskor is dolgozott, további 11 százalékuk pedig felsőfokú tanulmányait folytatta.

48. ábra: Az abszolutórium megszerzése után keresett-e munkát?

Esetszám, százalék

N=20411

A közvetlenül a végzés után a munkaerő-piacra álláskeresőként kilépettek elhelyezkedési jellemzőit vizsgálva azt találjuk, hogy a munkakeresésre fordított átlagos idő (az abszolutórium után sikeresen munkát keresők körében) 4,19 hónap. Az érintettek egyharmada a végzés után igen hamar, egy hónapon belül munkához jutott. Az első diplomás állás betöltéséhez a kilépőknek átlagosan 30 munkaáltatók felé irányuló kapcsolatfelvételt kellett kezdeményeznie (pl. önéletrajz, jelentkezés elküldése, álláshirdetésekre benyújtott pályázatok stb.). Ezekből a próbálkozásokból átlagosan 5,2 kapott érdemi munkáltatói visszajelzést (pl. érdeklődés, állásinterjú, adatbázisba vétel stb. formájában)

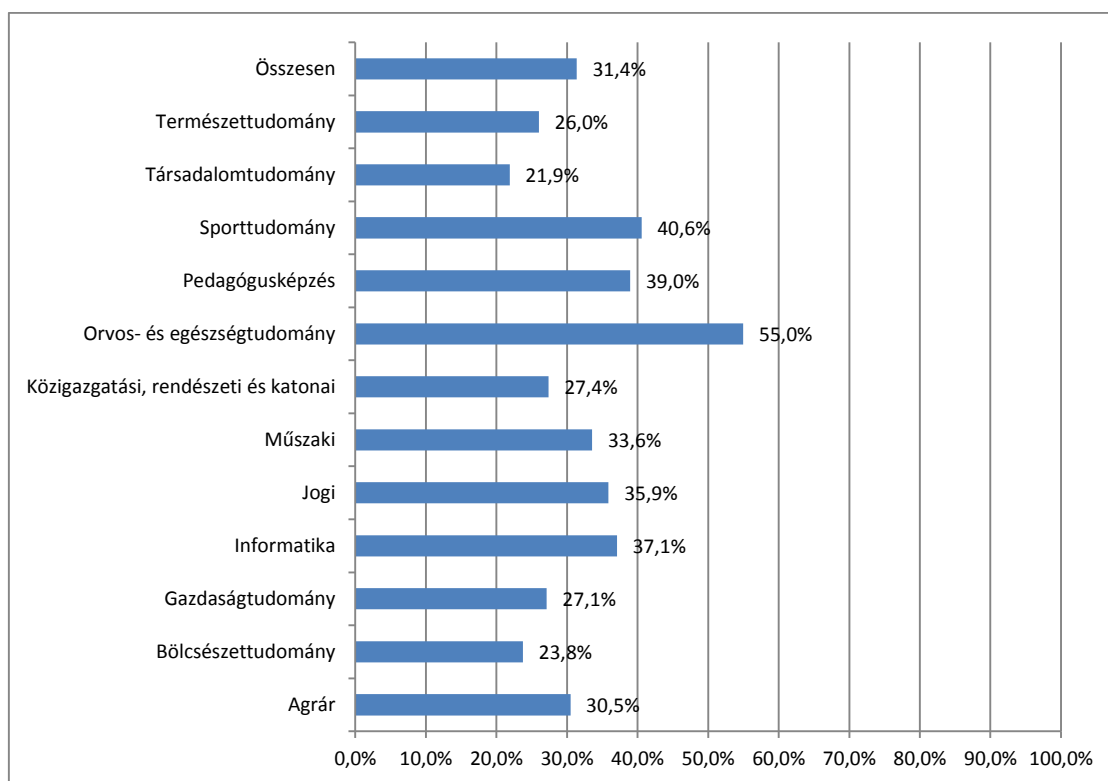
Az abszolutórium után állást keresők körében összességében egyharmados arányúnak mérhető a lényegében azonnali, egy hónapon belüli elhelyezkedés. Ez az orvos-és egészségtudományi képzési területen diplomázók körében lényegesen kedvezőbb, 55 százalékos gyakoriságot mutat. Ugyancsak kedvezőbb a helyzete az informatika (37%), a sporttudomány (40%) és a pedagógusképzés (39%) területeken végzetteknek. E szakterületeken is magasabb az átlagnál az egy hónapon belül állást találók aránya.

49. ábra: Az abszolutórium után egy hónapon belül állást találók aránya képzési terület szerint

Abszolutórium után állást keresők körében

Százalék

N=8671

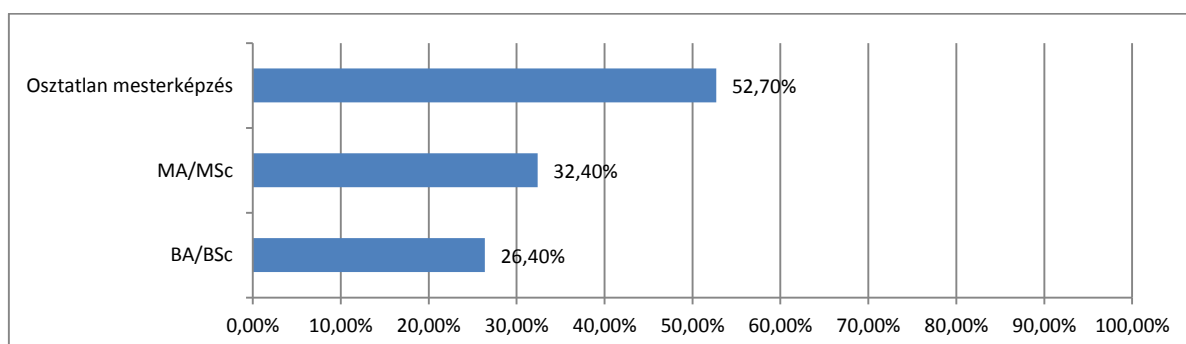
A képzési szintek szerinti bontás az álláskeresési időt tekintve az egységes és osztatlan képzések végzettjeinek átlagnál kedvezőbb helyzetét mutatja. Több mint felük egy hónapon belül munkát talál a végzettség megszerzése után (a munkát keresők körében mért érték). A végzettség megszerzése után állást kereső bachelor diplomások közül ugyanakkor csak egynegyedes az egy hónapon belül elhelyezkedők aránya.

50. ábra: Az abszolutórium után egy hónapon belül állást találók aránya képzési szint szerint

Abszolutórium után állást keresők körében

Százalék

N=8671

A diplomázás utáni első állás betöltéséig eltelt időt az álláskereséssel töltött hónapok átlagával mérjük. Ezt a mutatót kizárólag a végzettség megszerzésekor elkezdtek munkát keresni és idővel sikeresen találtak is. A frissdiplomások körében ez alapján az átlagos álláskeresési idő 4,19 hónap. Ugyanezt a hónapalapú álláskeresési mutatót

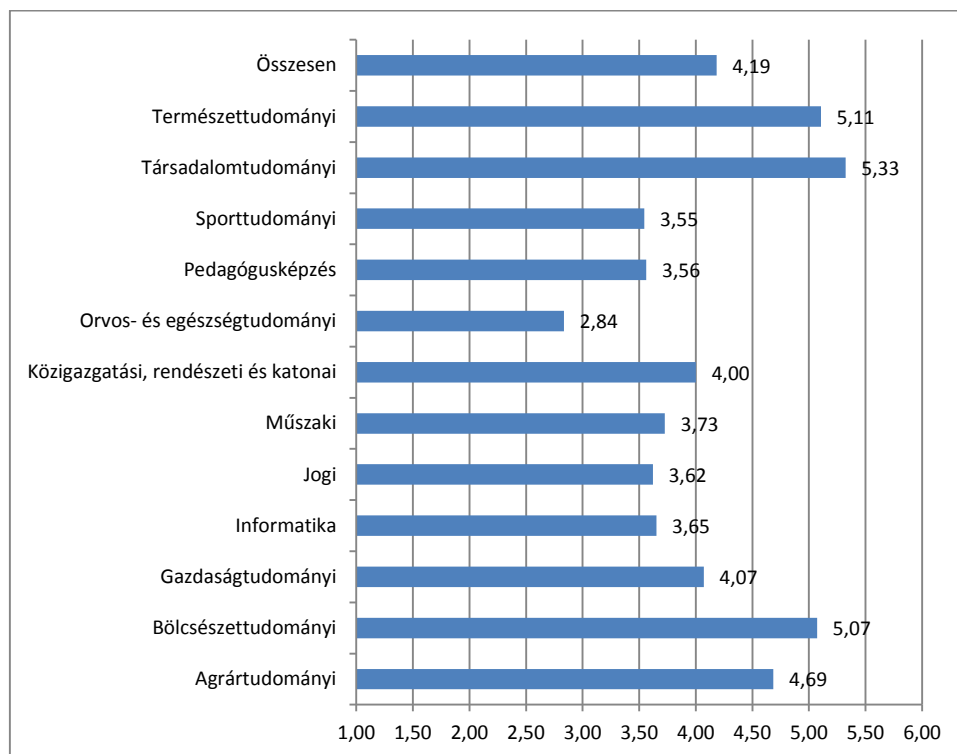
képzési területi bontásban vizsgálva az elhelyezkedés leginkább nehezítettnek a társadalomtudományi végzettséget szerzők esetében tűnik (5,33 hónap). Átlag feletti álláskeresési időtartammal jellemezhetők emellett a bölcsészeti- (5,07 hónap) és természettudományi (5,11 hónap) képzési területi diplomák. A leggyorsabb elhelyezkedéshez az orvos- és egészségtudományi végzettség segít hozzá (2,84 hónap).

51. ábra: A diploma utáni első munkába állás átlagos ideje képzési terület szerinti bontásban

Az abszolutorium után sikeresen munkát keresők körében, hónap

A kereséssel töltött hónapok átlaga

N=7461

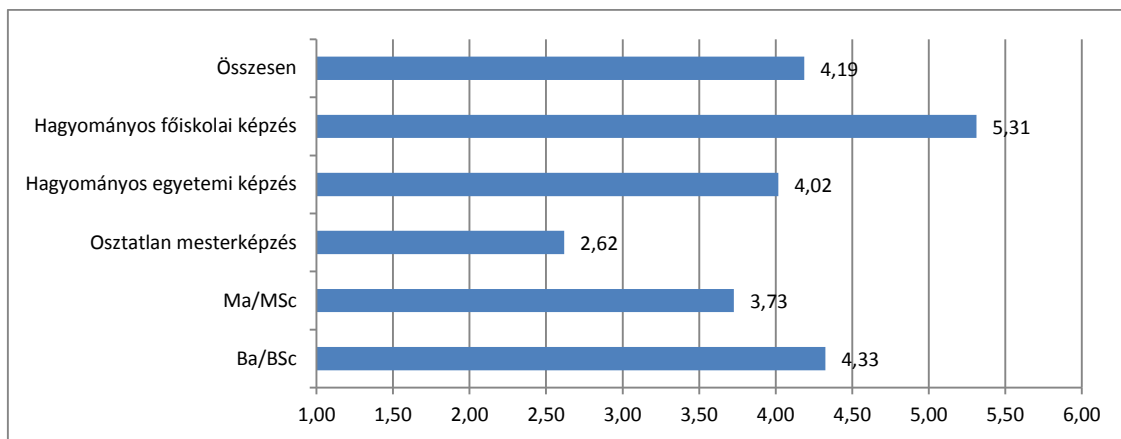
A fentiekkel összhangban vannak a képzési szint szerinti álláskeresési mutatók, hiszen a legkedvezőbb átlagértéket mutató osztatlan képzések végzettjei többnyire az orvosi és jogász szakokról kerülnek ki. A leghosszabb álláskeresési időtartam a hagyományos főiskolai diplomát szerzett munkakeresőket érinti (5,31 hónap). A mesterszintű végzettséghez kapcsolódó álláskeresési időszak hossza 3,73 hónap, amely rövidebb, mint a bachelor diplomával rendelkezők által jelzett 4,33 hónapos átlagos időtartammal.

52. ábra: A diploma utáni első munkába állás átlagos ideje képzési szint szerinti bontásban

Az abszolutorium után sikeresen munkát keresők körében, hónap

A kereséssel töltött hónapok átlaga

N=7460

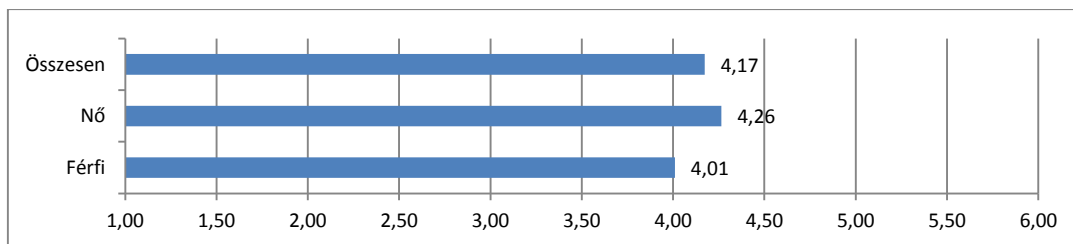
Nemek szerinti bontásban azt találjuk, hogy az első diplomás állás keresése során a férfiak némileg kedvezőbb helyzetben vannak. Ezeket az eredményeket nyilvánvalóan dominálja a nemek eltérő szakterületi megoszlása.

53. ábra: A diploma utáni első munkába állás átlagos ideje nemek szerinti bontásban

Az abszolutórium után sikeresen munkát keresők körében

A kereséssel töltött hónapok átlaga

N=7114

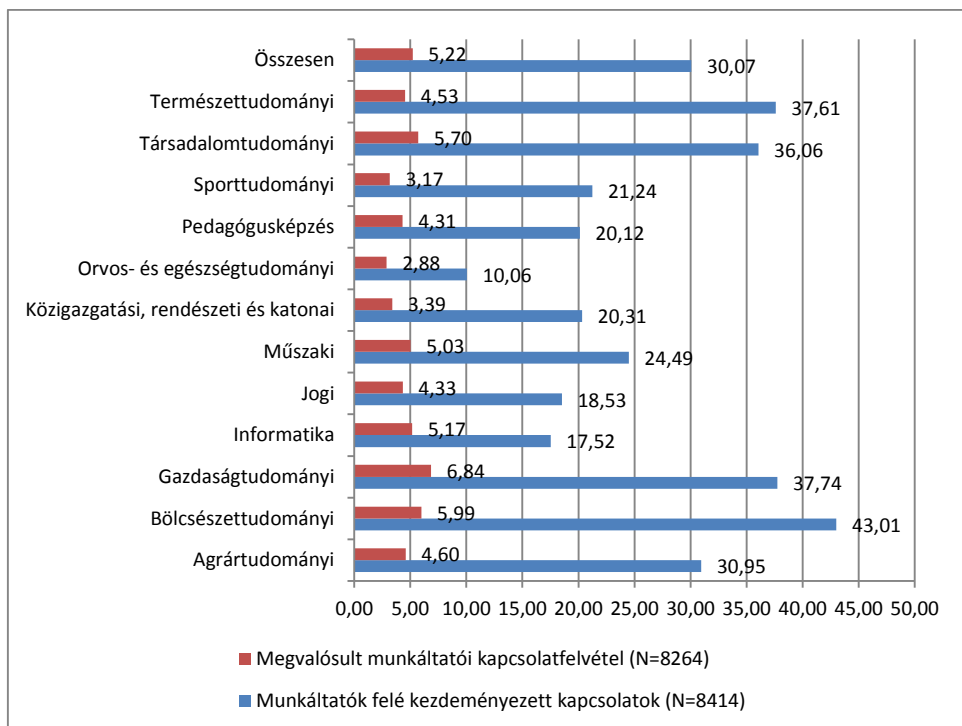

A pályakövetési vizsgálat az álláskeresés időtartama mellett annak hatékonyságát is méri. Ehhez – szintén az abszolutórium megszerzése után sikerrel állást keresők körére fókuszálva – az álláskeresési célból kezdeményezett kapcsolatfelvételek átlagos számát vetjük össze a munkáltatók által érkező visszajelzések, kapcsolatfelvételek átlagértékével. Ez alapján a legnagyobb álláskeresési aktivitásra gazdaság-, természet- és társadalomtudományi, s főként bölcsészdiplomával van szükség (itt a legnagyobb, átlagosan 35-öt meghaladó a kezdeményezett kapcsolatfelvételek átlagos száma). Informatikai, jogi és főként orvosi-egészségtudományi végzettséggel jóval kevesebb jelentkezés után sikerült az első diplomás állás megszerzése. Mindehhez egészségügyi és jogi területen az átlagosnál magasabb munkáltatói visszajelzési arány is társul.

54. ábra: Az álláskeresési célból kezdeményezett és a megvalósult kapcsolatfelvételek átlagos száma képzési területi bontásban

Az abszolutórium után állást keresők körében

Átlag

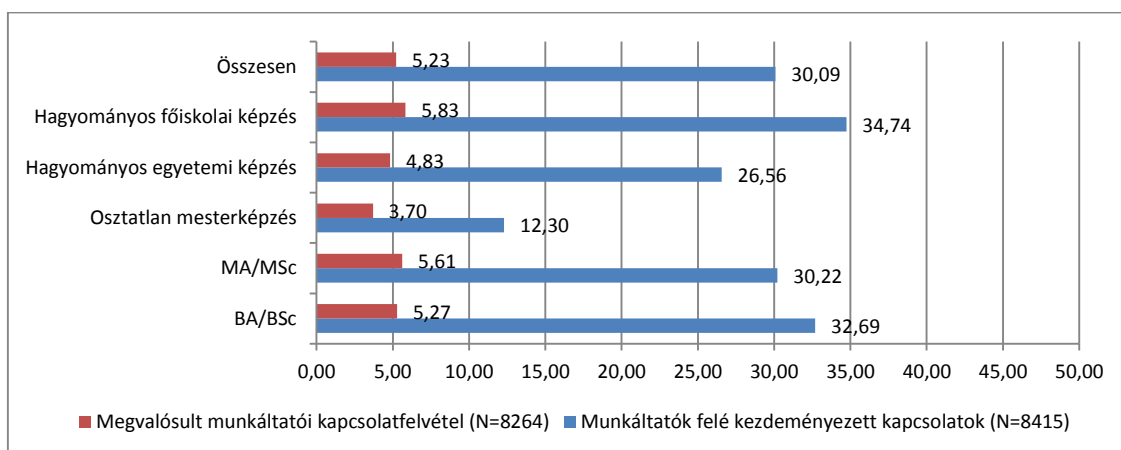

Az álláskeresői célból kezdeményezett és a megvalósult kapcsolatfelvételek átlagos számát képzési szint szerinti bontásban vizsgálva azt találjuk, hogy főiskolai avagy BA/BSc végzettséggel több kapcsolatfelvételi kezdeményezésre van szükség az első diplomás állás betöltéséhez (34,7, illetve 32,7 hónap). Az adatok emellett jól mutatják az egységes/osztatlan képzések végzettjeinek erősebb munkaerő-piaci becsatornázottságát is.

55. ábra: Az álláskeresői célból kezdeményezett és a megvalósult kapcsolatfelvételek átlagos száma képzési szint szerinti bontásban

Az abszolutórium után állást keresők körében

Átlag

Ugyanebben a körben, az abszolutórium után sikeresen állást találók körében – folytatva az elemzést azt találjuk, hogy az első diplomás állás betöltéséhez leggyakrabban igénybe vett csatorna az álláshirdetések formális útja volt (37%). A másik formális álláskeresői mód, a munkáltatók közvetlen

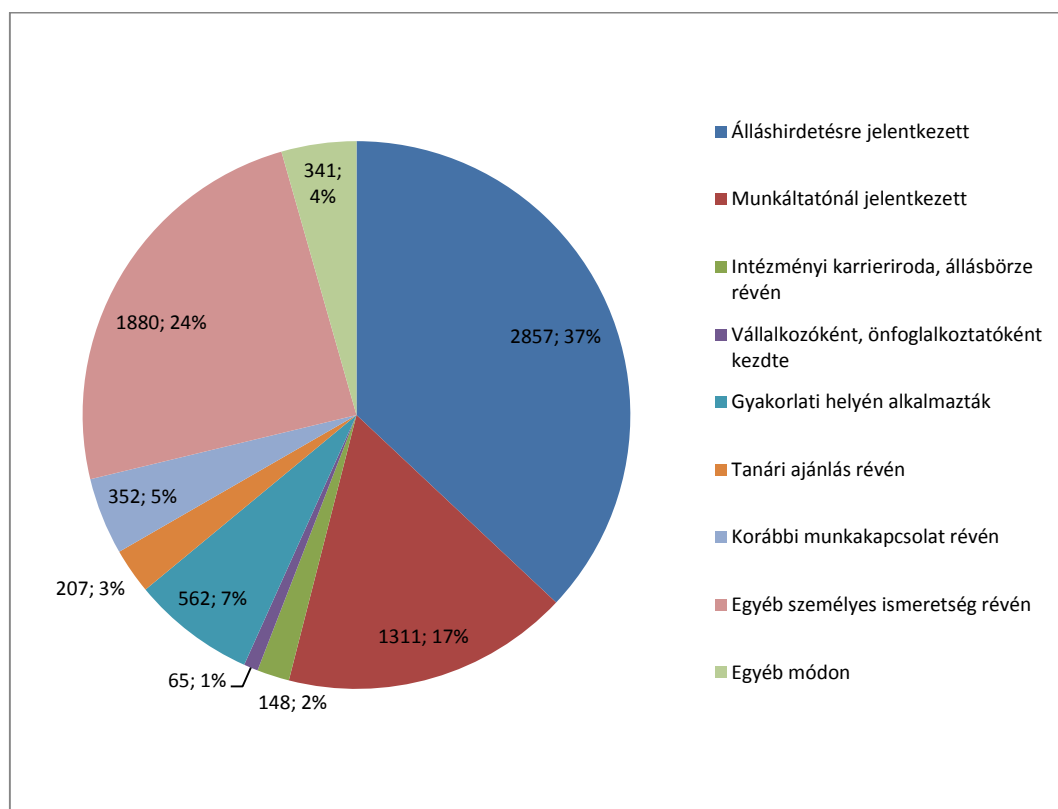
megkeresése révén a végzettek 17 százaléka talált munkát. A személyes kapcsolatok mozgósítása is nagy szerepet játszik a sikeres álláskeresésben. Ez jelentheti a korábbi munkakapcsolaton (5%), tanári ajánlason (3%), vagy szakmai gyakorlaton (7%) alapuló munkához jutást is, de leginkább a kapcsolati tőke, személyes ismeretségek mozgósításával jellemezhető (24%). Az intézményi karrierirodák, állásbörzék első álláshoz jutásban betöltött szerepét mindössze a válaszadók 2 százaléka jelezte.

56. ábra: Hogyan jutott az abszolutorium utáni első munkájához?

Az abszolutorium után sikeresen állást keresők körében

Esetszám, százalék

N=7723

Az első diplomás munkához jutás csatornáit formális (önéletrajz, álláshirdetés) és informális (munkakapcsolat, gyakornoki munka, tanári ajánlás, személyes ismeretség) kategóriákra bontva láthatjuk az egyes képzési területek közti eltéréseket. Míg informatikai vagy természettudományi területen az álláshoz jutás formális útjai dominálnak (56, illetve 53 százalék), addig társadalomtudományi, bölcsészettudományi frissdiplomával nagyobb a személyes kapcsolatok szerepe (50, illetve 49 százalék).

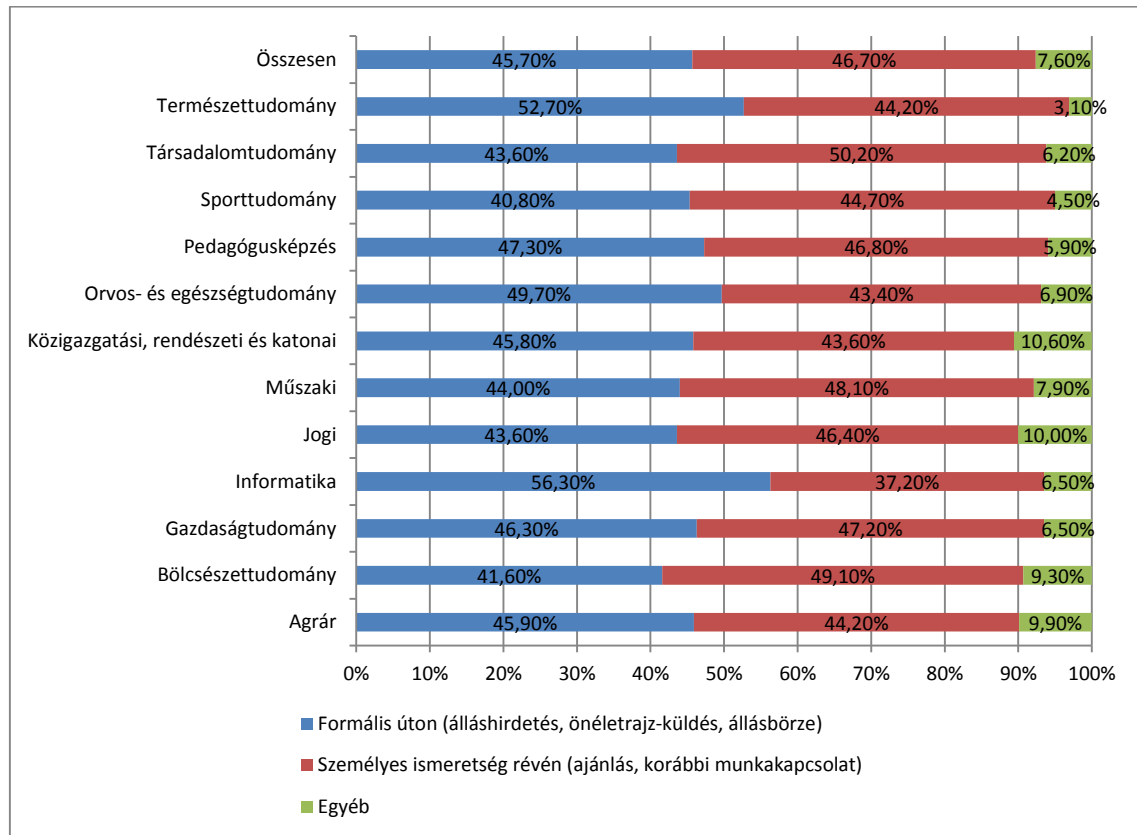
57. ábra: Hogyan jutott az abszolutorium utáni első munkájához?

Az abszolutorium után sikeresen állást keresők körében

Képzési területi bontásban

Esetszám, százalék

N=9092

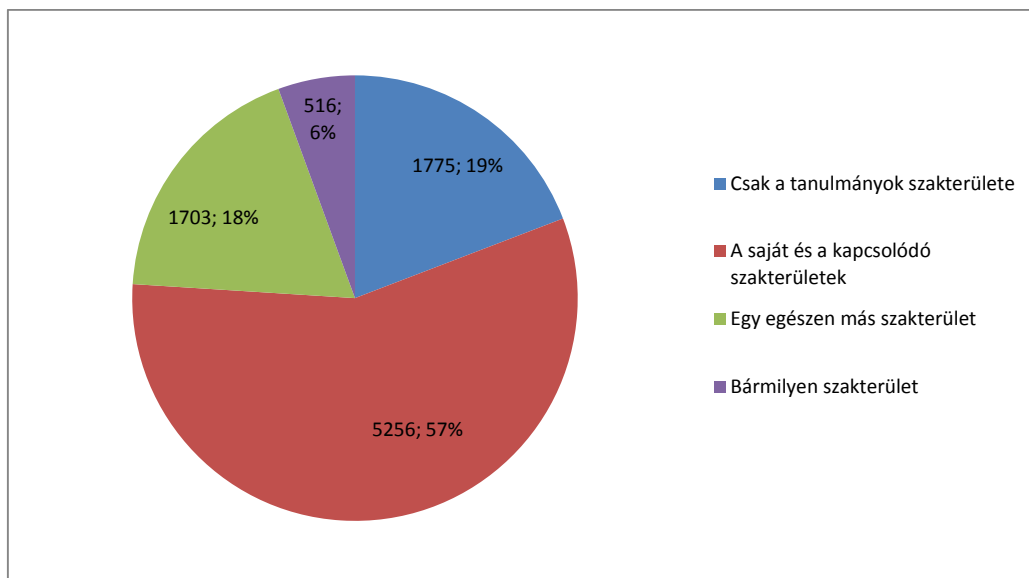
Az első diplomás munka vizsgálata azt mutatja, hogy az abszolutóriumszerzés után sikerrel állást kereső frissdiplomások 19 százaléka szorososan, de további 57 százaléka is alapvetően tanulmányai szakterületéhez illeszkedő állásban helyezkedett el. A diploma szakterületétől eltérő szakmai munkát vállaló válaszadók aránya 18 százalék. Összesen 6 százalék azok aránya, akik speciális szakképzettséget nem igénylő állásban tudtak elhelyezkedni végzettségük utáni első állásukban.

58. ábra: Az első diplomás munkahely szakterületi kapcsolódása

Az abszolutórium után sikeresen állást keresők körében

Esetszám, százalék

N=9251

VI. A frissdiplomás munkahely

6.1. A munkáltató tulajdonviszonyai

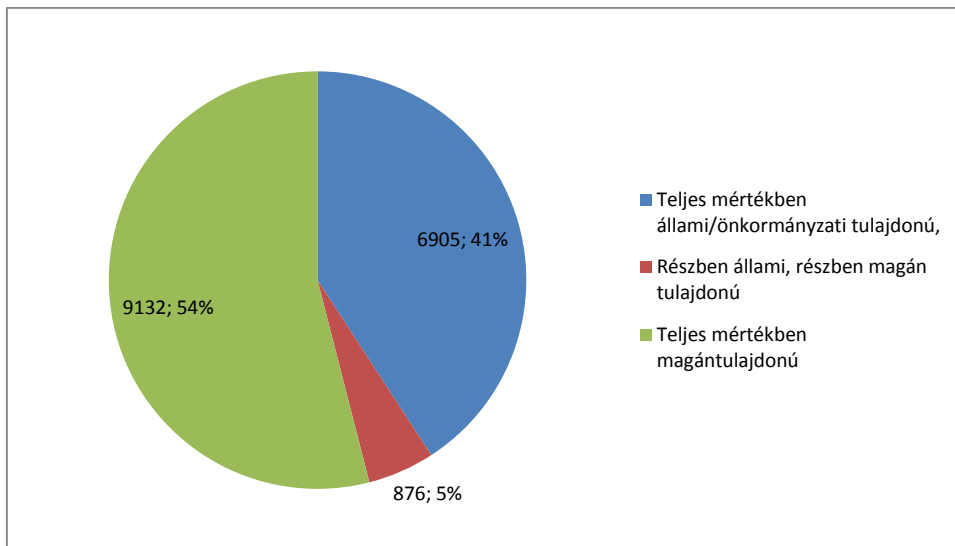
Az elemzés e szakaszában a megkereséskor foglalkoztatottként dolgozó frissdiplomások munkaerőpiaci jellemzőinek munkahelyi vonatkozásait vizsgáljuk. Elemzésünk tehát a foglalkoztatásban álló frissdiplomások körére terjed ki. A munkáltató tulajdonviszonyát tekintve a foglalkoztatott frissdiplomások 54 százaléka dolgozik a magánszféra vállalatainál. Összesen 41 százalék az állami, avagy önkormányzati tulajdonú munkáltatónál foglalkoztatottak aránya.

59. ábra: Köz- és magántulajdon aránya a végzettek aktuális munkahelyén

A foglalkoztatottak körében

Esetszám, százalék

N=16913

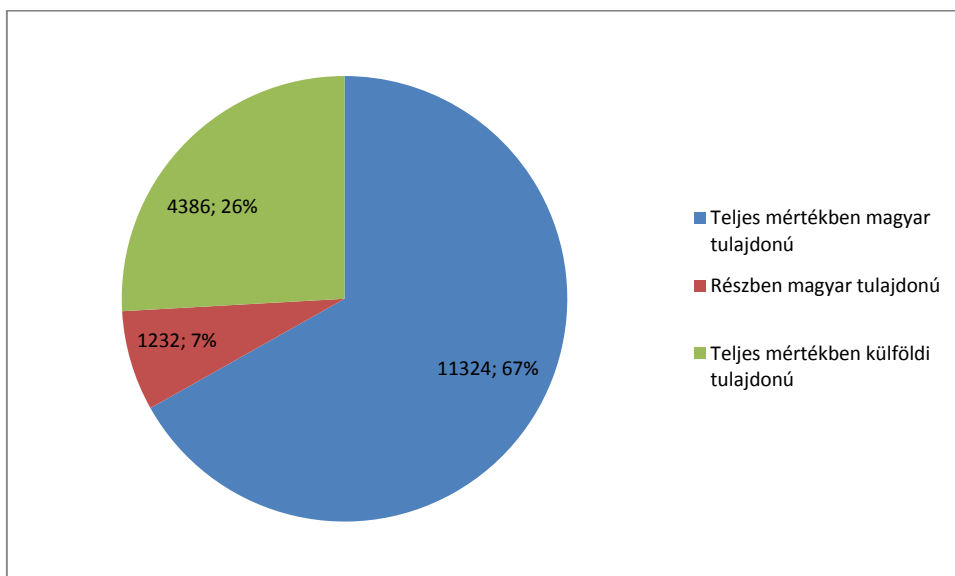
A köz- és magánszféra vállalatainak elkülönítése mellett a magyar illetve külföldi tulajdonban lévő foglalkoztatókat külön vizsgáljuk. Eszerint a frissdiplomások kétharmada, 67 százaléka dolgozik magyar tulajdonú vállalatoknál, 26 százaléku helyezkedett el teljes mértékben külföldi tulajdonban lévő foglalkoztatónál és összességében 7 százalékuat foglalkoztatják a vegyes (magyar és külföldi) tulajdoni megoszlású cégek.

60. ábra: Magyar és külföldi tulajdon aránya a végzetek aktuális munkahelyén

A foglalkoztatottak körében

Esetszám, százalék

N=16943

A munkáltató összesített foglalkoztatott létszámát tekintve 1000 fő feletti munkavállalót foglalkoztató cégnél a válaszadók 28 százaléka dolgozik. A kis- és közepes méretű (50 fős létszám alatti) vállalati szféra részesedése a foglalkoztatásból egyharmad körüli.

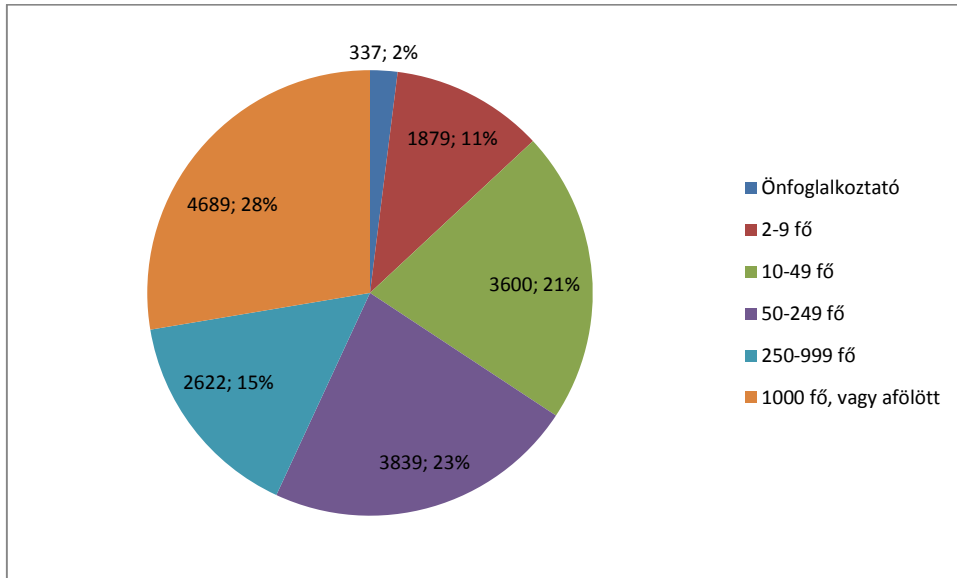
61. ábra: A végzeteket foglalkoztató cég létszáma

A foglalkoztatottak körében

A teljes (legnagyobb) munkavállalói létszám, több telephely esetén az anyavállalat összesített létszáma

Esetszám, százalék

N=16966

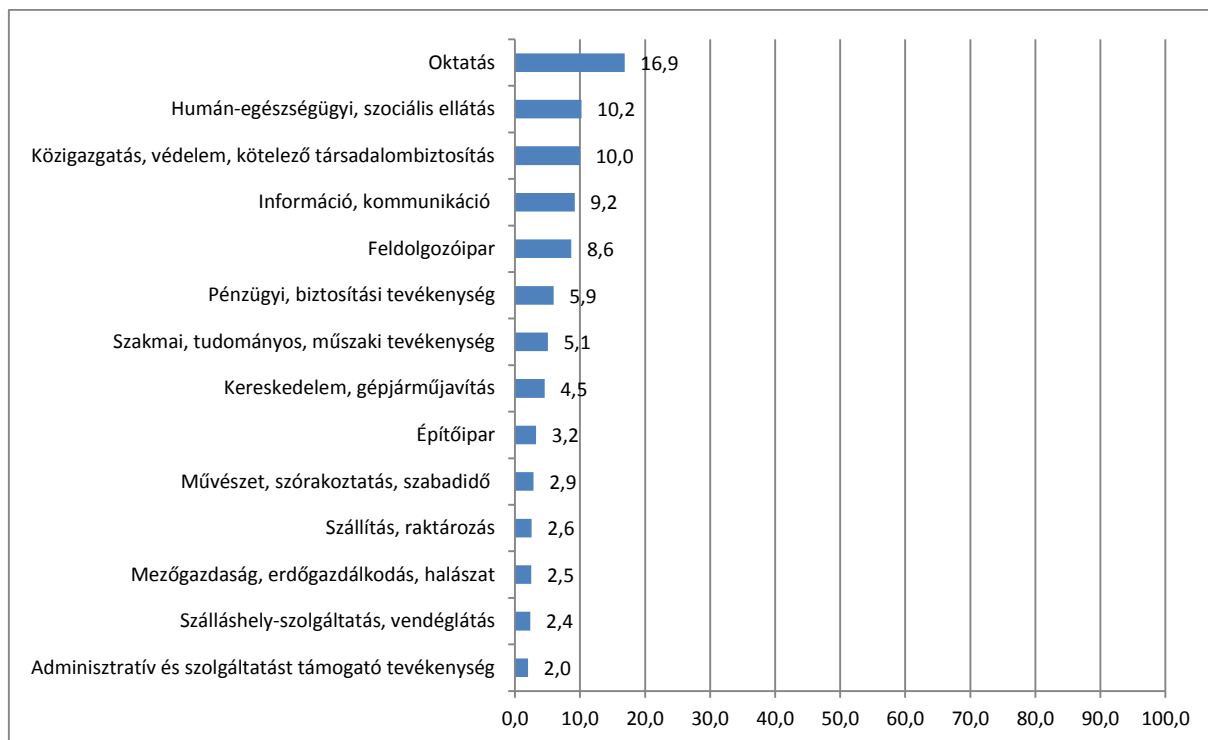
A munkáltató ágazatának besorolásakor a foglalkoztatott frissdiplomások legnagyobb arányban (17%) az oktatást jelölték meg. Tíz százalék körüli arányban vannak az egészségügy és szociális ellátás, a közigazgatás, a feldolgozóipar és az információ-kommunikáció ágazatokban működő foglalkoztatók.

62. ábra: A végzetek megoszlása a foglalkoztató ágazata szerint

A foglalkoztatottak körében

Sházalékos megoszlás

N=16884

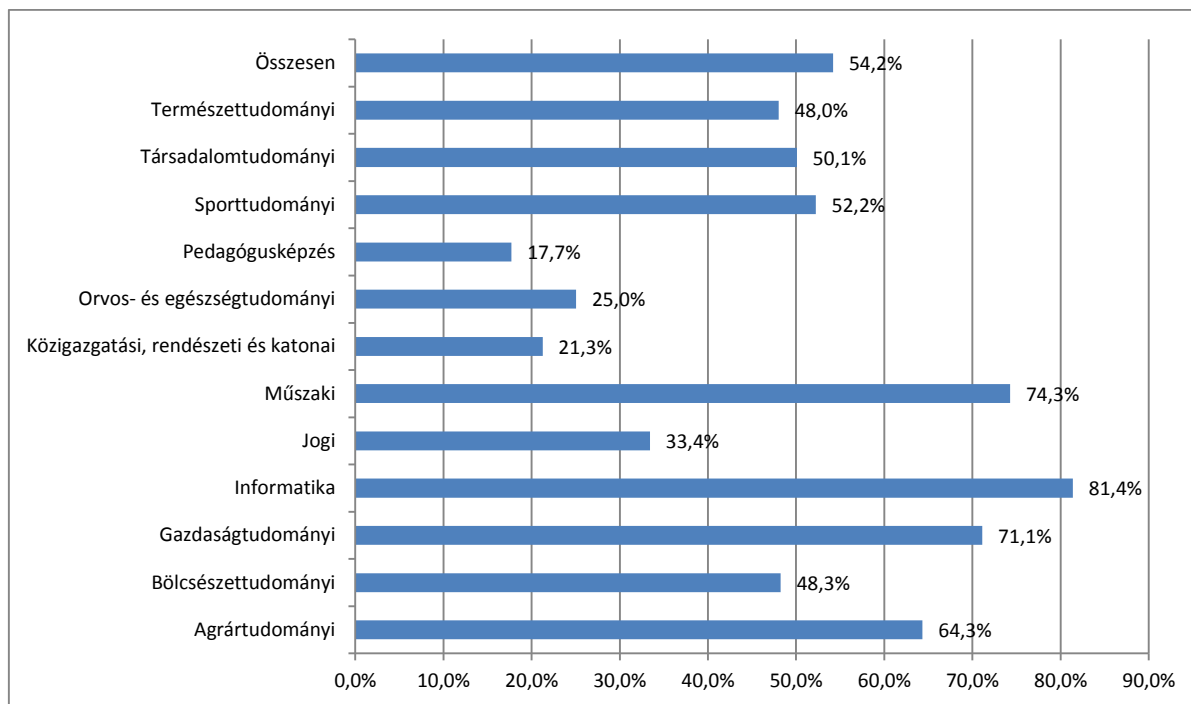
Képzési területi bontásban a magánszférában elhelyezkedők legmagasabb arányát az informatikai (81%), műszaki (74%), gazdasági (71%) szakterületek frissdiplomásai között találjuk. A pedagógiai, orvosi-egészségtudományi és közigazgatási diplomások alapvetően a közszféra foglalkoztatóihoz kötődnek.

63. ábra: Magántulajdonú cégnél dolgozók aránya képzési területi bontásban

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=16742

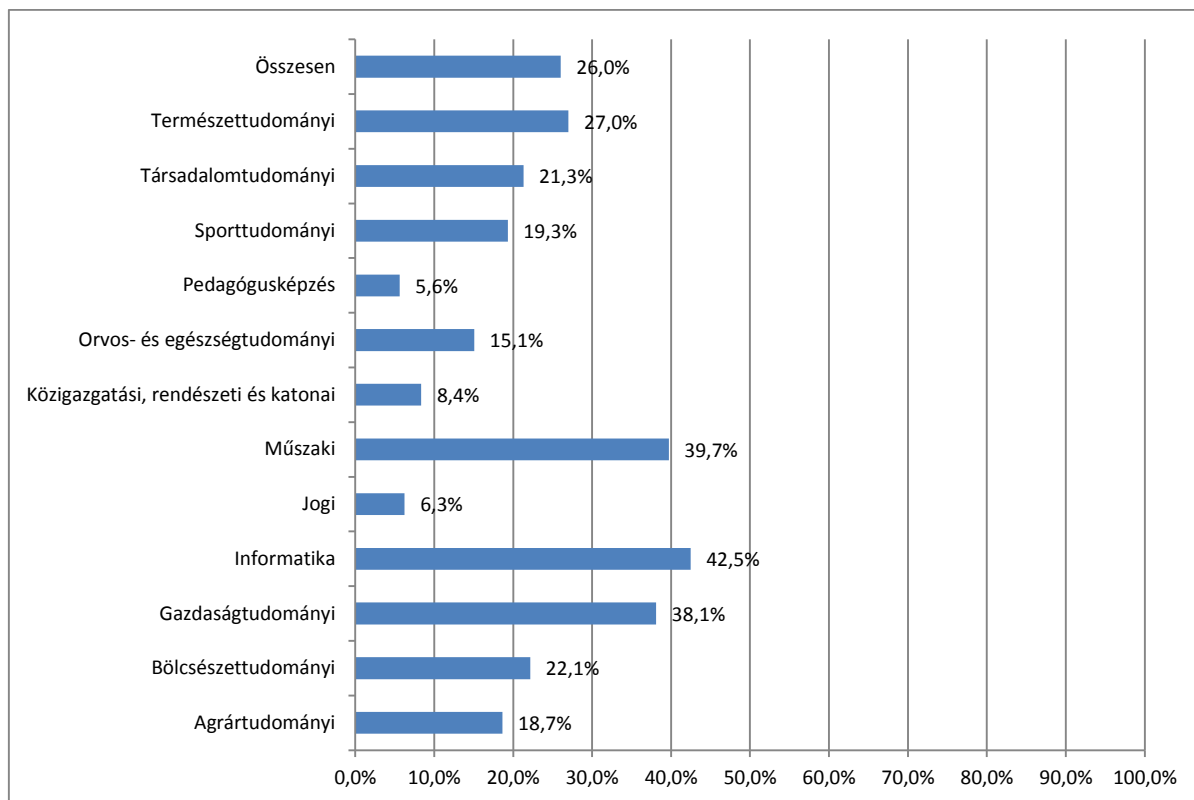
A külföldi tulajdonú cégeknél foglalkoztatottak esetében a kép a fentiekhez hasonló. Ezek a vállalatok főként műszaki, informatikai és gazdaságtudományi frissdiplomásokat foglalkoztatnak. Jogi, pedagógiai vagy közigazgatási diplomával lényegesen kisebb (5-10 százalék közti) az esély az elhelyezkedésre külföldi tulajdonú foglalkoztatónál.

64. ábra: A teljes mértékben külföldi tulajdonú cégeknél dolgozók aránya képzési területi bontásban

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=16773

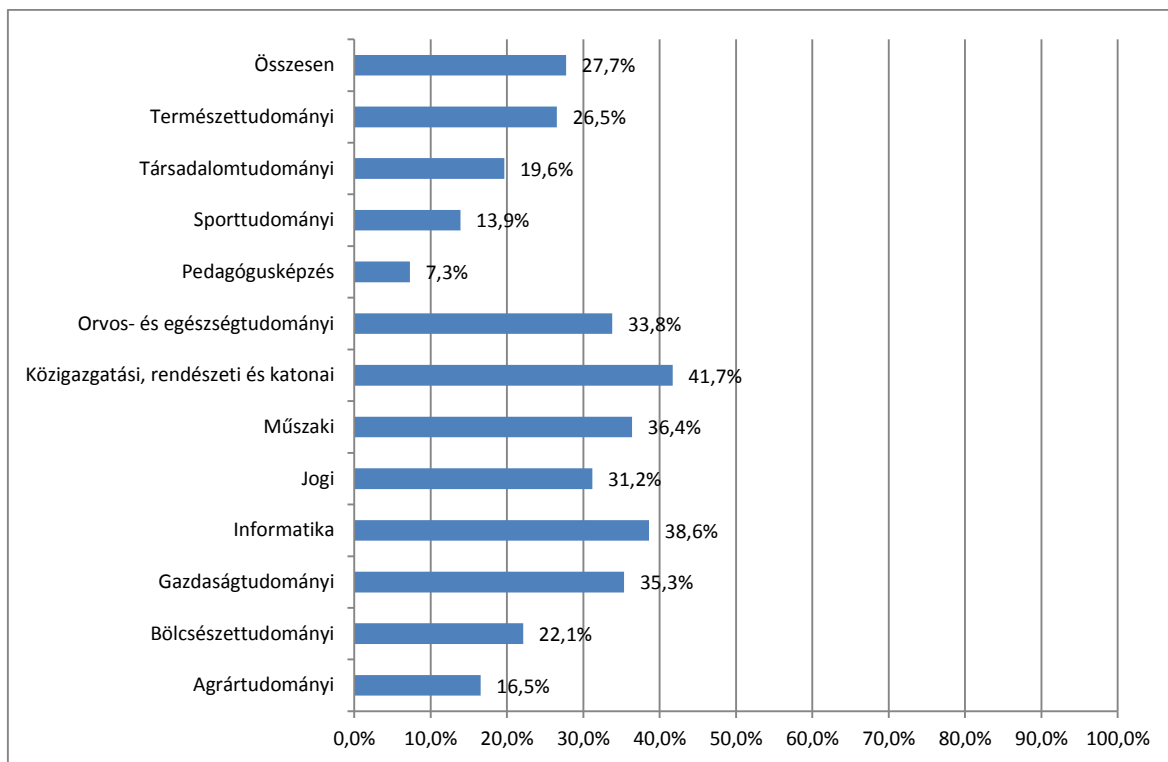
Az 1000 fő feletti foglalkoztatott létszámmal működő cégek ugyanakkor a magánszférához kapcsolódó műszaki, informatikai, gazdaságtudományi diplomák mellett a közsféra nagy szervezeteinél elhelyezkedő egészségügyi, jogi, közigazgatási diplomásokat is nagy arányban foglalkoztatják.

65. ábra: Az 1000 fő feletti foglalkoztatott létszámú cégeknél dolgozók aránya képzési területi bontásban

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=16799

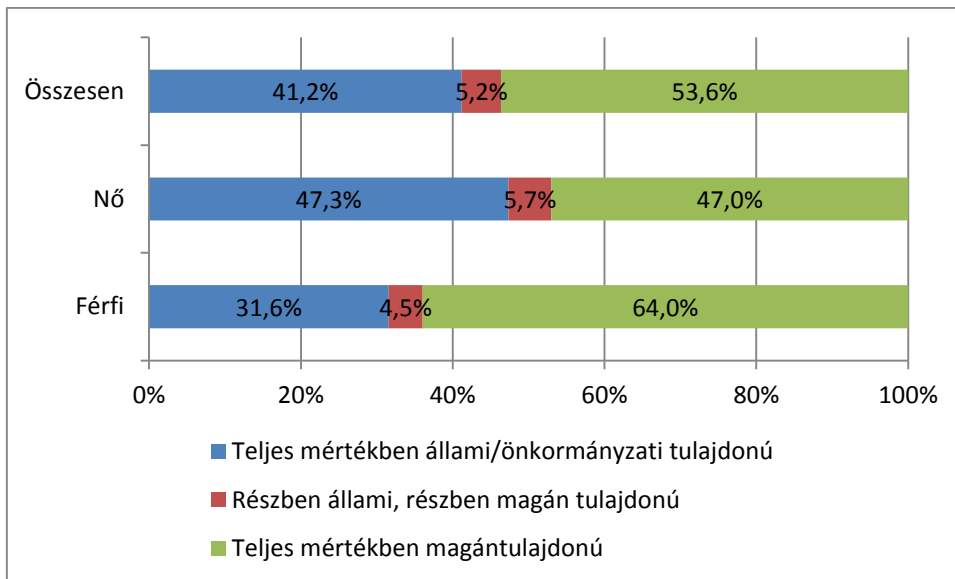
A frissdiplomások foglalkoztatási helyzetét nemek szerinti bontásban vizsgálva a nők és férfiak eltérő munkaerő-piaci betagozódását érzékelhetjük. Az eredmények értelmezése során azonban tekintettel kell lenni arra, hogy a nemi megoszlások képzési szakterületenként jelentős eltéréseket mutatnak és ez nyilvánvalóan tükröződik az adatokban. Az eredmények azt mutatják, hogy a közsféra lényegesen nagyobb arányban foglalkoztatja a nőket, mint a férfiakat. Utóbbiak alig egyharmada vállal ebben a szférában állást a diplomázás utáni években, míg a nők között a közszférában elhelyezkedő frissdiplomások aránya 47 százalékos.

66. ábra: Köz- és magántulajdon aránya a végzettek aktuális munkahelyén nemek szerinti bontásban

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=16275

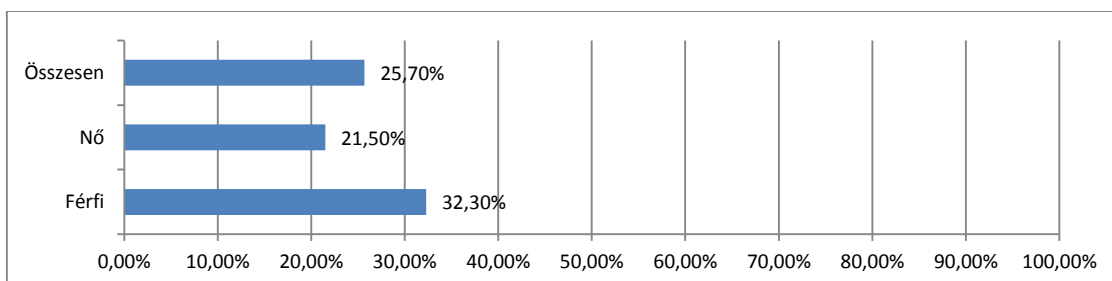
Míg külföldi tulajdonban lévő vállalatoknál a frissdiplomás férfiak egyharmada helyezkedik el, addig a nők körében lényegesen alacsonyabb, 22 százalék alatti ez az arány.

67. ábra: Külföldi tulajdonú cégeknél dolgozók aránya nemek szerinti bontásban

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=16301

A legnagyobb állami és magánfoglalkoztatókat egyaránt tartalmazó 1000 fő feletti munkavállalói létszám alapú kategorizálás úgyszintén a férfiak nagyobb (egyharmados) arányát mutatja (a nagyvállalatoknál foglalkoztatottak aránya a nők körében egynegyedes).

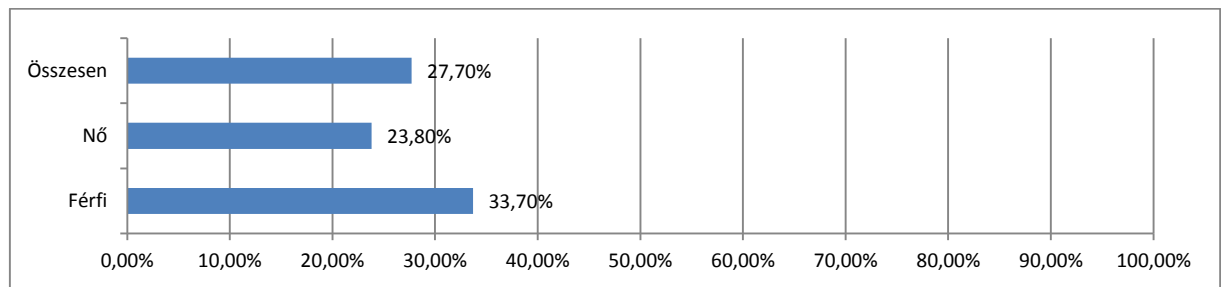
Ágazati bontásban azt találjuk, hogy míg a nők az oktatás, közigazgatás és egészségügy vállalataiban felülreprezentáltak, addig a férfiak aránya a feldolgozóipar, információ-kommunikáció ágazatokban működő munkáltatóknál magasabb.

68. ábra: Az 1000 fő feletti foglalkoztatott létszámú cégeknél dolgozók aránya képzési területi bontásban

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=16346

VI. A frissdiplomás munka

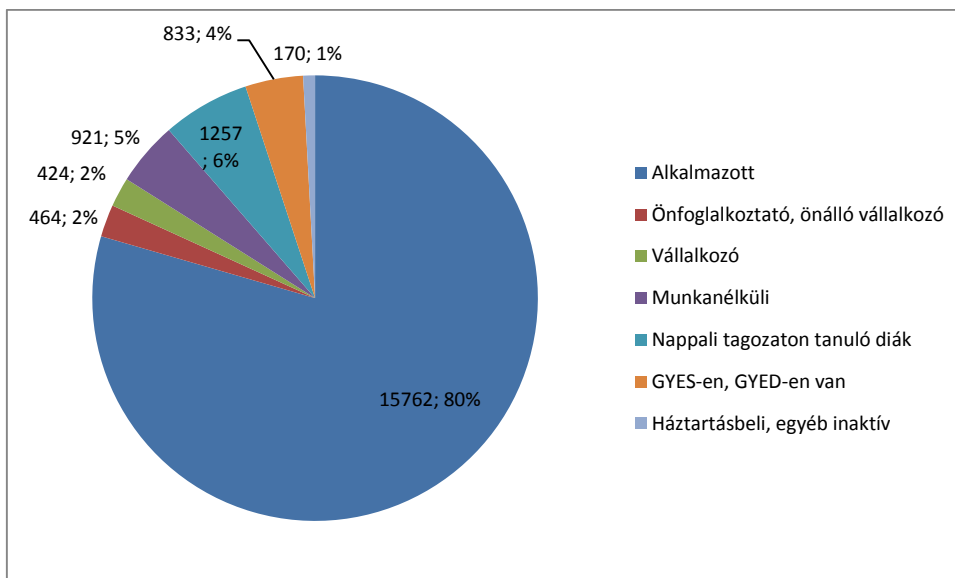
6.1. Munkanélküliség

A frissdiplomások körében a megkeresésékor tapasztalható munkanélküliség értelmezéséhez viszonyítási alapnak a KSH 2014. május-júliusban (a pályakövetési adatfelvétel idején) mért adatait vehetjük alapul (KSH Gyorstájékoztató 2014. augusztus 27., sorszám: 112.). Eszerint a vizsgált időszakban a 25–54 évesek, azaz az ún. legjobb munkavállalási korúak munkanélküliségi rátája 7 százalékos volt. A 2014 tavaszán zajlott pályakövetési kutatások során a végzettek az aktuális munkaerő-piaci státuszukat tekintve 4,6 százalékban számoltak be munkanélküliségről, ráadásul ez alatt a szubjektíve megélt, ám nem regisztrált munkanélküliséget is érthették a válaszadók (épp ezért nem is munkanélküliségi rátáról, hanem a munkanélküliek arányáról beszélünk az értelmezés során). Ez alapján már a diplomás pálya kezdetén is az országos átlagnál alacsonyabb munkanélküliségi arányt találunk a diplomások körében. A végzettek fő foglalkoztatási státuszának vizsgálata azt is mutatja, hogy döntő többségük (kb. 78%) a megkeresésékor alkalmazottként dolgozott. Az önfoglalkoztatók, vállalkozók aránya 2 százalékos. A frissdiplomások 6 százalékát a megkeresésékor is felsőoktatási hallgatói (fő) státuszban találtuk.

69. ábra: A végzettek aktuális munkaerő-piaci státusza

Esetszám, százalék

N=19832

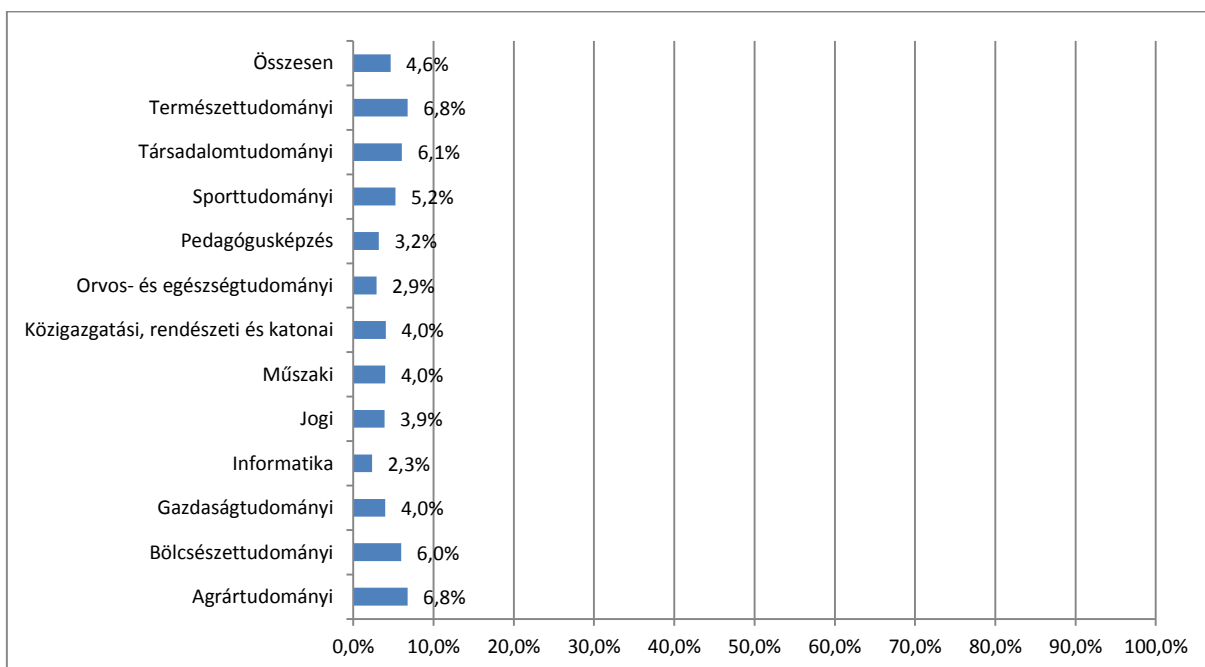

A válaszadaskor összességében 4,6 százalékosnak mért munkanélküli státusz aránya az egyes képzési területek végzettjei közül a legkedvezőbb – 3 százalék alatti – az orvos- és egészségtudományi és informatikai területeken diplomázók között. Hat százaléknál magasabb munkanélküliségről számoltak be a bölcsészeti-, agrár-, természet- és társadalomtudományi frissdiplomások.

70. ábra: A megkereséskor munkanélküliek aránya képzési területi bontásban

Százalékos megoszlás

N=19637

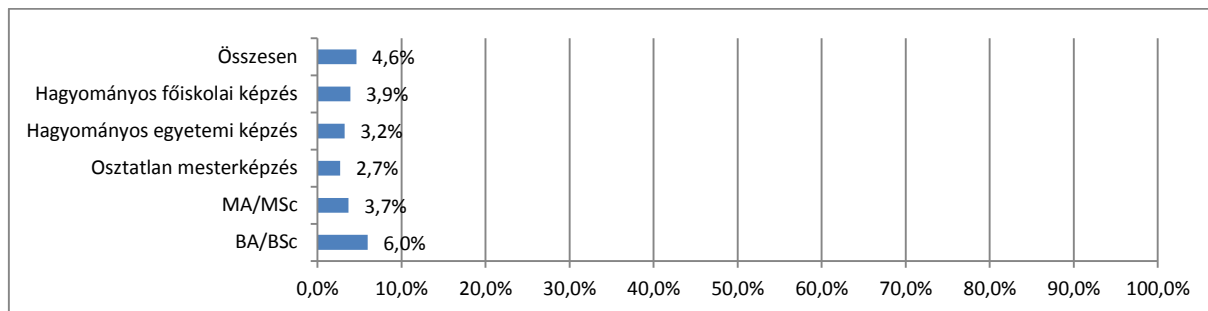
A diploma képzési szintje szerinti bontásban a legmagasabb (6 százalékos) munkanélküliségi arányt a végzést követő években a bachelor szinten végzettek körében tapasztalhatjuk. E tekintetben a legkedvezőbb helyzetben az egységes és osztatlan képzési formában diplomát szerzettek vannak,

melyek körében mindössze 2,7 százalék a megkeresésékor fő státuszukat tekintve munkanélküliek aránya.

71. ábra: A megkeresésékor munkanélküliek aránya képzési szint szerinti bontásban

Százalékos megoszlás

N=19624

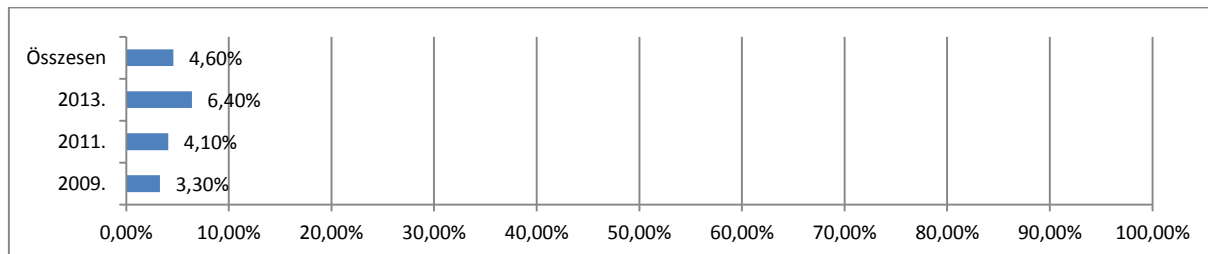

A diplomás pályakövetési vizsgálat során egy-három-öt évvel a végzettség megszerzése után felkeresett frissdiplomások körében a végzéstől számított idő előrehaladtával egyre csökkent a munkanélküliségről beszámolóak aránya. Erre a legnagyobb esély – méréseink szerint – a végzést követő évben van (6,4%). Az öt éve diplomázottak körében a munkanélküliek aránya mindössze 3,3%.

72. ábra: A megkeresésékor munkanélküliek aránya a végzés éve szerinti bontásban

Százalékos megoszlás

N=19756

6.2. A foglalkoztatás formái

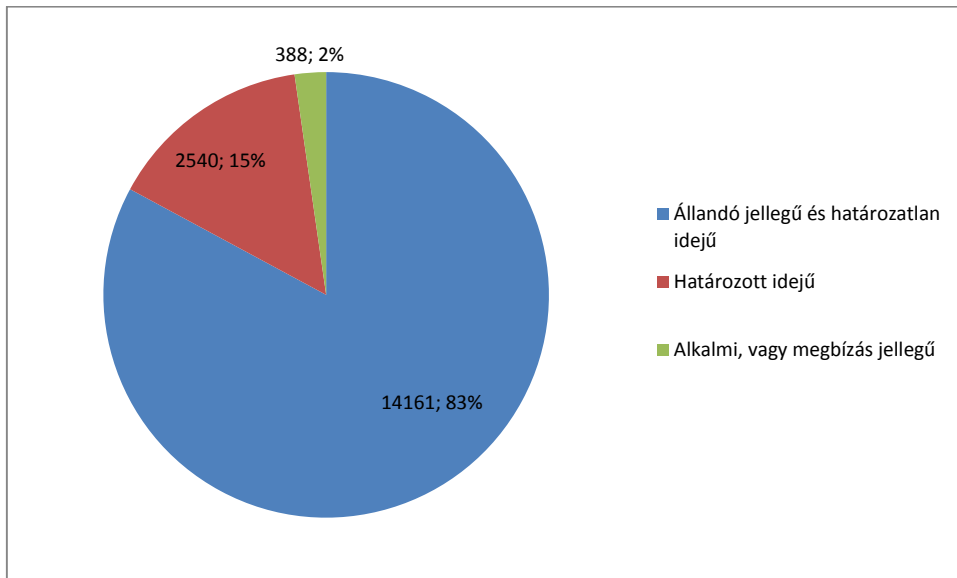
A foglalkoztatási helyzet vizsgálatát a munkaerő-piaci státuszukat tekintve foglalkoztatottak alcsoportján végezzük el. A foglalkoztatásban lévő frissdiplomások az esetek 83 százalékában állandó jellegű és határozatlan idejű munkaszerződéssel dolgoznak. A határozott idejű szerződések aránya 15 százalék, az alkalmi munkavégzés súlya elenyésző.

73. ábra: A munkaviszony formája

A foglalkoztatottak körében

Esetszám, százalék

N=17089

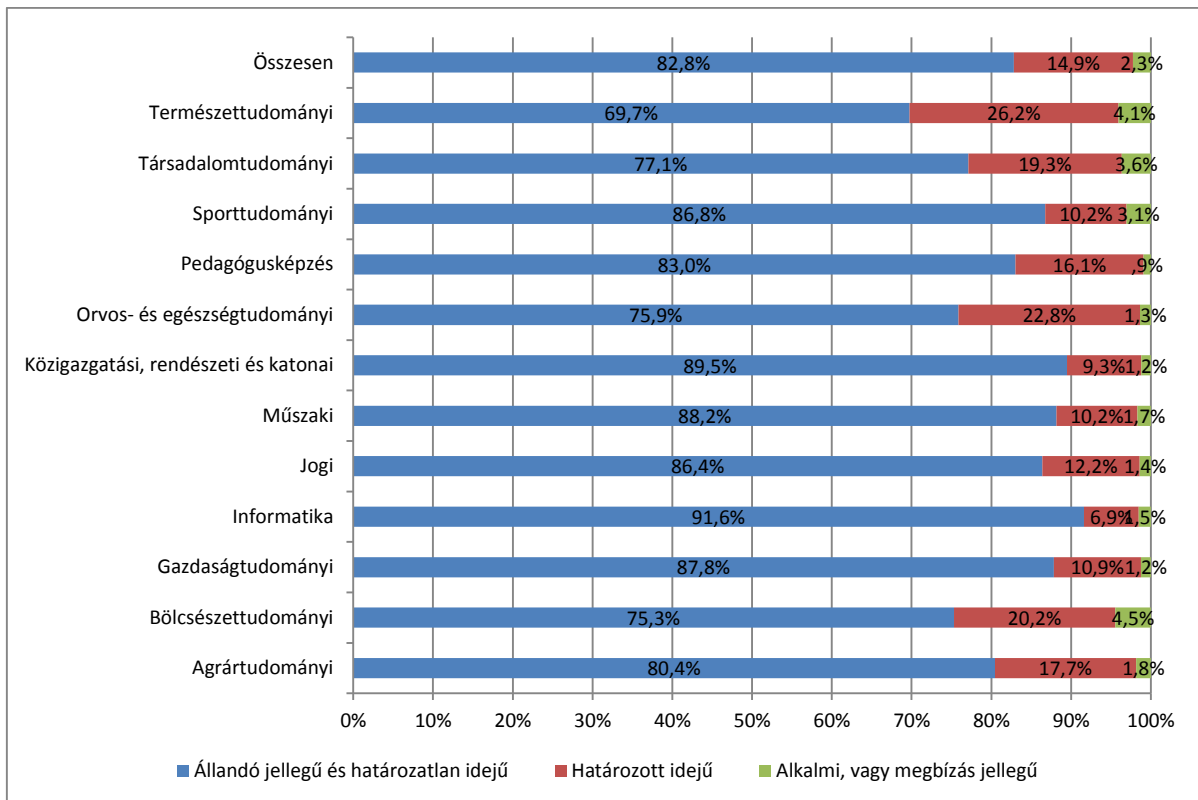
Az alkalmazási forma képzési területi vizsgálata során az állandó jellegű, határozatlan idejű munkaszerződésnél kisebb foglalkoztatási biztonságot jelentő határozott idejű alkalmazási formában az átlagnál nagyobb arányban dolgoznak a természettudományi (26%) valamint az orvos- és egészségtudományi képzési területek (23%) frissdiplomásai. Az alkalmi jellegű munkavégzés a bölcsész- és természettudomány területén diplomát szerzettek körében gyakoribb az átlagnál, bár súlya e területeken se számottevő.

74. ábra: Az alkalmazás formája képzési területenként

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=16915

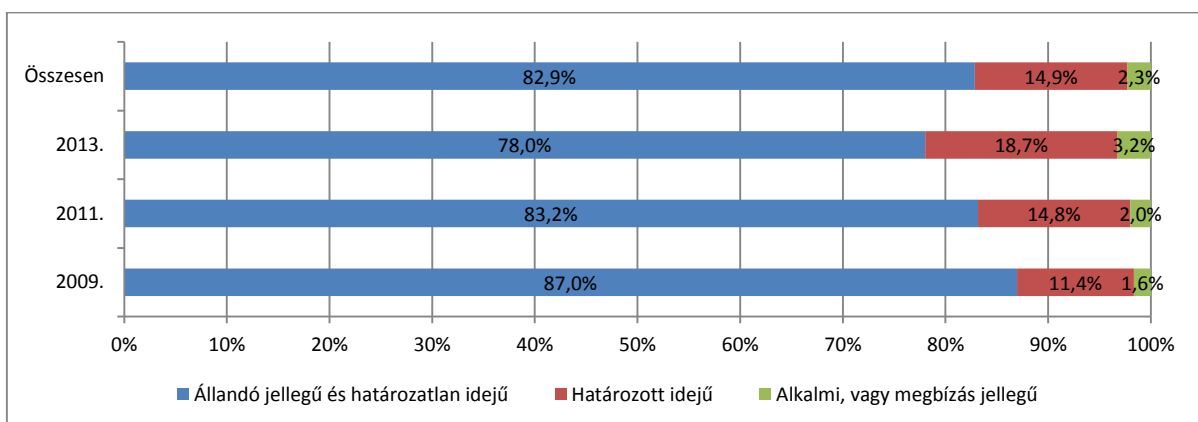
A munkaerő-piaci diplomásként eltöltött évek a foglalkoztatás stabilitásának erősödését eredményezik. Az alkalmazási formák végzés éve szerinti megoszlása alapján a határozatlan idejű foglalkoztatási formában dolgozók aránya a kilépés utáni évektől kezdve folyamatosan nő. A végzés után 5 évvel már 87 százalékot ér el.

75. ábra: Az alkalmazás formája a végzés éve szerint

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=17030

A végzetek foglalkoztatási jellemzői – összhangban a foglalkoztató magán és közszféra szerinti besorolásával – a magánszféra enyhe túlsúlyát mutatják. A végzetek 34 százalékát találjuk

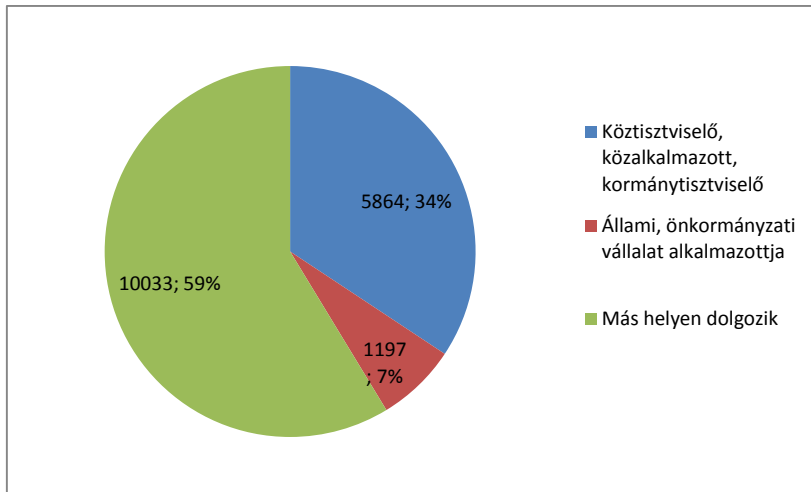
köztisztviselői, közalkalmazotti, avagy kormánytisztviselői státuszban. További 7 százalékuk nem az előbbi formában, de foglalkoztatottként szintén a közszférához kötődik. A foglalkoztatásban álló válaszadók 59 százaléka a magánszféra alkalmazottjaként dolgozik.

76. ábra: A foglalkoztatás típusa

A foglalkoztatottak körében

Esetszám, százalék

N=17094

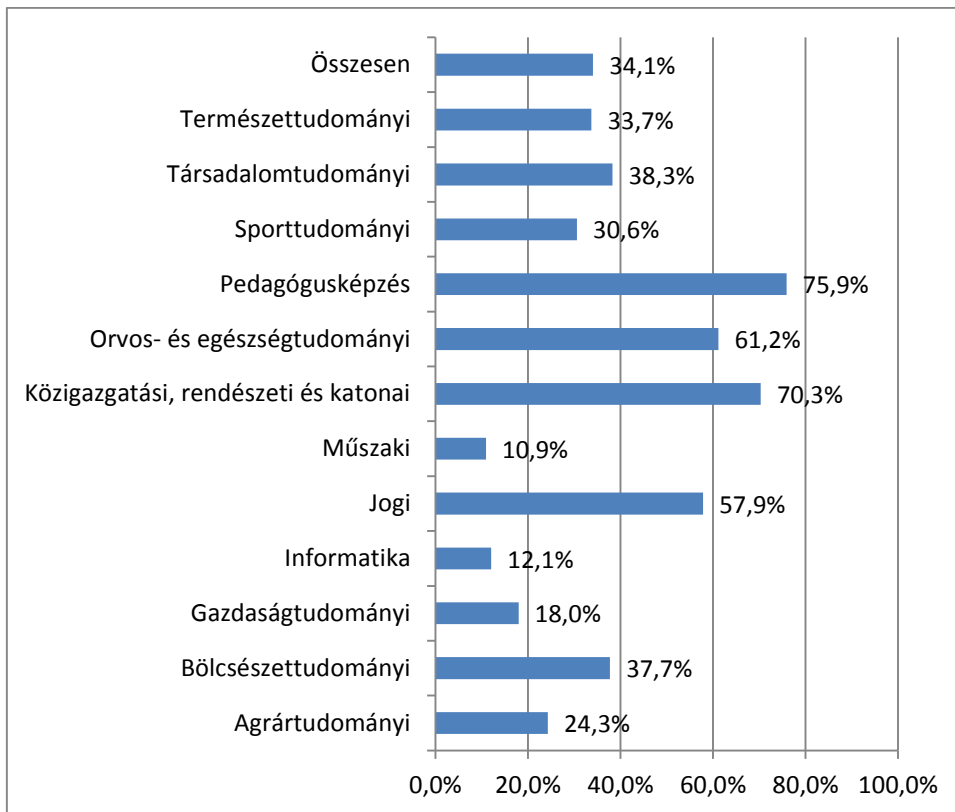
A közszférában foglalkoztatottak átlagosan egyharmados arányát jóval meghaladja a közalkalmazottként, vagy kormánytisztviselőként alkalmazottak jogi (58%), közigazgatási (70%), pedagógiai (76%), avagy orvosi-egészségügyi (61%) képzési területeken mért aránya. Ezek inkább a közszféra foglalkoztatóihoz kötődő szakterületek.

77. ábra: Közalkalmazottak/köztisztviselők aránya képzési területenként

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=16924

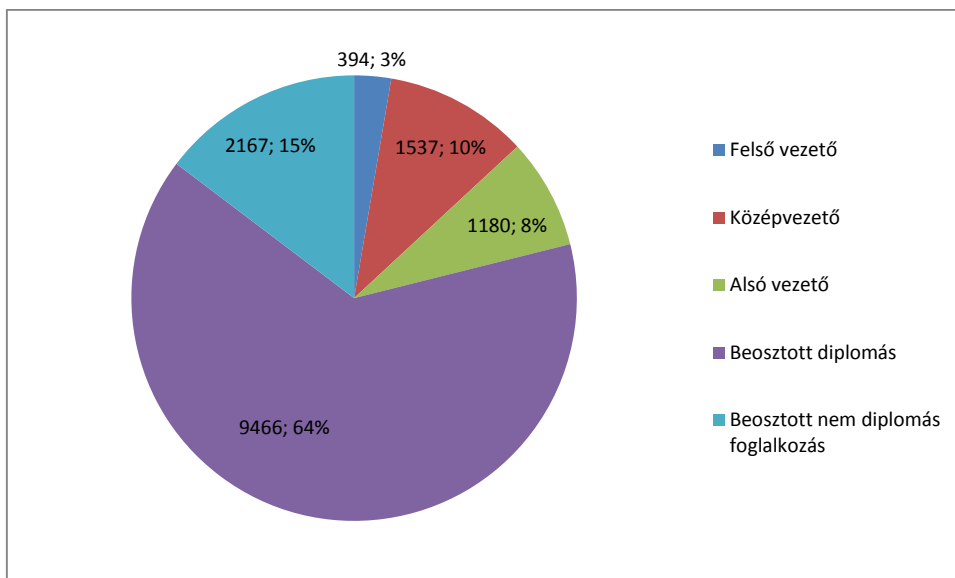
Össességében az alkalmazottként dolgozó frissdiplomások egyötöde tölt be munkahelyén vezető pozíciót. Ezek között a középvezetői szint a leggyakoribb. A foglalkoztatási hierarchia másik pólusán álló 15 százalék beosztottként nem diplomás pozícióban dolgozik. Az alkalmazottként dolgozó frissdiplomások döntő többségét (64 százalék) azonban beosztott diplomásként alkalmazzák a végzettséget követő években.

78. ábra: Vezetőként dolgozók aránya

Az alkalmazottként dolgozók körében

Esetszám, százalék

N=14744

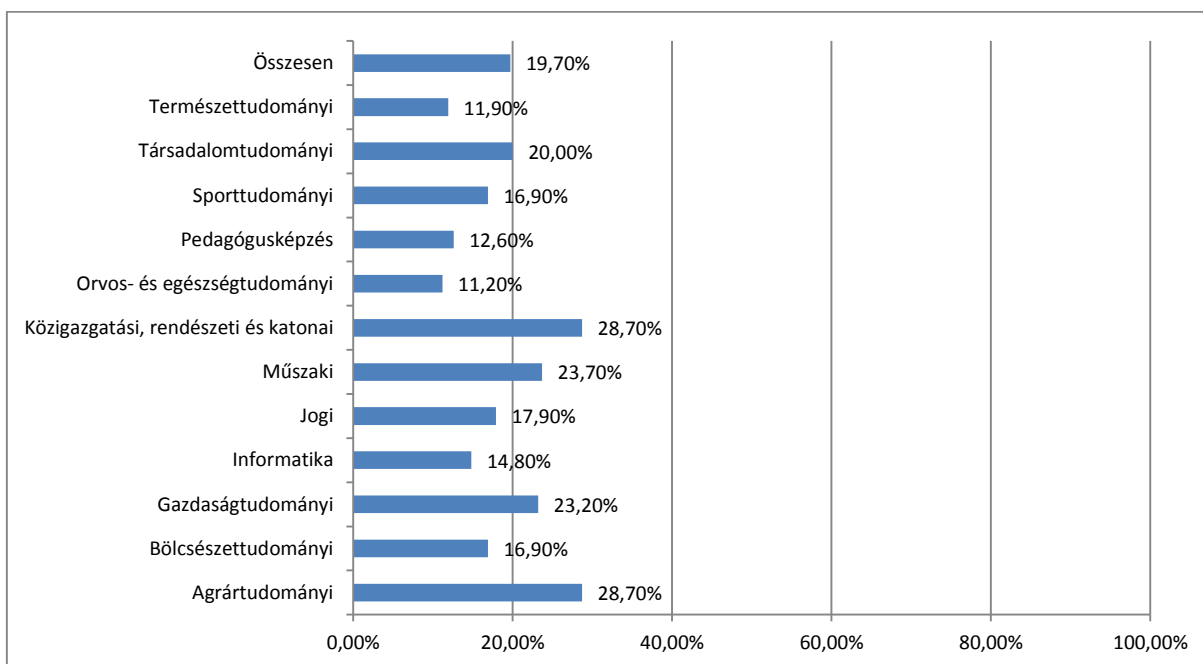
A diplomaszerzés utáni néhány évben a vezető pozíciót betöltők aránya képzési területi bontásban a közigazgatási és agrártudományi szakterületek végzettjei körében haladja meg az átlagot. A vezető pozíciót betöltők súlya mindkét esetben 28 százalékot meghaladó arányt mutat. Természettudományi (12%), pedagógiai (13%) vagy egészségügyi (11%) diplomával az átlagnál kisebb a gyakorisága annak, hogy egy frissdiplomás vezető pozícióban dolgozik a végzést követő néhány éven belül.

70. ábra: Vezető pozícióban dolgozók aránya képzési terület szerint

Alkalmazottként foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=16267

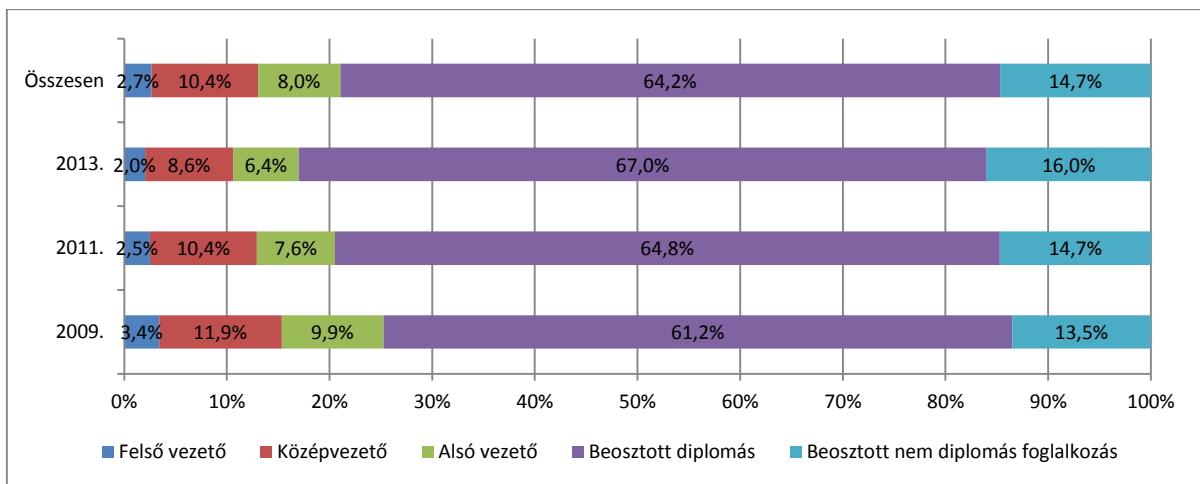
A diplomázást követő években zajló karrierépítési folyamatokat jól mutatja, ahogyan a vezető pozíció betöltésének lehetősége a végzést követő években fokozatosan növekszik, miközben a diplomaszerezéstől távolodva egyre csökken azoknak az aránya, akik munkahelyükön beosztott nem diplomás feladatkört látnak el.

79. ábra: A végzettek beosztása a végzés éve szerint

Alkalmazottként foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=14696

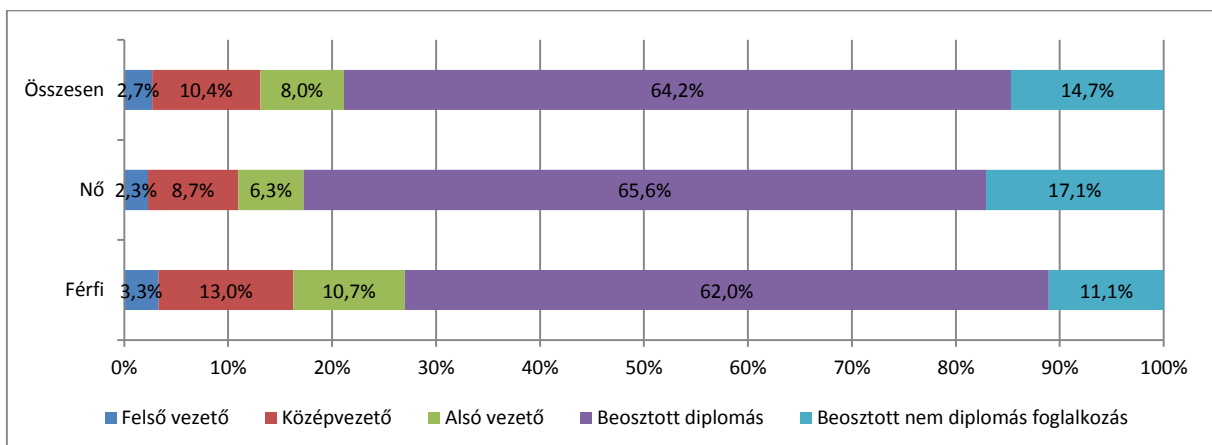
A vezető pozíció gyakoriságát nemek szerinti bontásban elemezve minden vezetői szinten a vezető beosztásban dolgozó férfiak jelentősen nagyobb arányát találjuk. A nem diplomás foglalkozás is lényegesen gyakrabban fordul elő a nők körében.

80. ábra: Vezető pozícióban dolgozók aránya nemek szerint

Alkalmazottként foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=14369

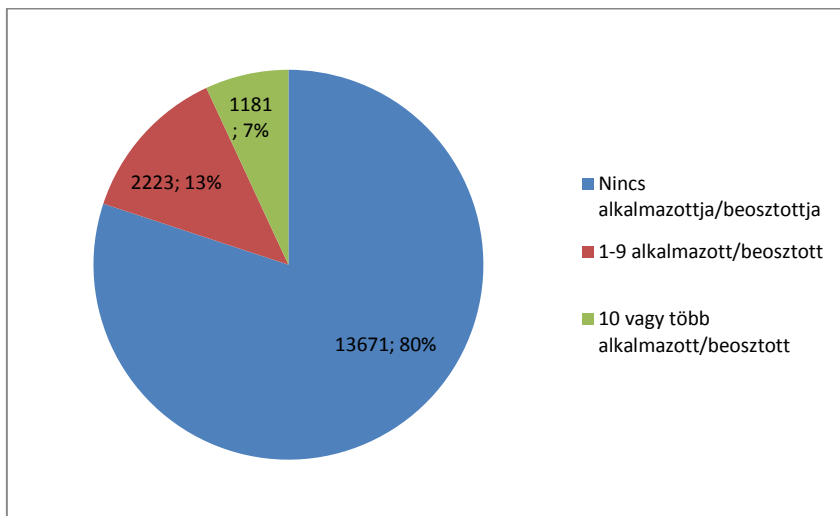
A beosztottak/alkalmazottak számának alakulása a vezető pozíció megoszlásához hasonló képet mutat. A válaszadók 80 százalékának nincs beosztottja, 10 vagy több alkalmazott munkáját mindössze a végzetek 7 százaléka irányítja. (Az eredmények kissé eltérő alakulását az okozhatja, hogy e kérdésben az alkalmazottként foglalkoztatottak mellett az önálló vállalkozók válaszait is vizsgáljuk.)

81. ábra: Alkalmazottak, beosztottak száma

A foglalkoztatottak körében

Esetszám, százalék

N=17075

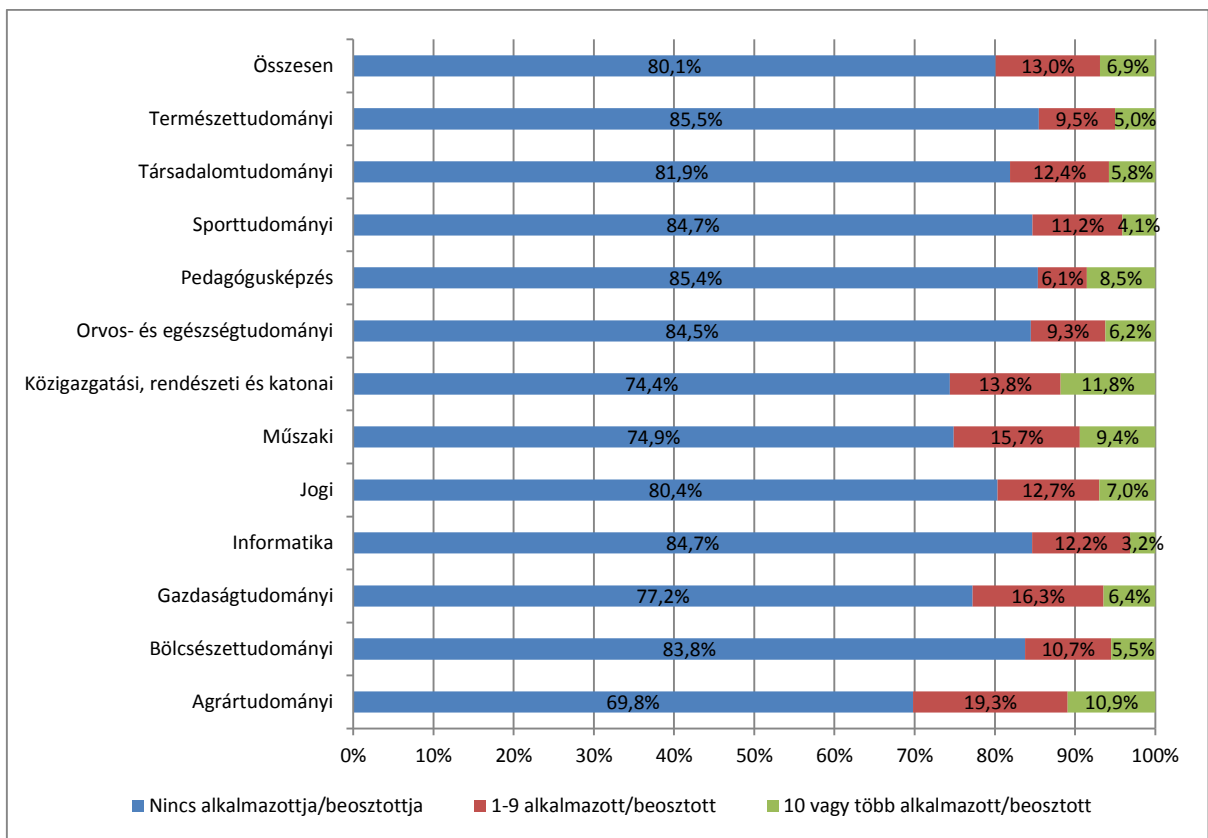
A képzési területi bontás azt mutatja, hogy a legnagyobb esély arra, hogy egy frissdiplomásnak beosztottjai legyenek a közigazgatási, műszaki és agrár szakterületeken adódik.

82. ábra: Alkalmazottak/beosztottak száma képzési területenként

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=16901

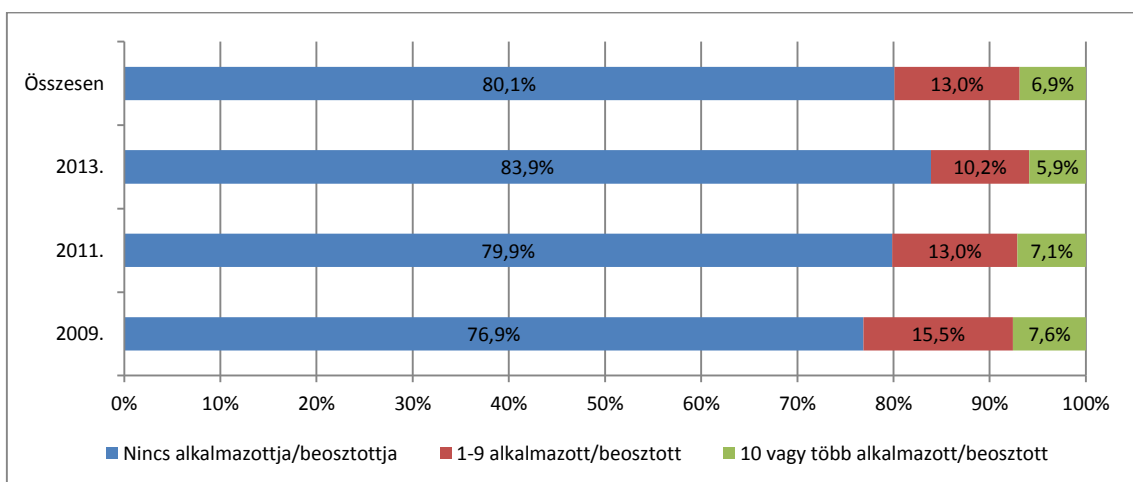
A végzettség megszerzésének éve itt is – akárcsak a vezető pozíció vizsgálatokor – jól mutatja a diplomás életpálya előrehaladását. A régebben végzettek egyértelműen nagyobb arányban irányítják beosztottak munkáját.

83. ábra: Alkalmazottak/beosztottak száma a végzés éve szerint

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=17015

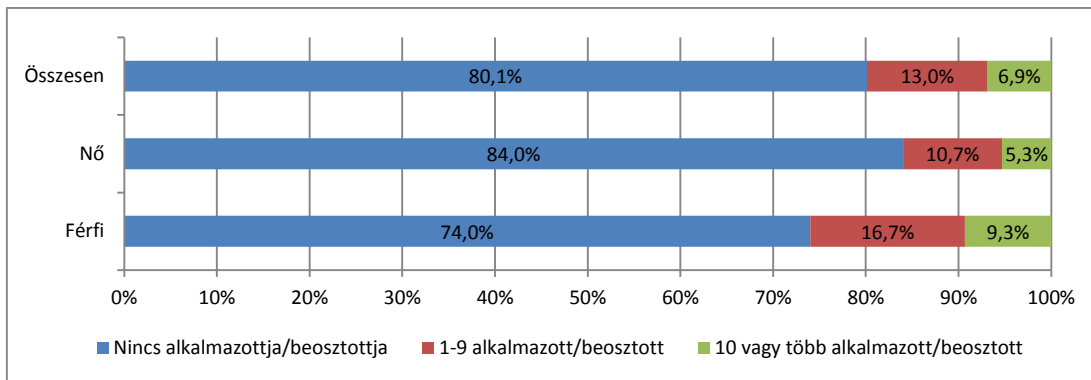
A nemek közti foglalkoztatási és pozícióbeli különbségek itt is leképeződnek: a férfiak esetében lényegesen nagyobb (26%) a beosztottak/alkalmazottak munkáját irányítók aránya, mint a női diplomások között (16%).

84. ábra: Alkalmazottak/beosztottak száma nemek szerint

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=16394

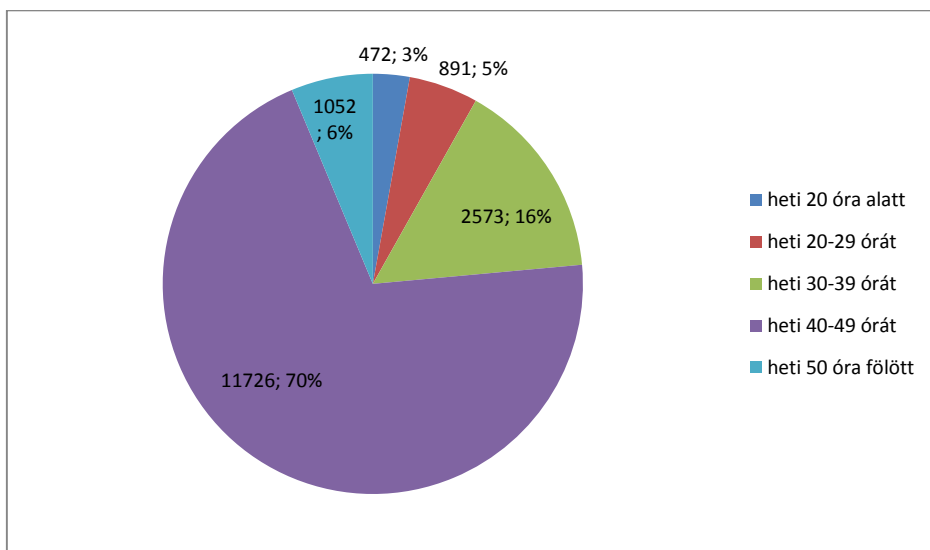
A foglalkoztatott frissdiplomások körében a negyven órát nem elérő, részmunkaidős foglalkoztatás aránya összességében 24 százalékos. A döntő többség – 70% – a hagyományos heti negyven órás munkakörben dolgozik.

85. ábra: A végzettek munkaidő szerinti megoszlása

A foglalkoztatottak körében

Esetszám, százalék

N=16714

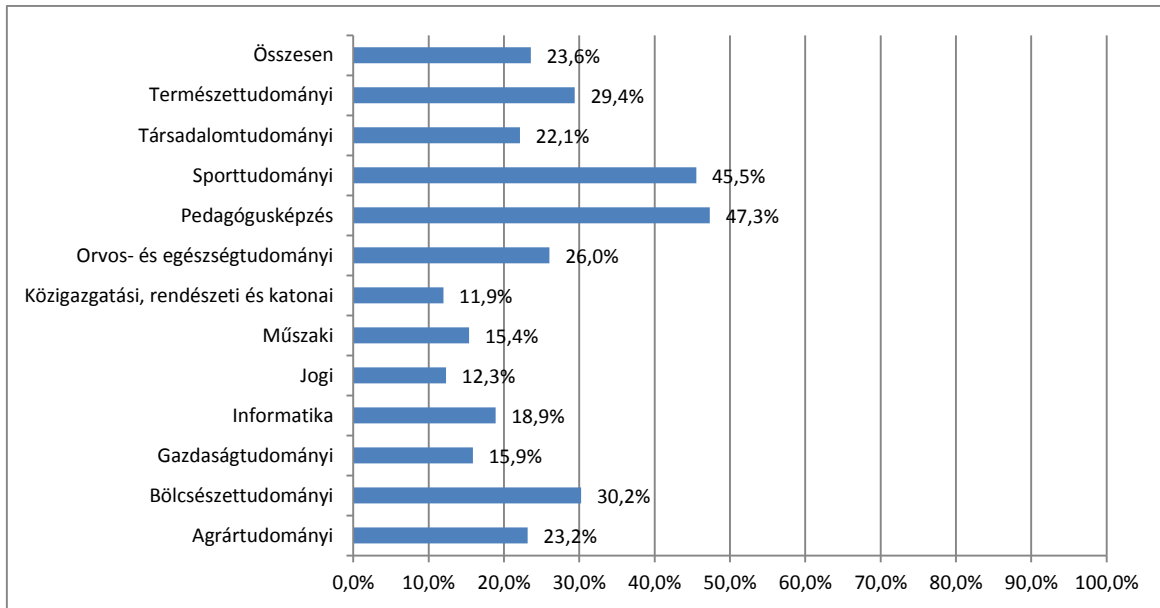
A részmunkaidőben foglalkoztatottak aránya az átlagos 24 százalékot a sporttudomány (45%) és pedagógusképzés (47%) diplomásai körében haladja meg. Az átlagnál lényegesen ritkább a részidős foglalkoztatás a közigazgatási (12%) és jogi (12%) diplomások körében.

86. ábra: Részmunkaidőben foglalkoztatottak aránya képzési területenként

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=16561

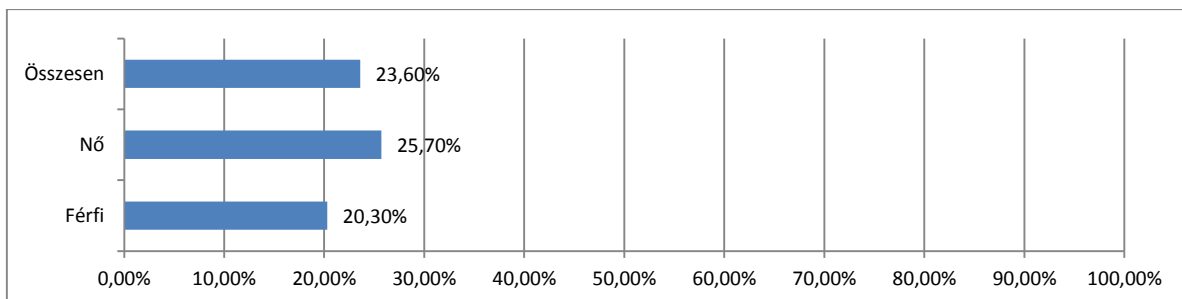
A nőket a férfiaknál nagyobb arányban foglalkoztatják heti 40 órát nem elérő munkaidejű alkalmazási formákban.

87. ábra: Részmunkaidőben foglalkoztatottak aránya nemek szerint

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=16188

6.3. Külföldi munkavégzés

A frissdiplomások körében a végzés óta történt külföldi munkatapasztalat-szerzést a fentiekben elemeztük. Az alábbiakban az aktuális munkaerő-piaci helyzetre vonatkozóan végezzük a megkereséskor külföldön dolgozó végzettek elemzését. A válaszadó frissdiplomások közül a foglalkoztatottak körében 8,8 százalék jelezte, hogy a megkeresés időpontjában külföldön dolgozik.

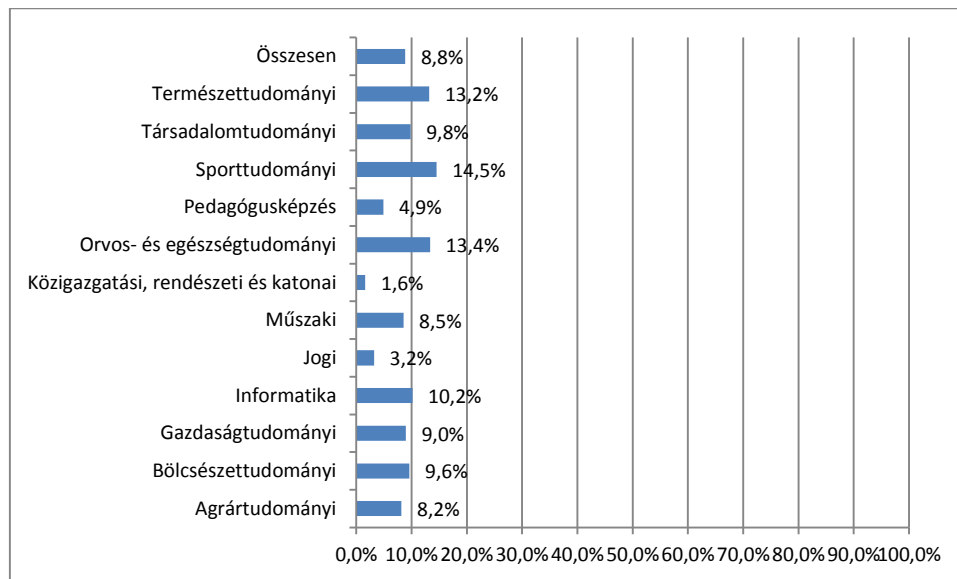
Ez az arány képzési területi bontásban eltéréseket mutat. A külföldi munkavállalás az átlagnál gyakoribb – 13 százalék feletti – az orvos- és egészségtudományi, természettudományi és sporttudományi diplomások körében. Kimondottan ritkának a közigazgatási, jogi és pedagógiai diplomát szerzetek körében mondhatjuk. A férfiak némileg nagyobb eséllyel vállalnak külföldi munkát. Körükben ennek előfordulása 9,8 százalék, szemben a nőknél mért 8,3 százalékos gyakorisággal.

88. ábra: A megkereséskor külföldön dolgozók aránya képzési területi bontásban

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=16825

6.4. Illeszkedés

Az illeszkedés vizsgálata során a diplomás pályakövetés részeként egyrészt a végzett munka tartalma és a tanulmányok szakterülete közti kapcsolatot tárjuk fel (horizontális illeszkedés) másrészt a diploma és a munka ellátásához szükséges végzettségi szint kapcsolatát vizsgáljuk (vertikális illeszkedés).

A foglalkoztatottak körében a végzett munka szakterületi illeszkedése az esetek többségében, 80 százalékában megvalósul. Ez nem feltétlenül jelent kizárólagosságot, többnyire (59%) arról van szó, hogy a végzett munka ellátása megköveteli a szakterületi, vagy ahhoz kapcsolódó végzettséget.

Szoros egyezésről a munka és végzettség között az esetek 20 százalékában számolnak be a frissdiplomások. A nem tanulmányaik szakterületén dolgozók – e tekintetben végzettségük tekintetében pályaelhagyók – aránya összességében 21 százalék. Ezek között vannak 6 százaléknyan, akik szakképzettséget nem igénylő munkát végeznek.

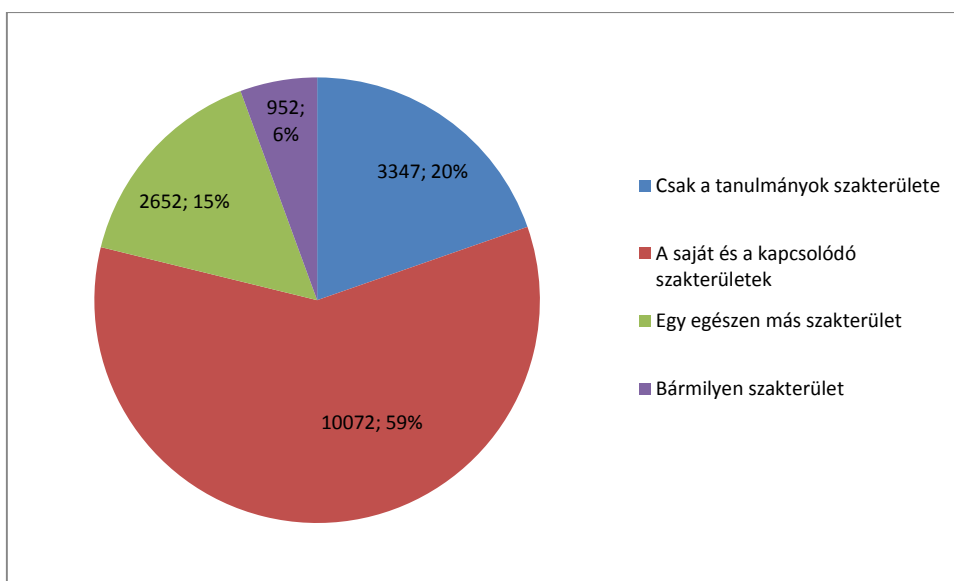
89. ábra: A végzett munka illeszkedése a tanulmányok szakterületéhez

Milyen szakterület felel meg leginkább jelenlegi munkájának?

Foglalkoztatottak körében

Esetszám, százalék

N=17022

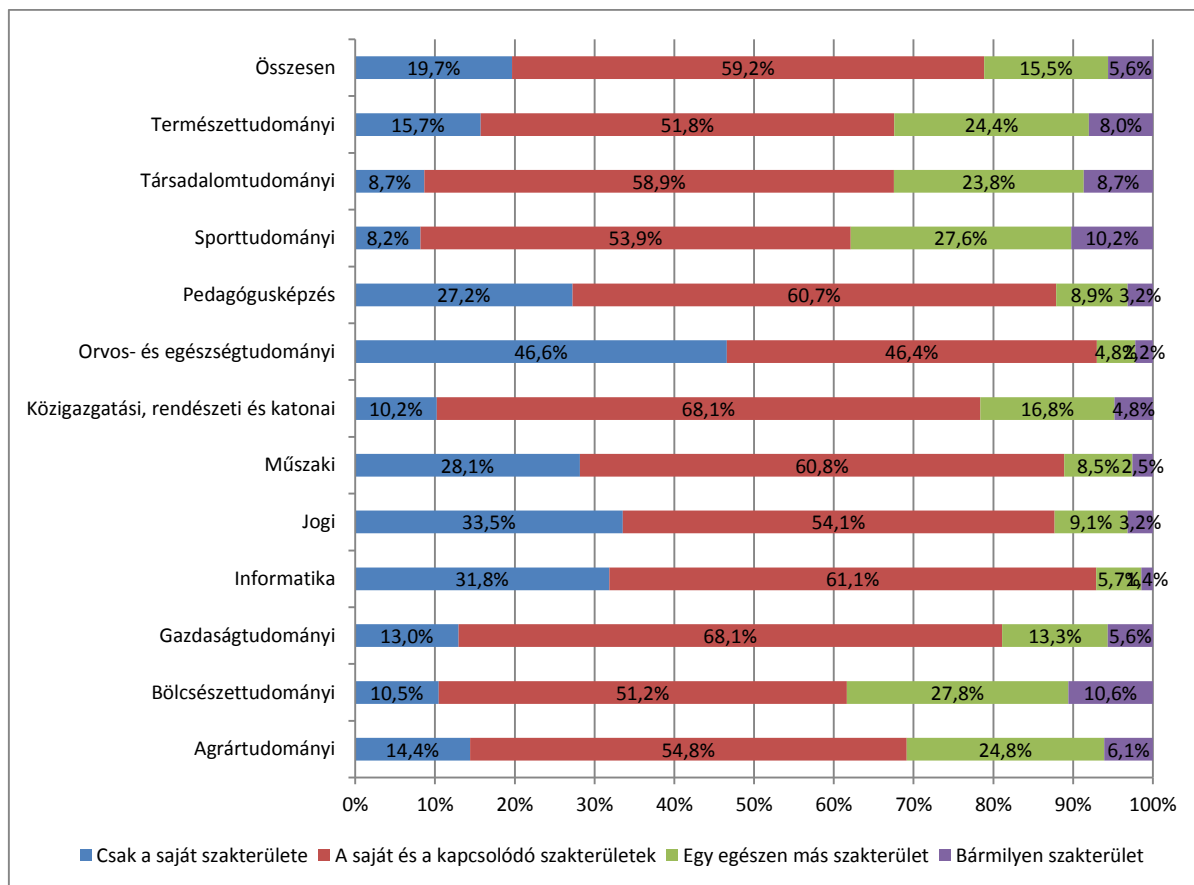
A nem felsőfokú tanulmányaik szakterületén dolgozók aránya a bölcsészettudományi szakterületen a legnagyobb (38,4%), de az átlagnál lényegesen magasabb, egyharmados a sport (37,8%), társadalom- (32,5%) és természettudományi (32,4%) diplomások körében is. Ugyanakkor erősen szakmai vonatkozásúak az orvos- és egészségtudományi, jogi, pedagógiai, műszaki és informatikai diplomákkal betölthető munkakörök. Ezeken a képzési területeken végzettek döntő többsége tanulmányai szakterületén – horizontálisan jól illeszkedő munkakörben – helyezkedett el.

90. ábra: A tanulmányok és a végzett munka horizontális illeszkedése képzési területek szerint

Foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=16846

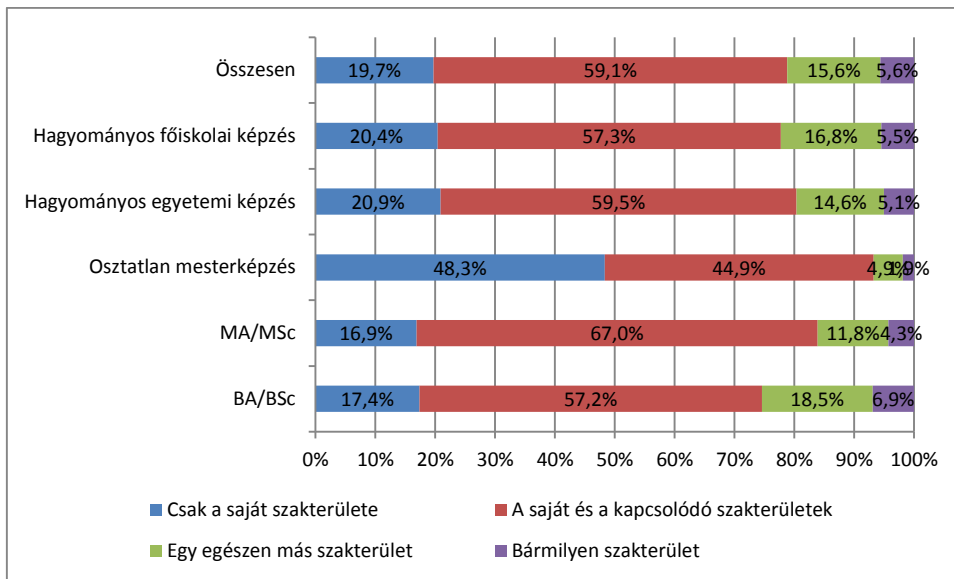
A horizontális illeszkedés képzési szint szerinti bontásban a fentiekkel összhangban az egységes és osztatlan képzések diplomásainál a legmagasabb fokú (93,2%). A legmagasabb pályaelhagyást a bachelor végzettek körében mértünk (itt a végzetek egynegyede nem szakterületén helyezkedett el).

91. ábra: A tanulmányok és a végzett munka horizontális illeszkedése képzési szintek szerint

Foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=16840

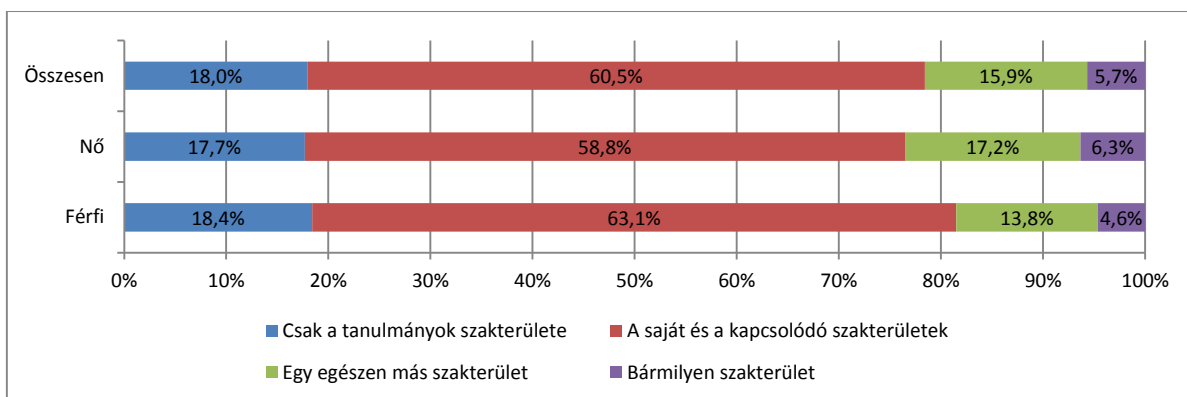
A nem szakterületen végzett munkára nagyobb mértékben van esélye a nőknek a végzést követő években.

92. ábra: A tanulmányok és a végzett munka horizontális illeszkedése nemek szerint

Foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=16357

A képzés és munka illeszkedésének vertikális dimenzióját elemezve arra fókuszálunk, hogy a diplomások – saját szubjektív megítélésük szerint – felsőfokú végzettséget igénylő feladatkört töltenek-e be. Ez az illeszkedés a foglalkoztatottak válaszai alapján az esetek 83 százalékában valósul meg. Tehát a frissdiplomás foglalkoztatottak 17 százaléka érzi úgy, hogy munkája nem igényel felsőfokú végzettséget.

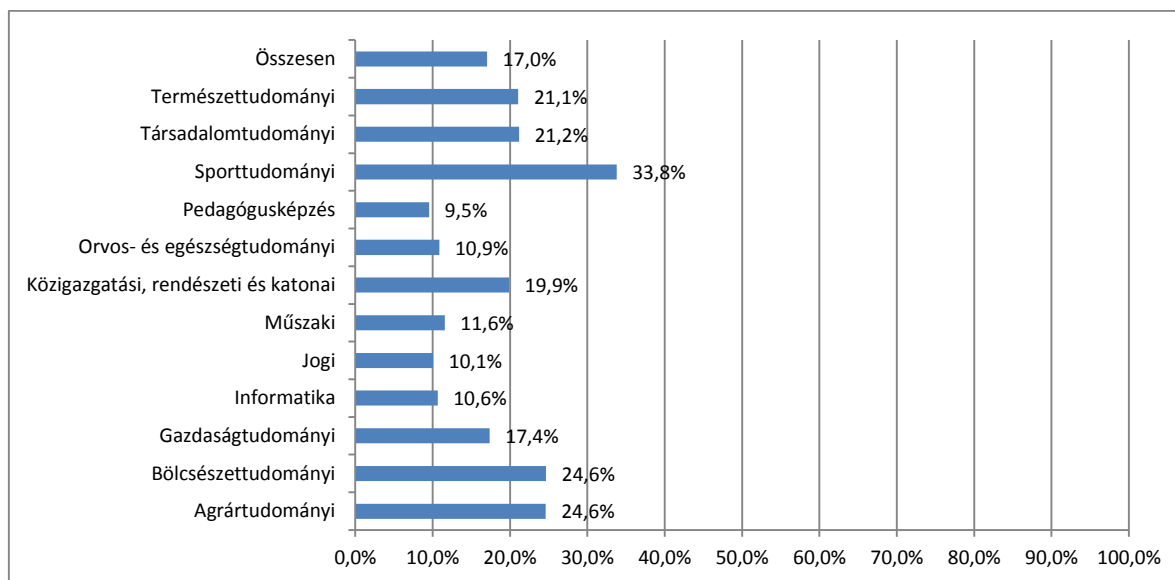
A felsőfokú végzettséget nem igénylő munkát végzők aránya az átlagosnál magasabb a bölcsész, agrár (25-25%) és sporttudományi (34%) területek végzettjei között. Ritkának, tíz százalék körülnek mondható mindez ugyanakkor jogi, informatikai, pedagógiai vagy orvosi-egészségtudományi diplomával.

93. ábra: Felsőfokú végzettséget nem igénylő munkát végzők aránya képzési területek szerint

Foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=16806

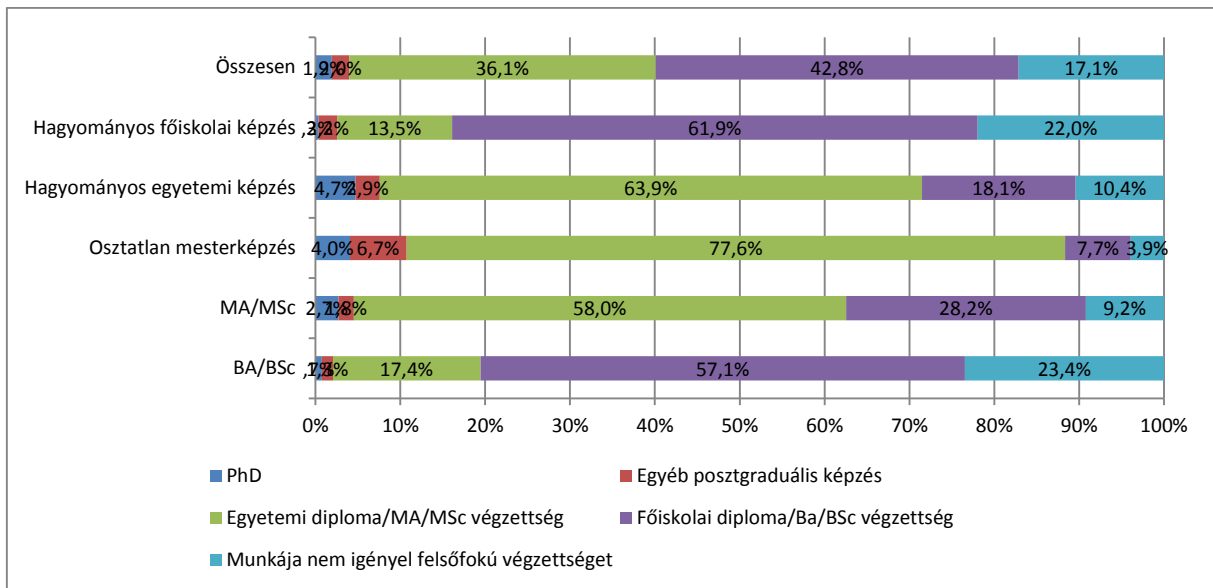
A felsőfokú végzettséget nem igénylő munkát végzettek aránya a hagyományos főiskolai és a bachelor képzéseket végzettek között a legmagasabb, 22-23 százalékos. A horizontális illeszkedés tekintetében is itt találtuk a legkevésbé kedvező mutatókat.

94. ábra: A tanulmányok és a végzett munka vertikális illeszkedése képzési szintek szerint

Foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=16792

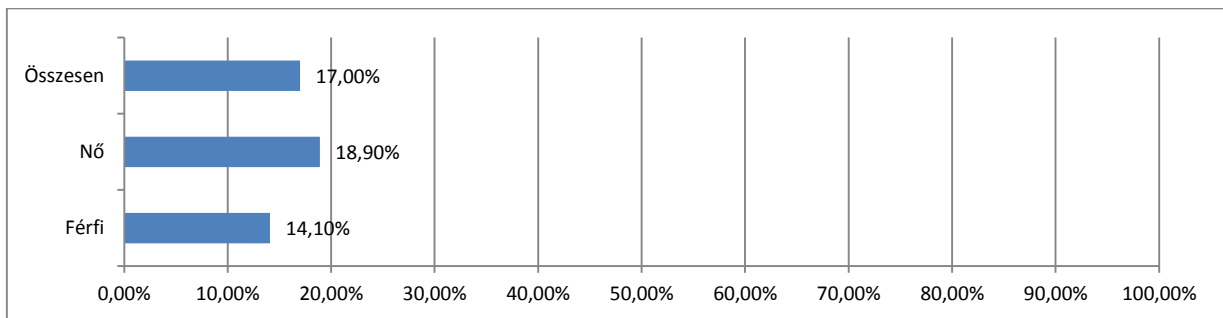
A vertikális illeszkedés adatai nemek szerinti bontásban ismételten a női végzettek kedvezőtlenebb munkaerő-piaci helyzetét mutatják. A foglalkoztatásban álló nők majd egyötöde úgy véli, munkája ellátása nem igényel felsőfokú végzettséget. Ugyanez az arány a férfiak között 14 százalékos.

95. ábra: Felsőfokú végzettséget nem igénylő munkát végzők aránya nemek szerint

Foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=16382

6.5. Mellékállás

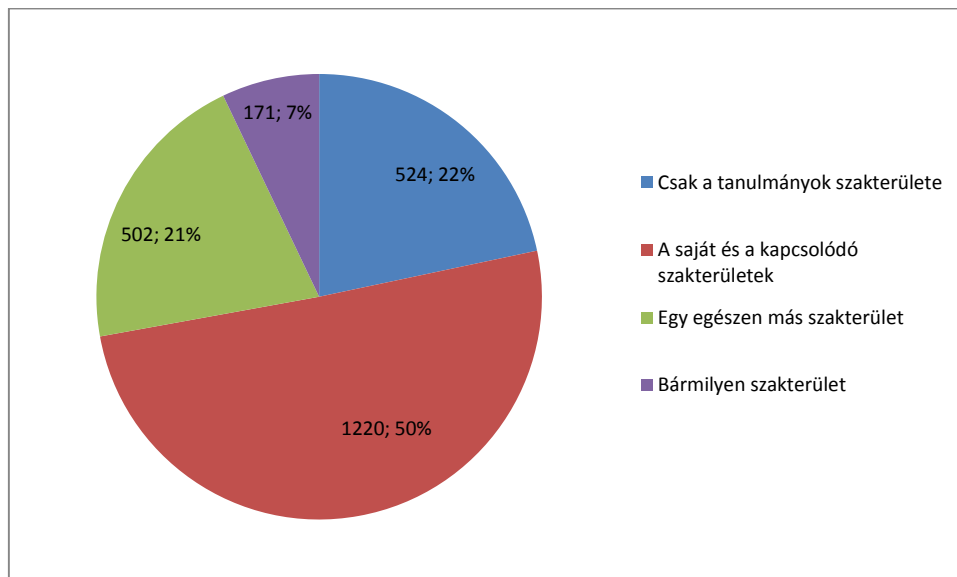
A megkérdezett, foglalkoztatásban álló frissdiplomások 14 százaléka jelezte, hogy főállású foglalkoztatása mellett mellékállásban avagy másodállásban is dolgozik. Ez a kiegészítő munkatevékenység az esetek 72 százalékában részben vagy teljesen szakmai kapcsolódású. A mellékállásban végzett munka eszerint a főálláshoz képest kismértékben kedvezőtlenebb horizontális illeszkedést mutat.

96. ábra: A mellékállás és a végzettség szakterületének illeszkedése

A mellékállással rendelkező foglalkoztatottak körében

Esetszám, százalék

N=2419

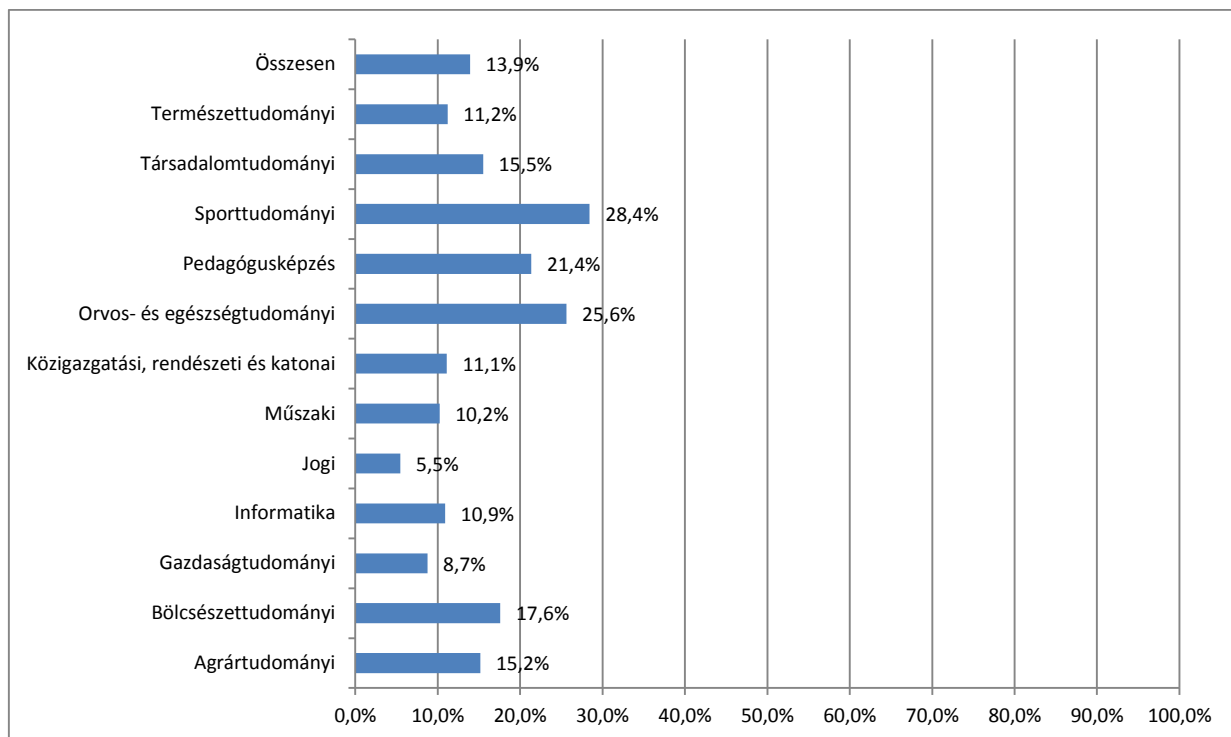
A mellékállás, másodállás vállalása különösen az egészségügyi (26%), pedagógiai (21%) és sporttudományi (28%) diplomával rendelkező végzettek körében haladja meg az átlagot. Jogi (5%), gazdaságtudományi (9%) diplomával az átlagnál ritkább ez a típusú kereset-kiegészítés.

97. ábra: A mellékállással rendelkezők aránya képzési területi bontásban

Foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=16724

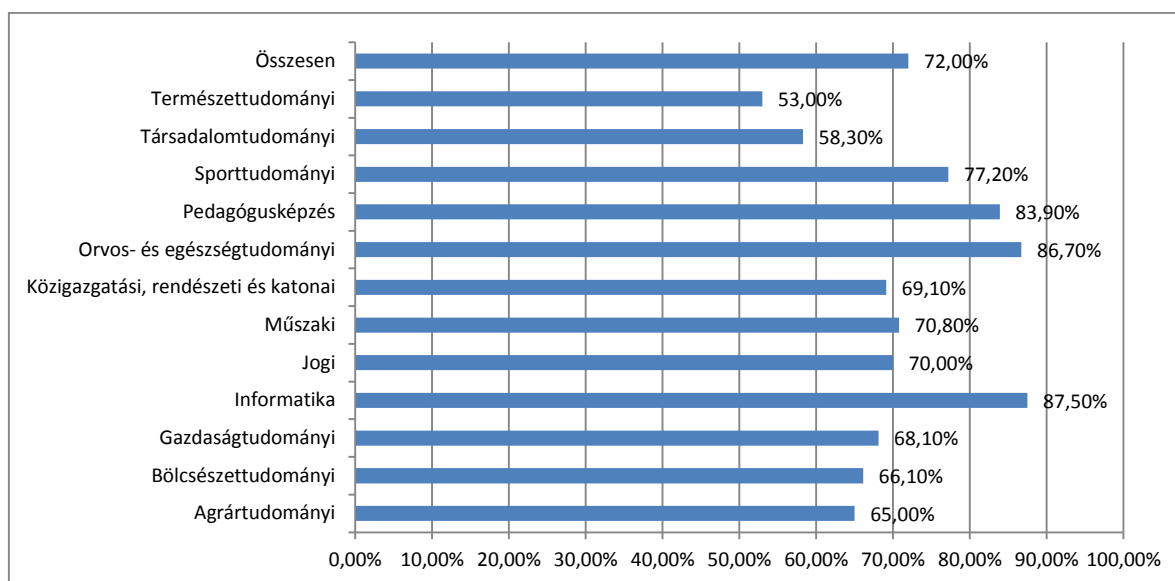
A mellékállás jellemzőinek feltárása során a gyakoriságon túl a mellékállásként végzett tevékenység illeszkedését is vizsgáltuk, a mellékállást vállalók körében. Ennek során az esetek 72 százalékában találtunk szakterülethez illeszkedő tevékenységet. Ez az arány a pedagógusképzési, orvosi-egészségügyi és az informatikai területeken diplomázott, mellékállással rendelkezők körében meghaladja az átlagot. E szakterületek diplomásai esetében tehát a mellékállás alapvetően szakmai munkát jelent. A természet- és társadalomtudományi diplomával végzett mellékállások esetében fordul elő legnagyobb arányban az illeszkedés hiánya.

98. ábra: A szakterülethez kapcsolódó mellékállással rendelkezők aránya képzési területi bontásban

A mellékállással rendelkezők körében

Százalékos megoszlás

N=2375

VII. A frissdiplomások jövedelme

A diplomás pályakövetés kérdőívében a jövedelem mérése során a foglalkoztatottaktól a legutóbbi, jövedelmi szempontból átlagosnak tekinthető hónap főállásból származó jövedelmének havi nettó adatait gyűjtjük. Az önbevalláson alapuló adatok szerint a Magyarországon elhelyezkedett frissdiplomások havi nettó átlagjövedelme 179.450 forint. A jövedelmet a végzettek teljes körében, tehát a külföldön dolgozóakra kiterjedően is vizsgálva ennél magasabb, 196.760 ezer forintos havi nettó átlagjövedelmeket mérhetünk. Összevetésként, a KSH által 2014-ben mért (2014. január-októberi) átlag-jövedelmi adatok (KSH Gyorstájékoztató 2014. december 19., sorszám: 164.) nemzetgazdasági szinten (a családi adókedvezmények nélkül) 153.500 forintos nettó havi keresetet mutatnak. Ezen belül a fizikai foglalkozásúaké 104.900 Ft, a szellemi foglalkozásúaké 207.900 Ft volt. Egyfelől tehát a diploma (ezzel összefüggésben a szellemi munka) egyértelmű jövedelem-többletet jelent a munkaerő-piacon, másfelől a teljes népességre vonatkozó adatok tanúsága szerint a diplomás bérelőny időbeni növekedése is prognosztizálható.

Az alábbiakban a frissdiplomások által megadott keresetek alakulásának több háttérváltozó szerinti bontását mutatjuk be. A keresetek minden esetben a foglalkoztatottak körében mért, önbevalláson alapuló, utolsó átlagos keresetű hónapra vonatkozó nettó összegek. Az elemzés során döntően a Magyarországon dolgozók átlagkereseteinek alakulását vizsgáljuk. Néhány esetben – ahol ezt külön jelezzük is – a hazai adatokkal az összes foglalkoztatásban álló jövedelmi adatát is összevetjük. Ugyanakkor a külföldön szerzett kereseteket külön nem vizsgáljuk, tekintettel az alacsony elemszámra.

A jövedelmeket képzési területi bontásban vizsgálva a legmagasabb átlagértékeket a műszaki, informatikai és gazdaságtudományi diplomások keresetében mértük. Jövedelmi hátrányt elsősorban a pedagógusképzéshez, a sport- és agrártudományi diplomákhoz társíthatunk. A Magyarországon szerzett jövedelmeket az összes végzett jövedelmével (amely a külföldön szerzett jövedelmet is magába foglalja) összevetve érzékelhetjük a külföldi munka anyagi hozadékát, bár az eredményekben a külföldi munkavállalás fentebb tárgyalt gyakorisága is szerepet játszik. A teljes jövedelmi szint

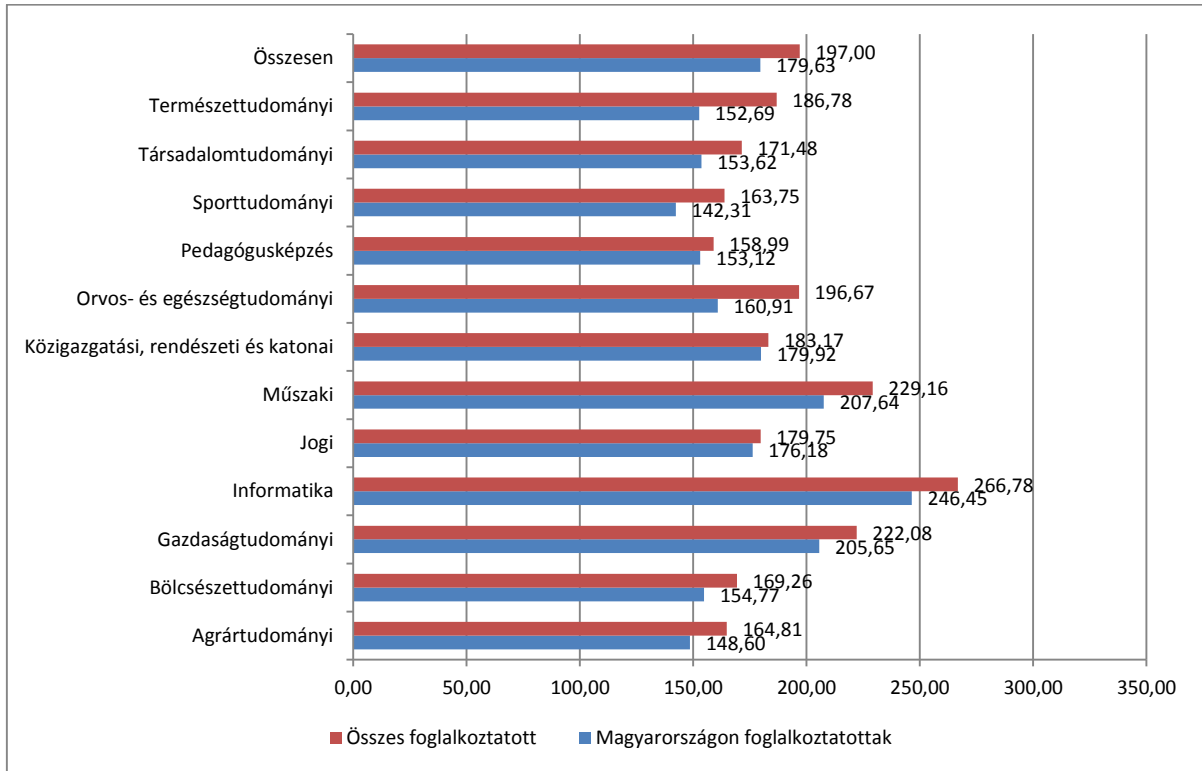
figyelembe vétele leginkább az orvos- és egészségtudományi, természettudományi és műszaki területeken emeli meg az átlagos kereseti szintet.

99. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek képzési terület szerinti bontásban

Foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=14247; 13124

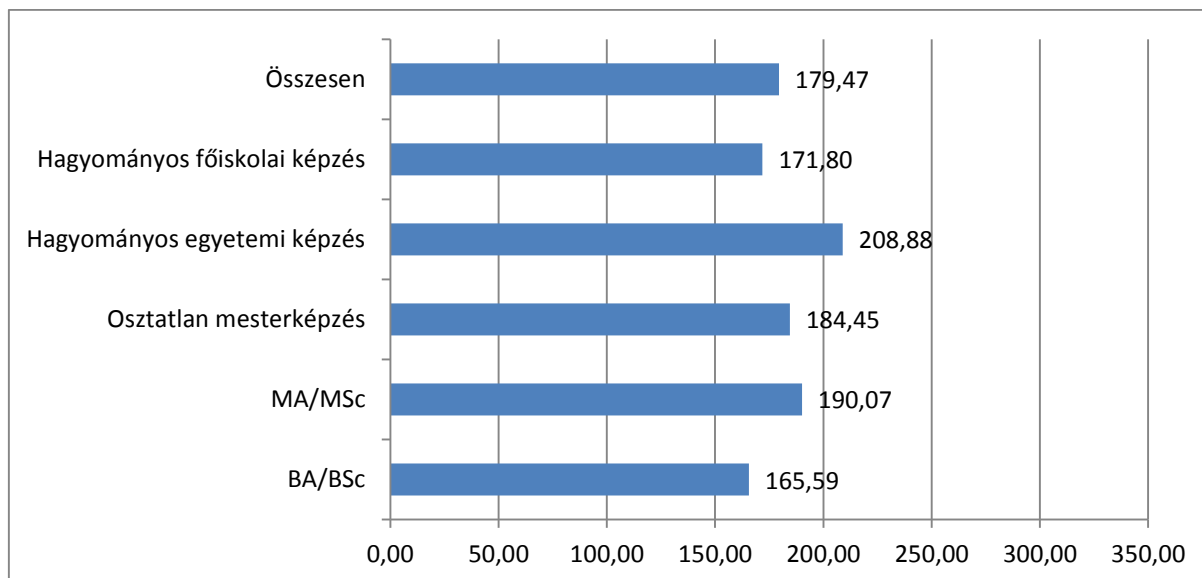
A jövedelmek képzési szint szerinti megoszlását vizsgálva figyelembe kell vennünk, hogy a Bologna előtti rendszer „hagyományos” jelzővel ellátott képzéseinek végzettségét inkább a régebben kilépettek közül kerülnek ki. Az időtényező tehát – a felsőoktatási struktúraváltás révén – bizonyosan kihat a jövedelmek képzési szint szerinti alakulására. Ennek megfelelően a hagyományos egyetemi diplomához társul a legmagasabb átlagkereset. Átlag felettinek mondhatók ugyanakkor a mesterképzési diplomák megszerzése utáni frissdiplomás jövedelmek is. A bachelor diplomások átlagkeresete a legalacsonyabb.

100. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek képzési szint szerinti bontásban

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

Magyarországon foglalkoztatottak körében

N=13110

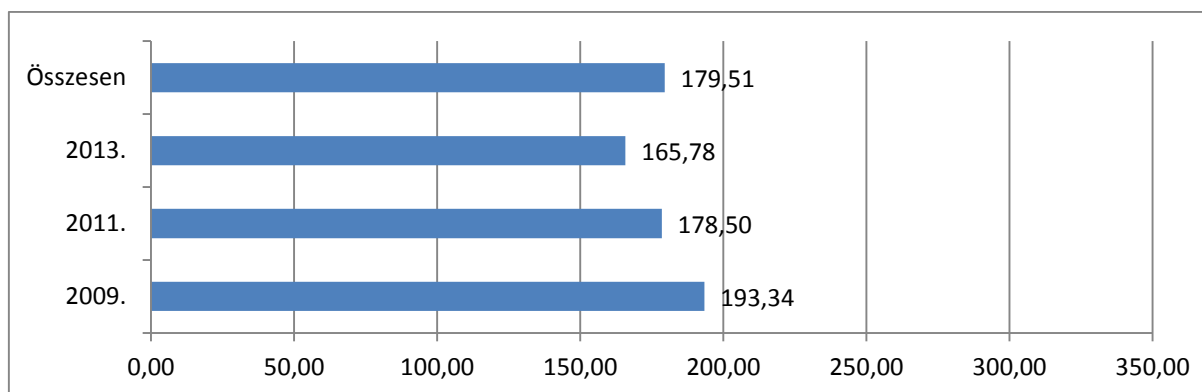
A diplomások által elért jövedelem időbeni alakulása a felsőfokú végzettséghez kapcsolódó munkaerő-piaci lehetőségek, körülmények alakulását érzékelteti. Fontos információt hordoz a diplomások foglalkoztatási helyzetében rejlő fejlődési lehetőségekről. A jövedelemre vonatkozó visszajelzések alapján látszik, ahogyan a frissdiplomások fizetése a végzés évétől távolodva fokozatosan növekszik. Mindez a már eleve az országos átlagot meghaladó jövedelmi szint mellett megerősíti a diploma kedvező munkaerő-piaci megtérülését.

101.ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a végzettség éve szerinti bontásban

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

Magyarországon foglalkoztatottak körében

N=13196

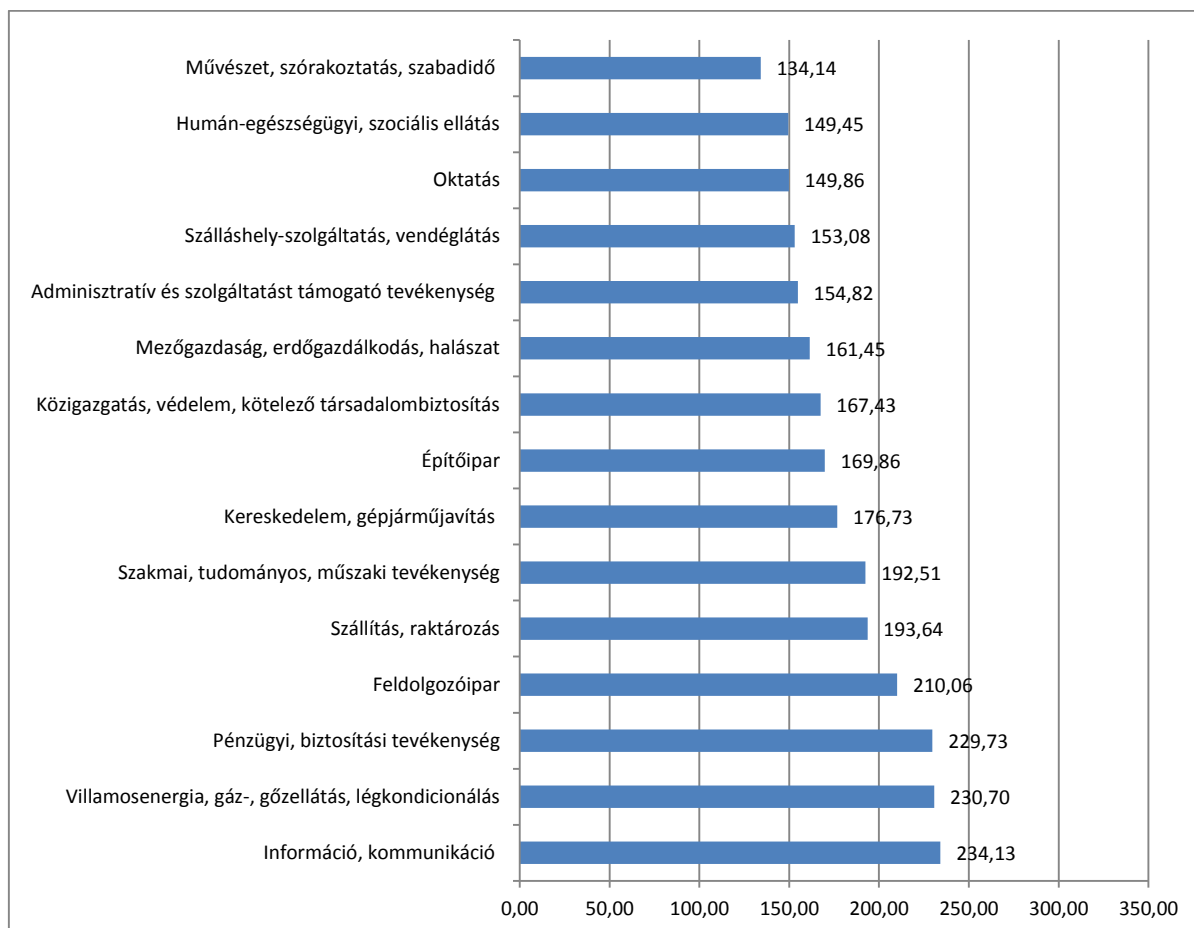
A jövedelmek ágazati szintű vizsgálatát kizárólag a legnagyobb foglalkoztatói ágazatokra végeztük el. (Az eredmények bemutatásához fontos kiegészítés, hogy a vizsgálatban mind a jövedelmek, mind az ágazati besorolások változói nagy adathiánnyal terheltek.) E körön belül a hazai munkaerőpiacon a legmagasabb frissdiplomás fizetéseket az energia-, pénzügyi-, info-kommunikációs szektorok vállalataiban találtuk. A legalacsonyabb Magyarországon szerzett jövedelmeket az oktatás, egészségügy, vendéglátás és művészet ágazata kínálja.

102. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a foglalkoztatottak ágazata szerinti bontásban

A Magyarországon foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=13093

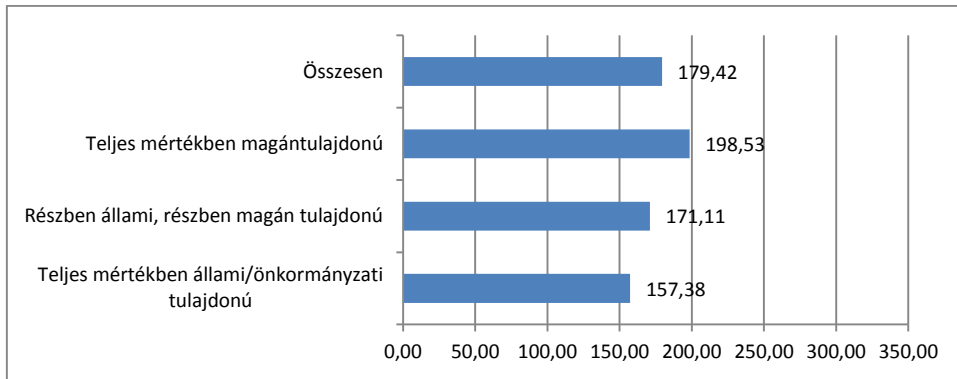
A munkáltató tulajdonviszonyait tekintve a magánszféra vállalati által kínált jövedelmek lényegesen (több mint 40 ezer forinttal) magasabbnak bizonyultak, mint a közszférában mért átlagkereset.

103. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a munkáltató tulajdonviszonya szerinti bontásban

A Magyarországon foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=13077

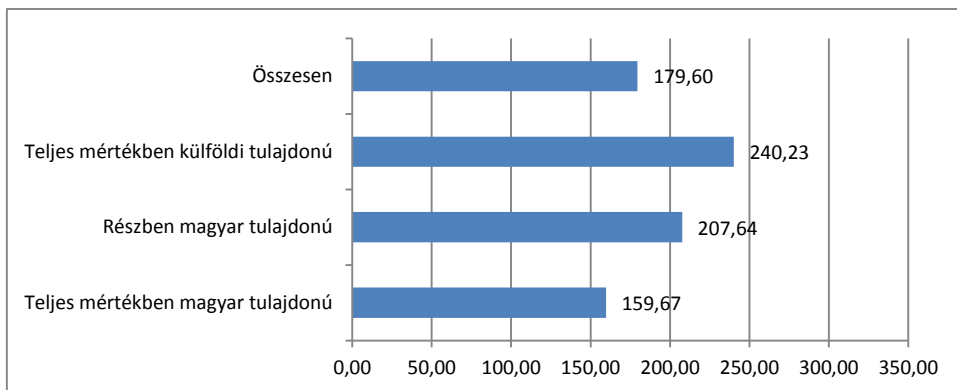
A Magyarországon foglalkoztatottak közül a külföldi tulajdonú cégek alkalmazottai számoltak be a legmagasabb, 240 ezer forintos átlag jövedelmekről.

104.ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a munkáltató tulajdonviszonya szerinti bontásban

A Magyarországon foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=13086

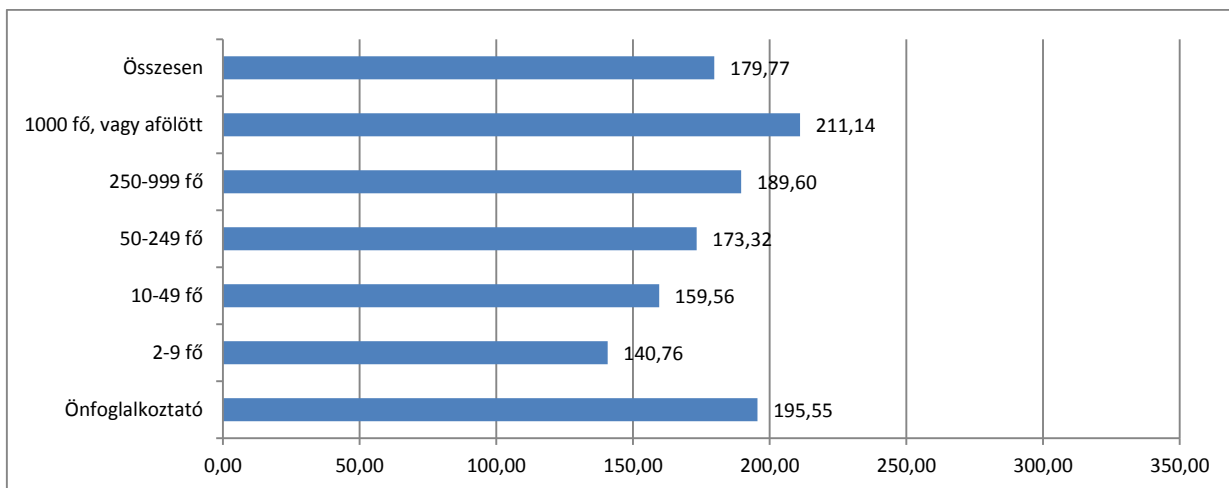
A hazai frissdiplomás átlagjövedelmek a foglalkoztató cég alkalmazotti létszámának emelkedésével párhuzamosan növekednek.

105.ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a munkáltató foglalkoztatott-létszáma szerinti bontásban

A Magyarországon foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=13147

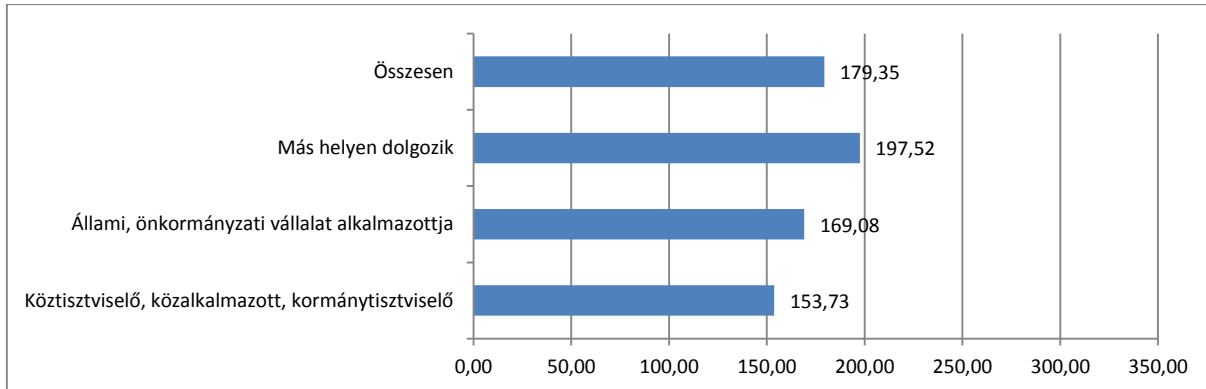
A munkaviszony típusán alapuló kategorizáció – a fentiekkel összhangban – azt mutatja, hogy a közszférában köztisztviselőként, közalkalmazottként, kormánytisztviselőként elért átlagfizetések lényegesen alatta maradnak a nem állami alkalmazottak átlagbérének.

106.ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a foglalkoztatási forma szerinti bontásban

A Magyarországon foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=13147

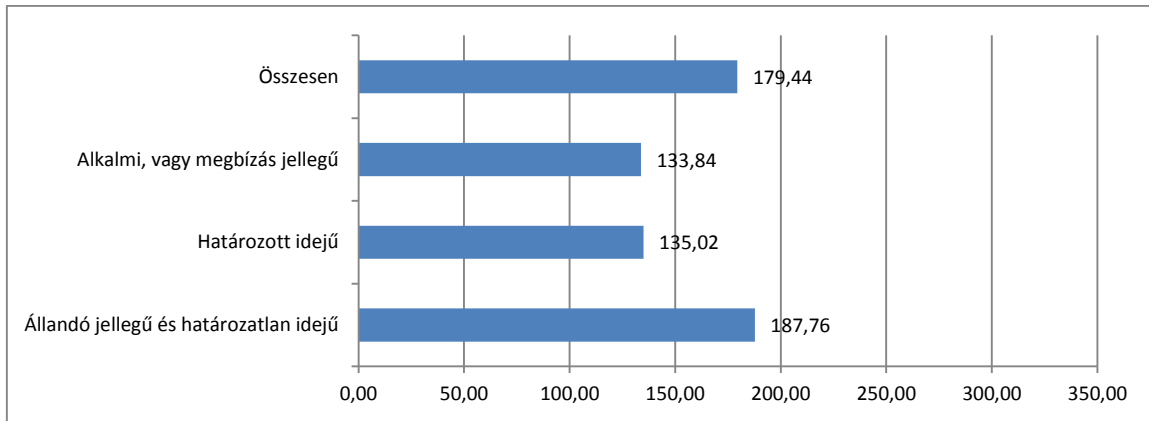
A munkaszerződés típusai alapján a határozatlan idejű szerződéssel foglalkoztatottak jövedelme mutatkozik magasabbnak, a határozott időre szóló foglalkoztatási formához társulnak a legalacsonyabb havi átlagkeresetek.

107.ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a foglalkoztatottak munkaviszonya szerinti bontásban

A Magyarországon foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=13142

A vezető pozíció és azon belül az egyes szintek hierarchiája leképeződik a frissdiplomás átlagjövedelmek alakulásában is. A legalacsonyabb átlagkeresetet (nettó 120 ezer Ft) a beosztottként nem diplomás munkakörben dolgozók körében mértük.

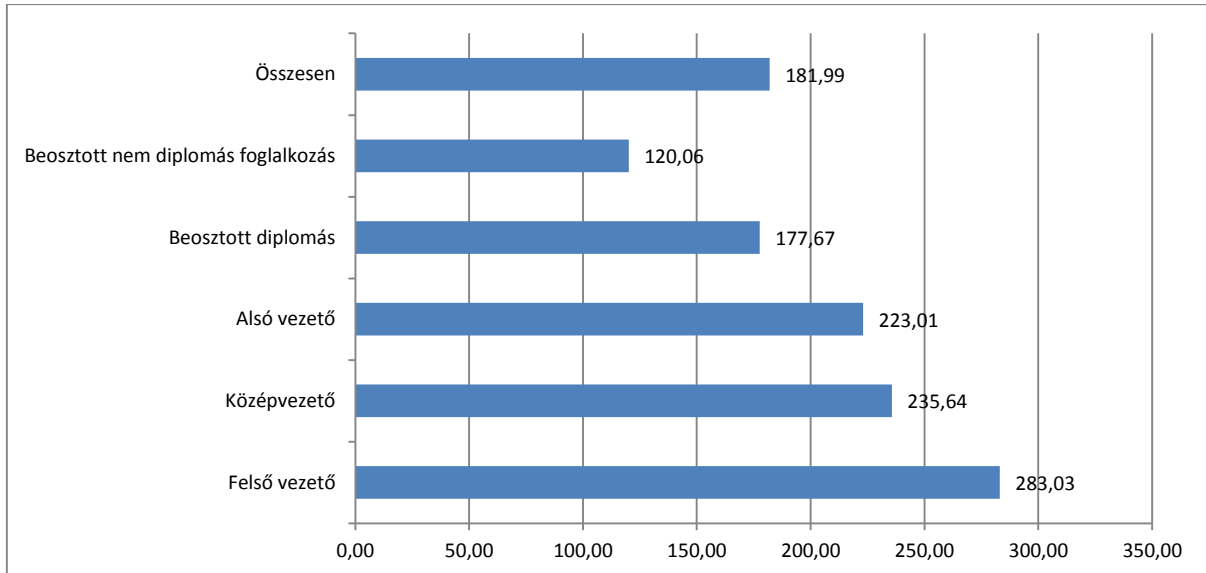
108. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a foglalkoztatottak pozíciója szerinti bontásban

Alkalmazottként foglalkoztatottak körében

Magyarországon foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=11131

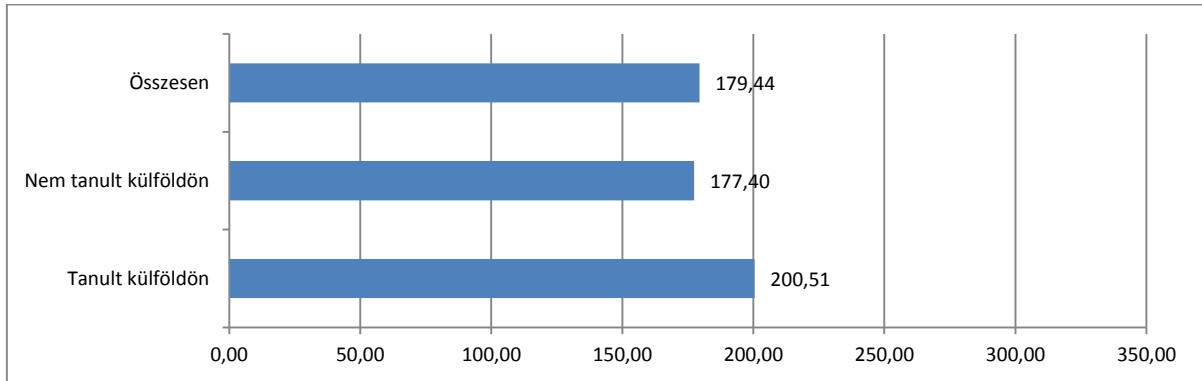
A jövedelmek alakulására esetlegesen ható tanulmányi háttértényezőket áttekintve a felsőoktatási évek alatt végzett külföldi tanulmányok a végzés után magasabb átlagjövedelemmel társulnak. A Magyarországon foglalkoztatottak körében a külföldi tanulmányokat folytatók átlagos bértöbblete megközelíti a havi nettó 23 ezer forint.

109. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a végzettséget megelőző külföldi tanulmányok szerinti bontásban

A Magyarországon foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=13236

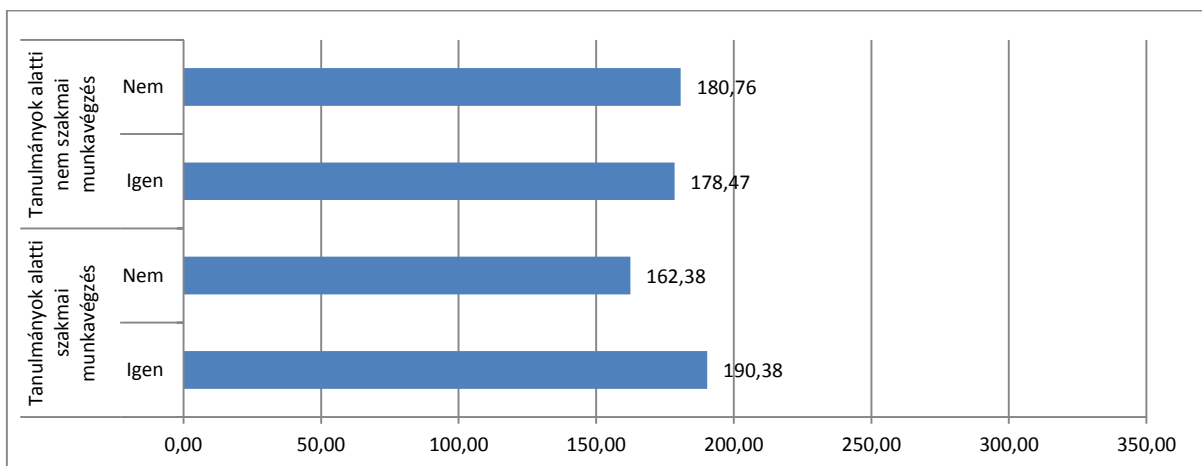
A felsőfokú tanulmányok alatti munkatapasztalat-szerzés esetében külön vizsgáltuk a szakterületi és a nem szakmai munkát. A jövedelmi adatok azt mutatják, hogy amíg a szakmai munkavégzés egyértelműen pozitívan függ össze a későbbi keresettel, addig a tanulmányok alatti nem szakmai munkavállalás esetében nem mérhetőek jelentős jövedelmi eltérések a végzés utáni években.

110. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a végzettséget megelőző munkatapasztalat szerinti bontásban

A foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=13052; 13160

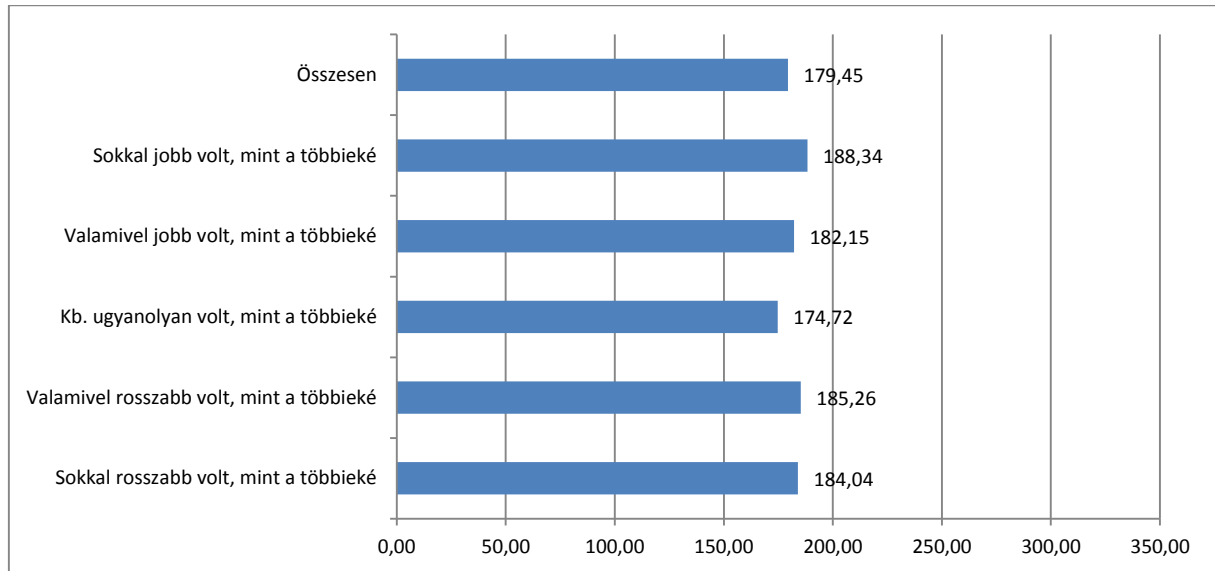
A tanulmányok alatti egyéb többletteljesítmény közül a többiekhez viszonyított tanulmányi eredmény és a későbbi jövedelem kapcsolatát vizsgáltuk. Az eredmények szerint a szakos átlagnál (saját megítélésük alapján) sokkal jobban teljesítők magasabb jövedelemről jeleznek vissza frissdiplomásként. Azonban a relatíve gyengébb tanulmányi eredmény nem feltétlenül párosul alacsonyabb átlagfizetéssel. A legalacsonyabb fizetési átlagokat az átlagos tanulmányi eredményűek között mértük.

111.ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a többiekhez viszonyított tanulmányi eredmény szerinti bontásban

A foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=13184

A férfiak és nők elhelyezkedése közt a fentiekben tapasztalt jelentős foglalkoztatási különbségek a jövedelmek szintjén is megmutatkoznak. A Magyarországon foglalkoztatott frissdiplomások közül a férfiak átlagosan havi 55 ezer forinttal keresnek többet a női diplomásoknál.

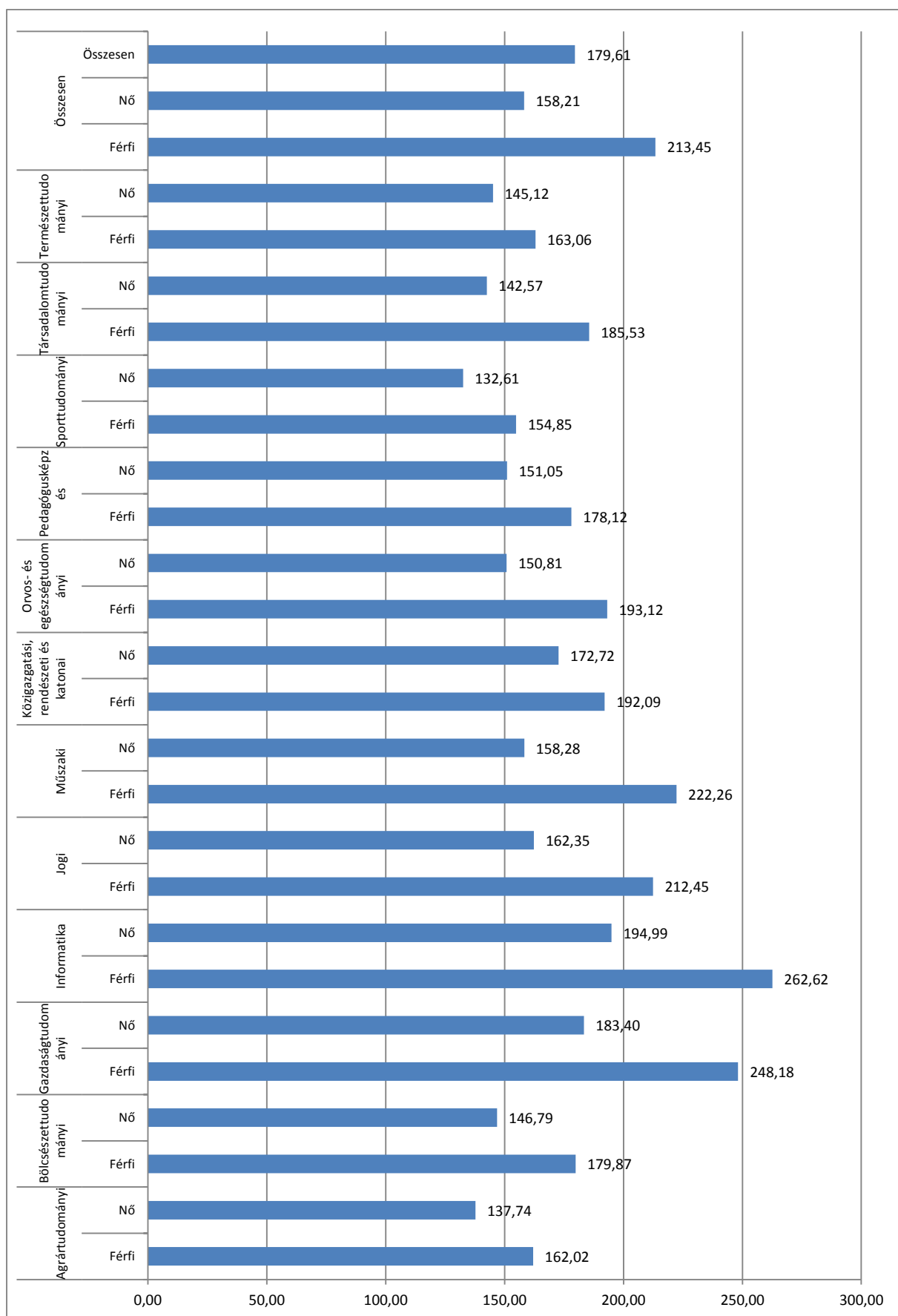
A nemek közötti jelentős jövedelmi különbségekre nyilvánvalóan kihatással vannak az elhelyezkedés szakterületi eltérései. Az egyes képzési területeken belül sem kiegyenlített a végzettek aránya. Ha a nemi bontásban vizsgált jövedelmeket képzési területenként elemezzük, a férfiak és nők átlagkeresete közt eltéréseket találunk. A nők minden képzési területen legalább 20 ezer forinttal kevesebb átlagberről számolnak be. A legkisebb különbség a természettudományi és közigazgatási területeken mérhető, de mértéke itt is megközelíti a húszezer forintos havi átlagot. A nemek közötti jövedelmi különbségek informatikai, műszaki vagy gazdaságtudományi végzettséggel a hatvanezer forintot is meghaladják.

112.ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek nemek szerinti bontásban, az egyes képzési területeken

A Magyarországon foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=12680

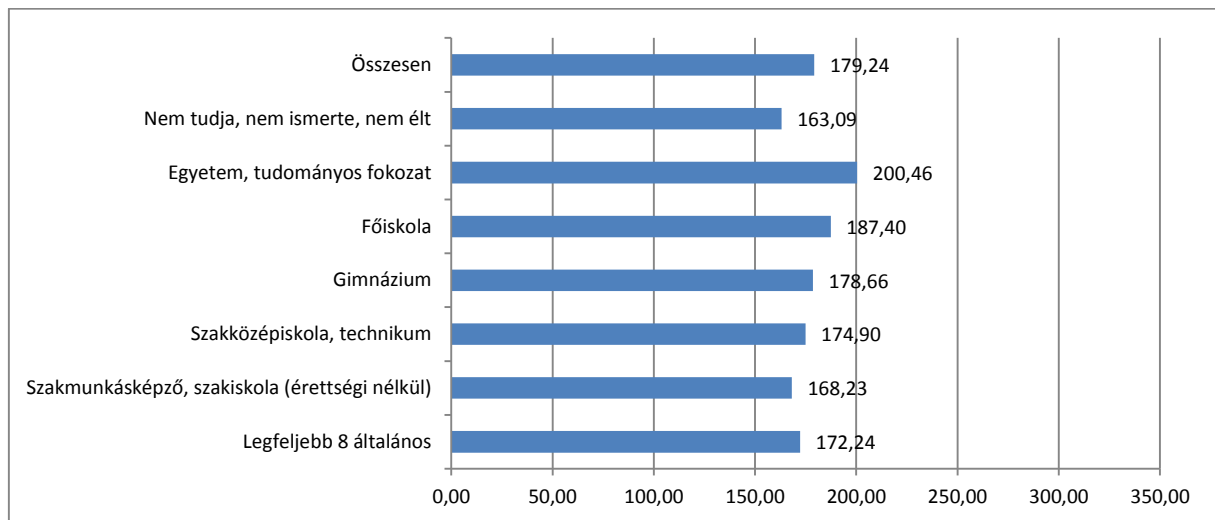
A jövedelmeket esetlegesen befolyásoló társadalmi háttér-tényezők között a szülők iskolai végzettsége és a frissdiplomás jövedelem közti kapcsolatot vizsgáltuk. A frissdiplomás átlagkeresetek az apa iskolai végzettsége alapján csoportosítva szembetűnően leképezik a képzési hierarchiát (kivételt ez alól az igen kis elemszámú legalacsonyabb végzettségi kategória jelent).

113.ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek az apa legmagasabb iskolai végzettsége szerinti bontásban

A foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=13054

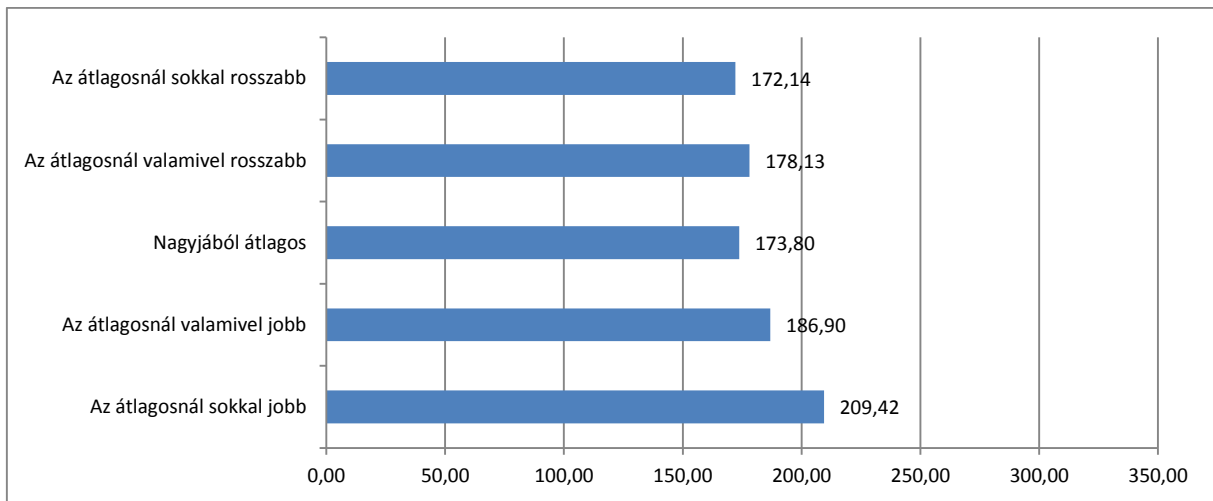
A társadalmi származási háttér másik mutatójaként a gyermekkori család szubjektíve megítélt anyagi helyzetét vonjuk be a vizsgálatba. Ennek alapján azt találtuk, hogy a kedvezőbb anyagi helyzetű családokból származók később a munkaerőpiacon magasabb saját jövedelemről számolnak be. A családi anyagi helyzet negatív pólusán a közepes keresetű családok gyermekeihez képest e különbségek a frissdiplomás keresetekben nem tükröződnek.

114.ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a kibocsátó család anyagi helyzete szerinti bontásban

A foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=13071

VIII. Elégedettség

A frissdiplomások munkával való elégedettségét a foglalkoztatásban állók körében, 4 fokú skálán, 7 elemű kérdéssorral mérjük. A skálán megadott értékek alapján kapott eredményeket az adott szemponttal elégedettek illetve teljesen elégedettek (3-as, ill. 4-es értéket adók) válaszadókon belüli arányával interpretáljuk. A végzett munkával való elégedettség egyes szempontjai közül a legnagyobb arányban munkájuk szakmai, tartalmi részével elégedettek a frissdiplomások (78%). A munka megítélése összességében is kedvező, emellett a személyi körülmények kapcsán is 76 százaléknian jelezték elégedettségüket. A legkedvezőtlenebb visszajelzések a jövedelemmel, juttatásokkal és karrierlehetőségekkel kapcsolatban érkeztek. E tényezővel a végzeteknek kevesebb, mint kétharmada elégedett.

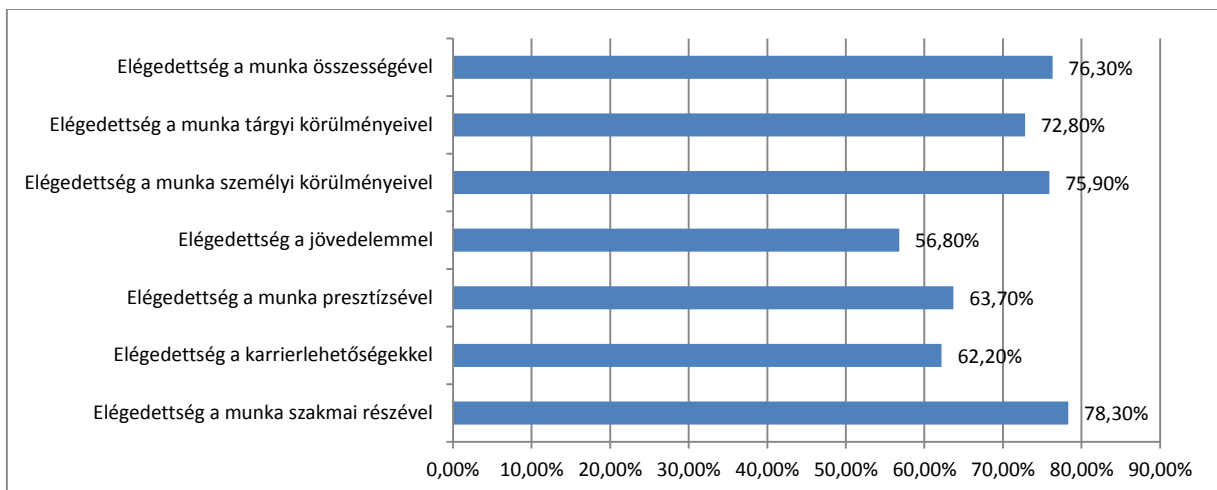
115.ábra: Elégedettség a végzett munka egyes aspektusaival

A foglalkoztatottak körében

Az elégedettek/teljesen elégedettek aránya

Százalék

N=16378; 16334; 17007; 16997; 17006; 16997; 17041

A képzési területi vizsgálat során az elégedettség három aspektusát emeltük ki: a munka presztízsével, szakmai jellegével és a hozzá társuló jövedelemmel kapcsolatos értékelési szempontokat. Munkájuk szakmai részével a pedagógia, egészségügy, jog, közigazgatás és informatikai területen végzetek a legelégedettebbek. Ugyanakkor a munka által biztosított presztízs és jövedelem tekintetében épp a pedagógiai, közigazgatási és gazdasági diplomások adják a legkedvezőtlenebb visszajelzést. Az informatikusok e két szempontból is kedvezően ítélik meg munkájukat. Értékelésükben a gazdaságtudományi diplomásokhoz hasonlóak. Munkájuk kedvező társadalmi elismertségéről rajtuk kívül a jogi diplomások jeleznek vissza az átlagnál nagyobb arányban. Minden szempontból az átlag alatt marad ugyanakkor a sport-, társadalom- és bölcsészettudományi végzetek elégedettsége.

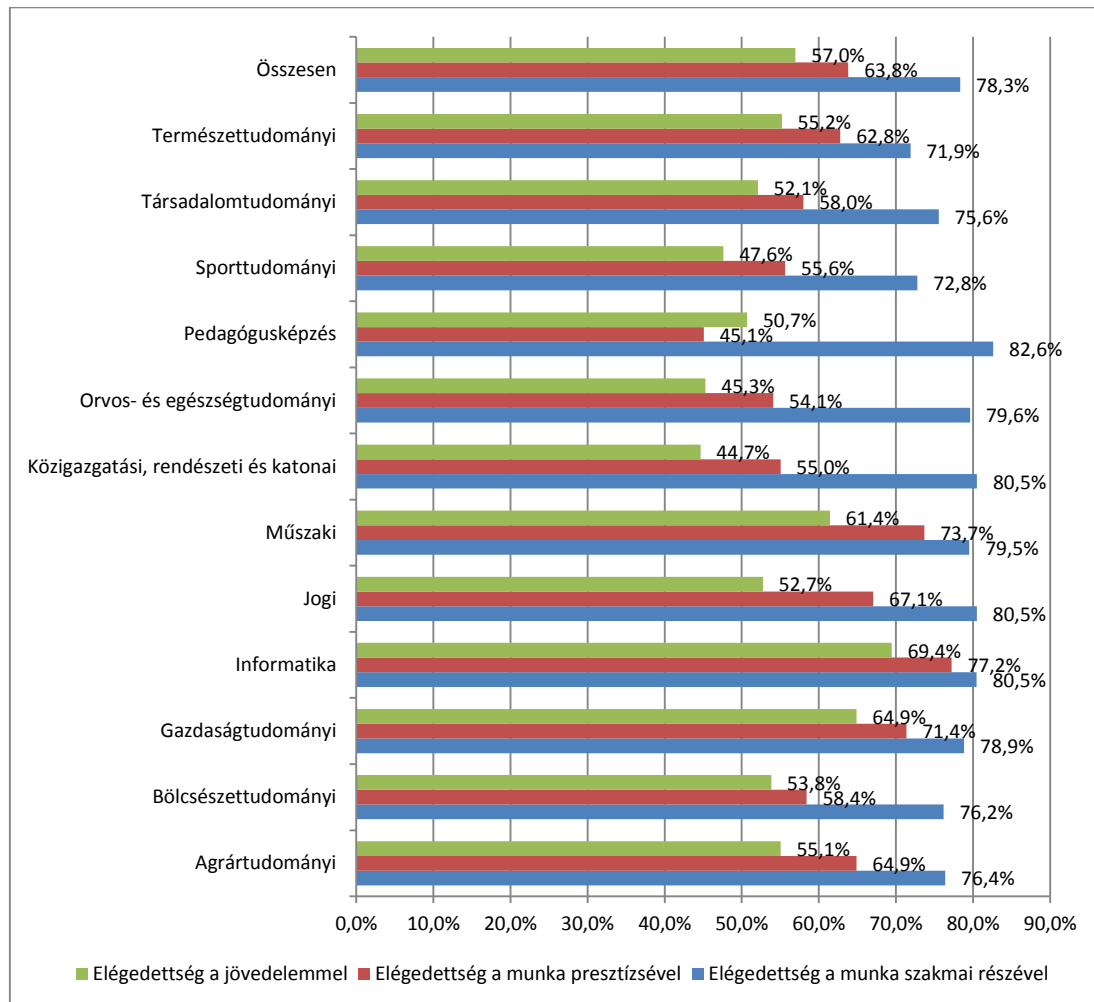
116.ábra: Elégedettség a végzett munka egyes aspektusaival képzési területenként

A foglalkoztatottak körében

Az elégedettek/teljesen elégedettek aránya

Százalék

N=16833; 16841; 16873

Az elégedettséget nemek szerinti bontásban vizsgálva lényegi eltérést a két nem visszajelzései között a jövedelem és a végzett munka presztízse kapcsán találunk. E válaszok rendre a férfiak fentiekben bemutatott kedvezőbb munkaerő-piaci helyzetét tükrözik vissza.

117.ábra: Elégedettség a végzett munka egyes aspektusaival nemek szerint

A foglalkoztatottak körében

Az elégedettek/teljesen elégedettek aránya

Százalék

N=16495; 16505; 16540

